

150
4 9
F58

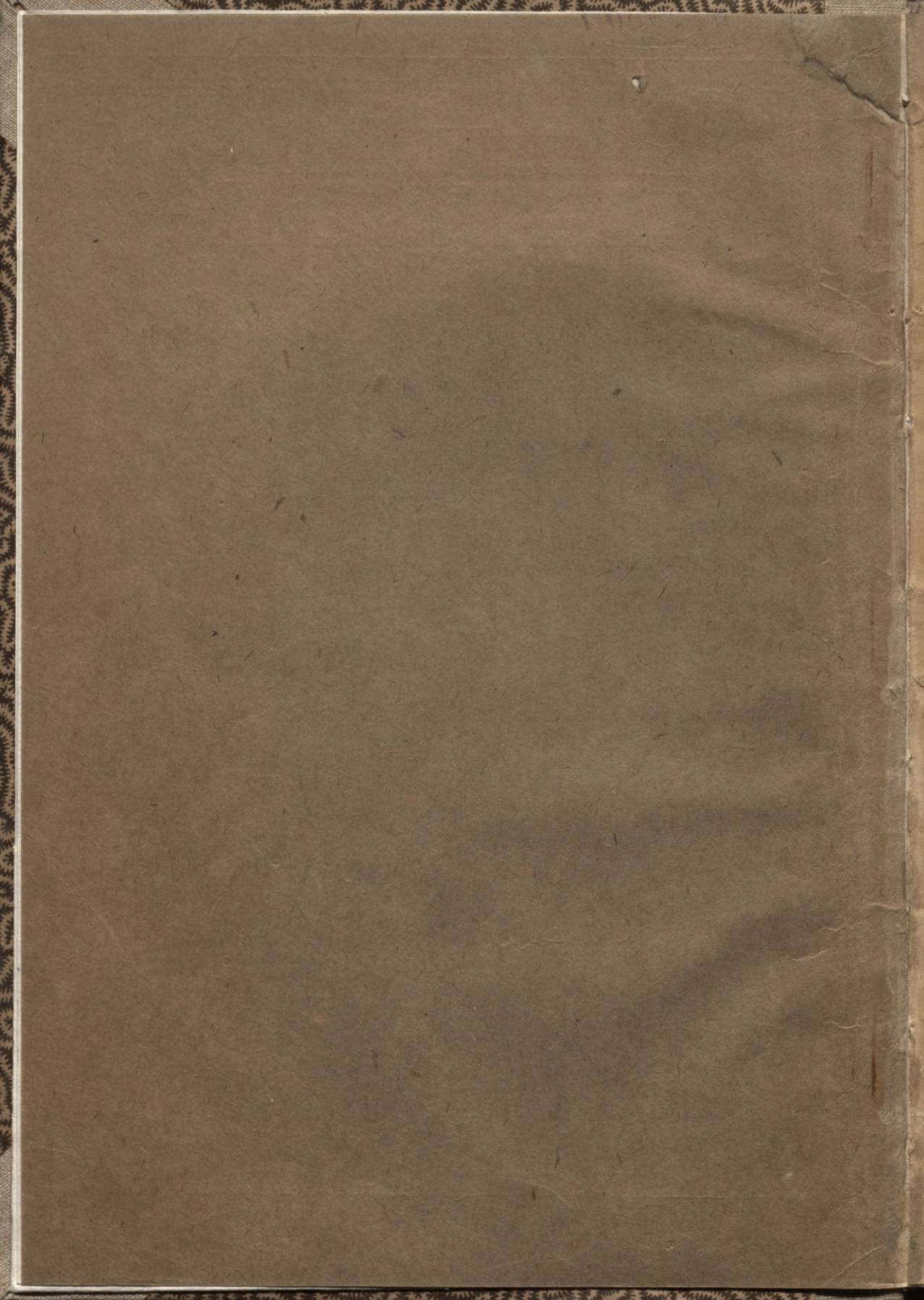
LEESTI GRĀDĀ

1917

1927

V.K.(L.)P. ZEEM. REET. APCAB.
C.K. BIROJA NACMAZAKUMU
NODĀĻAS LATZEKCIJAS IZDEVUMS.

0155400-1

Wifū ūmju proletareesdi, ūmweenojatees!

9
758

9
+ 758

Desmit gadi

Seemeļ-Kreitumu Abgabala latwji
Oktobra Ķewolužijā

W. K. (I.) P. Seem.-Reet. Āpgabala Z. K. Biroja Nazmašakumu
nodaļas Latskzījas išdevums.

Leningradā, 1927. g.

B₁

~~роверено~~

0309065237

Latv. PSR Valsts biblioteka.

~~61-379.~~

рзив. б. ч

10 ЛЕТ

Латыши Сев.-Зап. области в Октябрьской
революции.

Сборник статей и воспоминаний на
латышском языке.

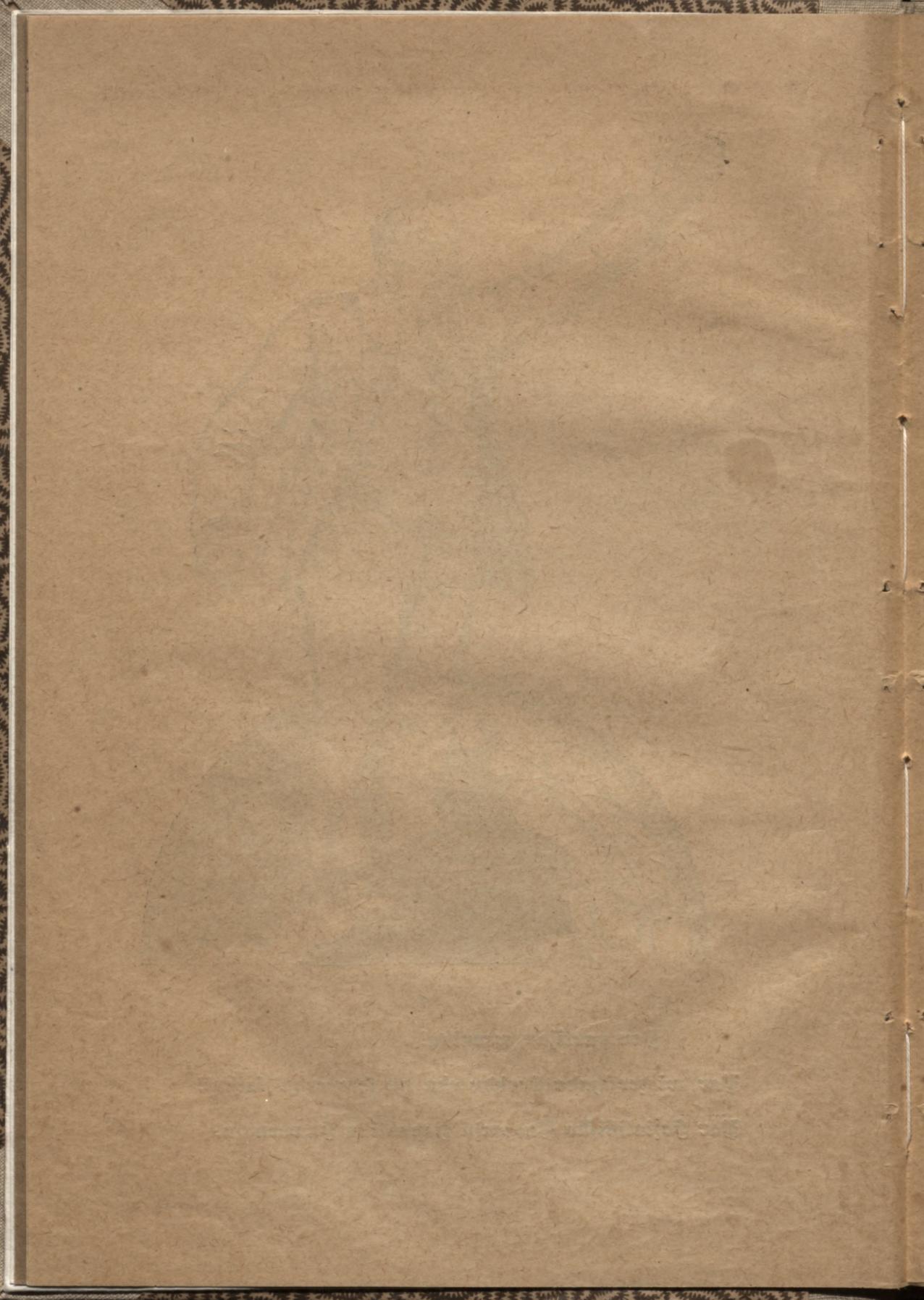

Par partijas weenibu!

Par wiszeefshako strahdneekn un semneekn faikni!

Par Sozialistisko Padomju Republiku Saweenibu!

Desmit gadi.

10 gadus atpakał Kreewijas proletariats gahsa muischnieku, kapitalistu, bankeeru waru un nodibinaja Padomju republiku. Pehz fawa apjoma, fatura un nosihmes ta bij leelakā rewoluzija, kahdu pasihst zilweze.

Oktobra rewoluzija atswabinaja semneekus no muischnieku un strahdneekus no kapitalistu juhga un isnihzinaja nazionalo apspeeschanu wifas plaschàs Kreewijas walsts robeschàs, dodama katrai nazijai teesibu paschnoteiktees un brihwieidot fawu kulturelo dñihwi. Zarisko Kreewiju loti pareisi faukaja par „tautu zeetumu“. Zariskà reschima nazionalà politika isgahja us nazionalo masakumu darblauschu negehligu eksploataziju. Nazionalà wairakuma waldochàs schìras apspeeda un issuhza nazionalos masakumus, spaidu kahrtà winus ašimileja (pahrkreewoja), kurinaja naidu starp tautibam fawas fundisbas uštorefhanas nolułhos.

Tagad, pehz Oktobra rewoluzijas 10 gadeem, mehs redsam pawifam zitu ainu. „Tautu zeetuma“ weetâ pastahw brihwu tautu Sozialistiçka Saweeniba: tâs nazijas un tautibas, kuras agrak kwehloja naidâ neween pret wifu „free-wiflo“, bet ari naidojâs fawâ starpâ, tagad dñihwo draudzibâ un rewoluzionarâ weenibâ. Nazionalo masakumu darblauschu kultura attihstas, augščamzelas no mironeem tahdas tautas, kâ peem., tahlo seemeñu tautas, kuras pee zariskà reschima ismira un buhtu gahjuſħas bojâ ari pee kuras katras burschujiskas eekahrtas, bet kurām Padomju wara dewa räksiu walodu, školas un uniwersitates, pilnigu faimnezziskas un kulturelâs attihstibas eespehju.

Kreewijas proletariats fawâ rewoluzijâ isdarija to, ko newareja isdarit neweena „demokratiska walsts“, neweena nazionalà burschuaſija, kuras „wispahr-nazionalee“ loſungi naw nekas ziis, kâ lihdseklis darblauschu schìras apšinas un schìras usdewumu aptumſhoschanai.

Burschujiskà Pagaidwaldiba 1917. gadâ parahdija, ka sem winas meligām un līschķigām deklarazijam par „nazionalām brihwibam“ ūlehpâs ta pati weža, tikai pa burschujiski-demokratiskai modei pahrtaiſitâ, zarisma politika pret So-miju, Ukraini un. z. Jeb nemšim „pastahwigâs“ demokratiskâs republikas — Poliju, Latviju, Igauniju un z. Wifas schis jaunas burschujiskas walstinas nenoka zita kâ no zarisma ir aīnheムuschàs fawu politiku pret faweeem nazional-masakumeem — baltkreeweem, ukraineesheeem, latgaleesheeem un z.

Sawas pastahweshanas 10 gadu laikâ Padomju wara ir peerahdijuſe darbos, ka tikai uswarejuſħais proletariats, nebuhdams eeinterests neweenaſ tautas apspeeschanâ, ir spehjigs isschķirt nāzionalo jautajumu, ka tikai prole-

tariata diktatura war nodrošinat višu tautību teesības winu autonomās nazionalās teritorialās apweenibās un pilnīgā mehrā nodrošinat ari to nazionalmasakumu (kā latveeschi, poli, igauni un z.) teesības, kuri iekļūsīt pa višu Republikas Saweenibu un dzīhwo neleelām kolonijam starp freewu eedīshwotaju vairakumu.

Nazionalmasakumu proletāriats un semneeziba naw bijuschi leelo Oktobra kauju pāsiwi wehrotaji. Ja Oktobra rewoluzijas galvenais dzīnejspehls bija proletāriats ar sawu awangardu — leninisko komunistisko partiju, tad weena no šīi warenā spehka pastahvādalam bija un paleek jo projam atsevischko, agrāk no freewu burschuaissjas apspeesto, tautību darblaudis. Starp freewu proletariatu un nazionalmasakumu darblaudim pastahw zeeshā saweeniba, kura ir išauguše un nostiprinajusēs zīnās un darbā par Padomju republiku un winas sozialistisko uſſelschanu. Lai minam slavenās latveeschu strelneeku diwīsijas, igaunu diwīsijas, polu, somu, madjaru un zitu komunaru zīnmu ūrkanarmijas rindās!

Schī neleelā grahmatina pastahstis lasitajeem, kā zīnijās latveeschu proletāreesshi roku rokā ar freewu strahdneekem par Oktobra rewoluzijas uſšaru. Kā latveeschu strahdneeki un semneeki ir weidojuschi sawu dzīhwi un kā 10 gadu laikā wini ir fasneeguschi tahdus resultatus sawas labklahjibas un kulturas pāzelschanā, par kahdeem nedrihkst i ūpnot latveeschu darblaudis burschuijski demokratisķā Latvijā.

Muhu ūfneegumi iſzel gaismā Latvijā waldoſčās tumšibas un burschujiskās wehrodiſbas juhgu un rahda zelu Latvijas darblaudim uſ atswabinaſchanos, uſ proletariata dittaturu, uſ Padomju waru.

Proletariata dikturas 10 gadu ūfnehtkos wiſas S. P. R. S. tautas, kā brihwas un lihdsteegas sawu liktenu noteizejas, aifikatidamās uſ noeeto zela gabalu, uſ milſigeem ūfneegumeem jaunās sozialistiskās ūbeedribas zeltneezibā, rahda starptautiskam proletariatam un wiſeem apspeesteem zelu uſ sozialistisko Republiku Pasaules Saweenibu.

R. Bause.

Latvju leelsineelu organizacijos darbība 1917.-19. gados Petrogradā.

Sakarā ar imperialistisko karu, Rīgas fabriku un rūpniecību evakuēšanu un Gelschkeewijas ruhpneezības zentreem — Petrogradu, Maskawu, Harlowu un z. pilseh tam — aizpluhda tur daudz revolucionāro strahdneetu. 1915. gadā Petrogradā eera dās wairaki aktiwi Latvijas sozialdemokrātijas beedri, kuri nekājējot stājās pēc soz. dem. latvju organizacijas nodibināšanas. Sātinā ar freewu beedreem (Peterburgas komiteju) tika noorganisēts Kreewijas Soz. Dem. Strahdneku Partijas Petrogradas organizacijas latweeschu rajons „Prometejs”, kuruš apweenoja, ka freewu teritorialeem rajoneem iſlīhduschos partijas beedrus latweeschus. „Prometeja” rajons bija kā Petrogradas organizacijas fastahwdata, kuruš lihdsigi ar ziteem, freewu rajoneem, fūtija sawu preefschstahwi un P. K. pilsehtas konferenzi un t. t. Beedru un tapat pulzīnu skaitam pēaugot, „Prometeja” rajons teek fādalits diwos apalschrajonos ar ateezīgām apalschrajonu padomem. Latvju rajons attihsta roſigu darbibu hektografetu usfaukumu iſplatīšanā, masu sapultschu fāfauskhanā un agitazijas laukā pa fabrikam un ruhpnižam starp bespartejiskeem strahdneekiem. Nelegalā aparata nostahdīšanas un konspirāzijas finā „Prometeja” rajona komiteja dod leelu atbalstu ari preefsch freewu beedreem. Ir wairaki materiāli un fakti par „Prometeja” rajona nelegalā laika darbibu, kaut gan wehl stipri nepilnigi un neapstrabdati, kas dod ainu par wina deesgan plaschu nosihmi Peterburgas organizacijas dīshwē, bet schaurais telpu truhums neatkauj plaschaki uskawetess pēc 1915.—1916. gadu darbības*). Tapehz pahreekti teeschi us 1917. g. un mehginaſim attehlot kā reageja us leelajeem wehsturīſkajeem notikumēem latvju leelsineeki Petrogradā.

Iau 1916. g. beigās Petrogradā strahdneku gara stahwoklis bija toti sakarts. Dīshwes dahrdības pēaugschana, pahrtikas krise un zara armijas neweiksmes ahtri rewoluzionārīja netikai proletariatu, bet ari ūkburschauſiju. Strahdneku streiku wilnis no jauna usleesmoja fabriku rajonos. Gaifs bija elektrības pilns. Viborgas rajonā nogahja pat lihds demonstrāzijam un sadurīsmem ar poliziju. Peterburgas komiteja un Zentralas komitejas virojs nolemj sārīkot 9. janvarī politisku streiku ar demonstrāzijam. Pa rajoneem tika iſvesti sagatavoschanās preefschdarbi, bet wiss zara waldības melnee spehki teek laisti darbā lai iſjauktu 9. janvara iſveschanu. Dezembri teek isdariti plaschi aresti. „Gefriht” Peterburgas

*.) Latvēzijā Zentralais Virojs ir paschlaik ķehrees pēc „Prometeja” rajona un pahrejo pilsehtu latvju leelsineku grupu materialu wahksanas un apstrahdīšanas.

Komitejas nelegalā tipografija un wairaki P. K. lozelli, starp teem ari „Prometeja” rajona preefschstahvis b. Wilks (Indulis). Pirms tam jau aresteti daschi latweeschu rojona komitejas lozelli un propagandisti b. Wilfons (Onuls), Kimens (Wiltors), Kihns (Sneedinsch), Fr. Janfons, Preiss (Akmens), „Juris” un z. „Prometeja” rajona eelscheja darbiba neteik pahreaulta. Nekawejoschi teik iswehleta jauna komiteja, darbojas pulzini, propolegija, tekniskais aparats. Naw tomehr fakaru ar P. K. Truhst saites ari ar pahrejeem organisazijas rajoneem. Tika pehz pahris nedetam, daschas deenas pirms 9. janvara, scho rindinu rakstitajam isdodas ar b. „Waflija” (N. Tolmatschewa) palihdsibū nodibinat fakarus ar P. K. Drihs pehz tam teiku no „Prometeja” rajona delegetis us P. K. kā rajona preefschstahvis. Sakari ir atjaunoti un rajona komiteja war strahdat zeeschā fakarā ar visu organisaziju. „Prometeja” rajona komiteja islaish 9. janvari uffaumumu un uswelt wairakus farkanus un melnus karogus. P. K. tipografijas aresta deht frewu leelineku uffaumums neisnaha. Uffaumumi tika isplatiti pa fabrikam un fabriku rajoneem. Latweeschu rajons eesahka organiset nelegalu tipografiju hektografa weetā un paspehja islaist pat diwus drukatus uffaumus. Par noschehlechanu mums naw usglabajees neweens esemplars no teem. Tika eesahktas farunas ar frewu beedreem, lai tipografija apkalpotu ari wiau wajadības. Tas netifa iswests dīshwē pateizotees drihsajai rewoluzijai. Pee tipografijas organiseschanas galvenā loma peetrīta b. „Pawulim” (kursch atrodas paschlaik Maßlawā) un „Bihrulim” (Bezawa).

Sakarā ar „ochrankas” pastiprinatu darbību, wairakeem beedreem wajadīseja isnihzinat sawus dokumentus un mainit dīshwes weetas, pahzelotes us zitu rajonu. Sabka eerastes Petrogradā ari daschi no administratiwā issuhiftschanas un nomestinaschanas isbehguschee beedri, kurus wajadīseja apgabdat ar „likumigām” pasem. Scho darbu weiza rajona komitejas „pases birojs”. Pateizotees muhsu kreatnajam „technikim” b. Krumowitscham (Arwidis), schi nosare bija nostahdita preefschīsmigt. Muhsu „pases birojs” apkalpoja pat frewu beedrus un pahris reizes ari P. K. Loti labi atminos, ka manā dīshwotli eeradas P. Saluzis, B. K. Kreewijas biroja lozelli, un luhdsu stēdīsoschā fahriā isgatarot weenu pāt. Tas tika ispildits no b. „Arwida” diwu deenu laikā.

Darbs drudschainā gaitā riteja us preefschu lihds pat februara rewoluzijas deenam. 23. februāri (pehz wežā stila) isgahja us eelas Wiborgas rajona strahdneeli, kuri faribkoja plāsfčas demonstrācijas un mehgina ja islaustees zauri polizistu ķehdem, lai tiltu us bijuschi Newas prospepta. Teik jau aptureti wairasi tramwaji. Daudzi latwju rajona beedri, kuri strahdaja „Jaunajā Lefneri”, „Aivasā” un z. peddalijas pirmajās rindās. 25. februāra kustība jau pahret generalstreikā un milsigās taushu demonstrācijas apņem visu leelo pilsetu. Mehsami jau us eelam demonstrācijās daudzi „Prometeja” rajona beedri. Gandrijs visos rajonos strahdneeli prasa pehz eerotscheem un organizetas wadības. Mehgina sasaukt „Prometeja” rajona komiteju, bet tas naw eespehjams, jo viši us eelas un leelato datu pat newar satīt plāsfčajā pilsehī. Wehlu walārā sanehmu farausītu informaziju no P. K. un usajinajumu eerastes svehtdeen, 26. februāri, agri no rihta us Peterburgas Komitejas sehdi. Peezehlos agri un gahju us norahdito weetu, bijuscho Sampsonija tiltu, kur stahweja speziali nosihmets zilweks, turši pehz sawstarpīgi apmainītam parolem, norahdija sapulzschanas weetu. Schis zilweks bija b. Swetschaikows (raschlaik strahda kā wišpahrejas nodatas wadītājs Leningradas komitejā). Sarulzes weeta bija nolikta b. Kultina dīshwotli us Leela Sampsonija prospepta, Wiborgas puše. Bijam sanahluschi tika daschi pelisti. Sehde wehl ne bija eesahkuſees, kad peepeschi atslaneja skalsch swans un Kultina mahsa stēdīsoschi pašinova, ka eeradusēs polizija un schandamerija. Paspehju azumirīls „norīht” ūhda papirīts atsibmetos datus par „Prometeja rajonu”. Mehs tikom aresteti un nogahdati weetejā polizijas eezirlni. Kahdu stundu bijam kopā weenā kamērā — Kultins, Skorochodows un ziti, kurus neatminu. Pehz nopratinaschanas muhs

aīsweda us „ochranku“ un no kureenes, nakti vi 27. februari, aīsweda latru us da-
schadeem eezirklaem. Mani aīsweda us Wāfīkālas polizijas eezirkni, no kureenes
ar rewoluzionaro strahdneku un saldatu palihdsibū tīlu atšwabināts 28. februara
rihtā. Wehlak israhdijs, ka pēc aresta bija mainigs provokators Dīss (Dols),
P. R. Ispil'du komitejas lozelis, kuru tikai nesen atpakaļ Petrogradā noteesa ja
us nahvi.

„Prometeja“ rajons pasaudeja fakarus ar jaunorganisēto P. R. (pateesībā
Viborgas rajona komiteja usnēhīmās P. R. funkzijas) un pahrejeem rajoneem un
nonahā desorganisētā stabwolli. Tīkai 28. februara rihtā atjaunojās latweeschu
beedreem informazijas zentrs un 1. marta (vifur teek minets wezais stīls) rihtā
fanahī latvju beedru mašu sapulze, kur peedalās 80 beedru. Peenem schahdu
ihsu resolūziju: „Isturotees nogaidotschi pret tagadejo pagāidvaldību, mums jazen-
schas ar plāschas organizācijas valihdsibū, isleetojot vīfus warbuhtejos līdzseltus,
fanemt mašu kustību sawās rokās, wedot mašas zīhnā lēm saweem wispahrejeem lo-
sungeem, pirmā weetā nostahdot prāfību: „Nost ar tagadejo imperialistisko karu!“
Tās paschās deenas wakārā teek sāfauktā otru mašu sapulze, kur peedalās 141 b.
Teek išdaritas rajonu eestahschu wehleschanas. Iswehl rajona komiteju no 12 beed-
reem, redakcijas komītīju — 7 b. un milizijas organisēchanas komītīju — 5 b. Iswehl
diwus beedrus „Powlu“ un „Mokoni“ kā preefschstahwīus us P. R. un diwus
preefschstahwīus Strahdneku Deputatu padomē. Weens b. Salna, otru neatmi-
nos. Sapulze peenem noteikti leelīneezīsu resolūziju, kura usstahda var usdewumu
fagraht walsts waru strahdneku rokās, attīstīt agitāciju par muīschneku semes
konfīktāju un 8 stundu darba deenu. Milizijas komītīja tuhlt notureja sehdi un
iswehleja b. Induli (Wilkū) kā preefschstahwi us Peterburgas rajona Milizijas Ko-
misariatu. Pebz diwām deenam jau bija noorganisēta deesgan prahwa milizijas
grupa no latvju partijas beedreem. Vīf iswehlejēcī preefschstahwīji tuhlt usnēhma
fakarus ar ateezīgām eestahdem. 2. marta P. R. notur sawu pīrmo legalo sehdi
Darba bīrschās telpās (bij. Kronverksas prosp.) un teek usnēmītī fakari ar wīseem
Petrogradas rajoneem. Jau 1. marta bija notikuši iniziatoru grupas sehde, kura
stahjās pēc P. R. darbibas atjaunošchanas Schajā iniziatoru grupā eegahja ari
muīsu nenogurītoschais beedris Stutschka. 3. marta pilnā beedru sapulze teek
nolemts organisēt deenas laikrāzī „Bīhna“. Galveno redakcījās darbu usnēmas
b. Salna. Redakcījā teek usalziniatī b. Stutschka un Kurschinskijs. Teek noslehgīts
līhgums ar pīrato Weisbruta drukatawu (Troizījs prosp. Nr. 5), atlahta ēspēdīzīja
un kantoris us tās paschās eelas Nr. 14 un 7. marta isnahza laikrāzī „Bīhna“
pīrmais numurs.

Laikrāzī „Bīhna“ iswed wīzaur feminisko liniju un ar saweem eewadra-
steem wed nemitoschū agitāciju par leelīneeku partijas losungeem. Kad 23. marta
fakā strahdat likvidatoru un jau agrāk no partijas isslehgīto latvju masineelu or-
ganisētā lapēle „Strahdneka Amīse“, leelīneeku „Bīhna“ otmaslo sawās slejās re-
negātu lapas nekihtro politiku ateezībā us strahdneku svejoschanu par labu burschua-
šījas imperialistiskai politikai.

„Prometeja“ rajona komiteja kopā ar „Bīhnas“ redakcījā noorganisē pa ra-
joneem fabriku un ruhpriņķu preefschstahwīju (latvju) regularās sapulzes, kur no-
sfāidro momenta usdewumus un pahrunā par praktiseem ūleem „Bīhnas“ isplati-
schanas jautajumā. Teek sāfauktas ari wīspilsehtas sapulzes, mašu mitīni un sa-
pulzes atsevišķās fabrikās. Sapultschu un mitīnu apkalpošchanai teek noorga-
nisēta propogandīstu koleģija, kura ustur fakarus ar rajona komiteju un zentraļo
propogandīstu koleģiju pēc P. R. Strahdneku sapulzes tee wah'fi jeedojumi lait-
rafsīa ustureschanai, peeteizas beedri, kuri palihdsī ēspēdīzījas darbā, laikrāzīsā is-
pahdoschanā us eelom, adresu rakstīschanoj un t. t. Vīf ūleem beedri strahdā pil-
nīgi par brihwu, kēs taut kādas aimatīas. Waldīja wīsleelātā fajuhīma un ener-
ģīja partijas darbā. To doreiu mums pat tagad wehl eevehrot un nemt par
peemehru tagadejā darbā.

Muhfu rajonā bija arī daschi masīneiki - internazionalisti, ar kureem biešči ween isnahža west idejisku zīhau, kā peem. Bruno Kalnīsch (Langens), Petrewijs un j. 26. martā rajona pilnā sapulzē Bruno Kalnīsch paziņa jautajumu par apweenoschanoš ar "Strahdneku Awises" grupu, atdalīties no Kr. Soz.-Demokrātu Strahdā. Partijas Z. K. un kopā ar Latvijas Sozialdem. Z. K. gahdat par leeslineiku un masīneiku apweenoschanoš. Ar visleelako schachutumu schis vreelfschlikums teek noraidits. Schee wihi ar latru deenu turojās Lindina (Paganā) klikei un wehl schobalstdeen "draudīgi" strahdā "kopeju" darbu.

Ar 28. numuru, 13. aprīlī, "Bihna" isnahk ka Latv. S.-D. Ispildu Komitejas un "Prometeja" rajona apweenots organs. Teek fastahdita redakcijas kolegija no schahdeem beedreem: P. Stutschka, Salna un Danischwīks. Awīsi faktiski redīķe b. Salna. Laikraksts turpina agralo liniiju.

Sakārā ar rewolūzjonāras darbibas pastiprināšanu Rīgā un Widzemē, "Bihna" teek pahrzesta uz Rīgu, kā Latv. S.-D. Bentr. Kom. zentralorgans. Sahdot ar 13. maiju Petrogradā sahkt isnahkt laikraksts "Proletariata Bihna".

"Prometeja" rajona komiteja toti biešči notur fawas fehdes (Komitejas Virojs atradās Peterburgas pušē uz Lachtas eelas Nr. 22 dīshw. 32.), sakārā ar straujajeem notikumeem laikmetā no februara lihds Oktobra rewolūzijai. Atsina par nepeezeeschamu attihstīt rofigu darbibu latvju kareiļju un matrošchu widū, starp kara behgēiem un iſſuhiit propagandistus-agitatorus arī uz apkahrtējam pilſteham. Muhfu agitatori apkalpo latvju kareiļus un matrošus Petrogradā, Kronshtatē, Viborgā, Rēvele un Helsingforſā.

Pilſtehtas organizācijas konferenčē, aprīta mehnēši, kur piedalījās diwi "Prometeja" delegati, (beedru wahrdus neatminu), pažehlās jautajums par nazionalam partijas organizācijam. Jautajums netika īslēmts, bet nodots nazionalo rajonu isschīkšchanai. "Prometeja" rajona pilnā sapulzē, maija beigās, teek eesneegts preelfschlikums par rajona likwidēšanu un latvju sefijas organizēšanu. Teek isstrahdāni diwi organizācijas projekti un Rajona Komiteja tswēd no 4—11. junijam referendumu (beedru nobalsofchanu) par abeem projekteem. Neseelu hafu wairakumu dabon projekts par rajonu atstahšchanu un rajonu sadalīšchanu wairakos apakschrajanos. Teek drīhsī pehz tam noorganiseti 7 apakschrajoni ar apakschrajoni komitejam, no kureem suhtija preelfschītawjus uſ "Prometeja" rajona komiteju. Wifos apakschrajanos noorganiseti strahdneku klubi. Wisenergīskati darbojas schahdi klubi: "Kultura", Narwas rajonā latvju strahdneku klubs, "J. Janšona" klubs un klubs "III. Internazionale". Julija deenās latvju beedri demonstrē kopā ar pahrejēiem rajoneem un rehz reakcijas usbrukuma noskaidro strahdneebas masam tahlakos rewolūzijas usdewumus.

Sakārā ar Kornīlowa usbrukumu "Prometeja" rajona komiteja dod rīkojumi wiſiem beedreem turet gatawibā eerotīchus un eewed pastahwigas deschures rajona un apakschrajoni komitejās. Pehz Kornīlowa usbrukuma likwidēšanas leeslineiku eespaids masās veeauga milīgā ahtrumā. Praktja pehz informācijas un direktiweim latvju beedri Seemēlpgabala pahrejās pilſtehtās. Wajadseja radit zentru, kas apweenotu latvju leelineku grupas apgabala. 10. septembrī sanahk latvju soz.-dem. Seemēgrupu konferenze (10 delegatu) un teek ismehlets grupu Apgabala Bentrīs. "Proletariata Bihna" pahrverſčas par Apgabala Bentrā organu.

Daschas deenas pirms Oktobra rewolūzijas sanahk latvju rajona aktīvištu sapulce (Troizkija prospēktā 14.), kura issahkās par brunotu fazelschanoš, iſteizas pretim tikai Schmits, ahrsemes emigrants, kuriš weblak aīsgahja no partijas. Oktobra rewolūzijā nem dalību latvju beedri-sarkangwardisti paschā Petrogradā un Gatschinā pret Kerenksi un junkluru fazelschanās apſeeſchanā. Wefela rinda latvju beedru stahjas muhfu rewolūzijā waras eestahdēs, streikojoſčho fabotaſchniku weetā.

"Proletariata Bihna" pahreet uſ fawu jaunegahdato tipografiju Stoljarnij schkehrsfeelu 9, kur eerīko arī redakciju. Rajona komitejai un Seemēlpgabala

grupu zentrim teek eerahditas telpas us bijusčā Līteinija prof. eta Nr. 20, tur ar-
mijas un flotes salē teek noturetas arī latvju beedru sapulzes un mitini.

Gesahkas kontrevolucionaru darbiba Ukrairē, Donā un z. us kureni ajsbrauz
sarkanās gwardijas nodalās, starp teem arī latvju gwardisti. Wairakt beedri stei-
dsas valīhgā ūsmu beedreem-revolucionareem. „Prometeja” rajons saude wairakus
spehīgalos beedrus. Starp teem, Rīgewā friht 26. janvarī 1918 gadā rajona
enerģiskais propagandists un „Prolet. Bihns” kantora pārīsinis b. Wilsons (Onkuls).
Krimā teek nogalinats b. Rīhs (Sneidsīns).

Sakārā ar wahzu imperialistiskā karaspēka pahreeschanu usbrukumā, muhsu
partijā, kā tas jau finans, izzehlās diskusija var meera slehgschanu un revoluzio-
naro karu. Plaschas debates izzehlās arī starp „Prometeja” rajona beedreem.
„Kreiso komunistu” liniju ispauda b. b. Kimens (Wiktors), Ausīn (Taiga) un z.
Pee schi nevareisā usskata peewenojās, kaut gan tikai visschā sahkumā, arī schi
rakstīna autors, kursch Narwas rajona beedru sapulžē ajsīstahweja revoluzionaro karu
un polemiseja tur or b. Salnu. Frontes tuwums speeda wisas zentralas waldibas
un partijas cestahdes pahzeltees no Petrogradas us Maļlawu. Pahbrauza us
Maļlawu ar dauds latvju beedru.

24. februāri 1918. g. „Proletariata Bihns” eesahk rediget b. Matneeks (Ugis),
bet strahdneelu masu ajsplūdzschana, Rēweies, Viborgas, Helsingforfas okupeschana
no wahzeem un kaltgwardēem atnem „Prolet. Bihns” dauds lasītaju. 12. marta
1918. gadā isnahk „Prolet. Bihns” pehdejais numurs.

Peterburgas pilsehtas konferenze un P. K. peenehma lehmumu par nazionalo
rajonu likwidēschana un sezkiju organizēschana. Aprilā mehnesi teek noorganisets
P. K. latsezijas pirmais birojs no b. b. Kīmena, (Wiktora), Mahkona, H. Kusles,
D. Roses, K. Grīsa, Behrsupa un z. Teek nolemts organizēt latsezijas biroja lat-
rakstu, ar nosaukumu „Komunists”. 1. maijā 1918. g. isnahk „Komunista” pirmais
numurs. No sahkuma diwas reises nedēlā. Redakcijas kolegijā: Wiktors, Mahko-
nis, Kusle, sem Wiktora atbildīgās redakcijas. 1. jūlijā „Komunists” jau isnahk
la deenas awise. Pamasam teek atjaunotas sezkijas arī pee rajonu komitejam, fa-
sauktas beedru sapulzes un masu mitini. Sezkijas birojam no sahkuma ir teef-
has nemt beedru maksas, komandet un pēstiprinat beedrus un t. t.

14. jūlijā teek fasaukta I. Seemetā pgabala latvju komunistu grupu kon-
ferenze, tur noorganisē jaunu Apgabala grupu zentru. Zentris pahrem awises
wadibu sawās rokās un sah raktiskas un mutiskas agitācijas sinā aplakpot apga-
balu. Ar 25. jūliju awises redigēschana teek nodota b. K. Imuna rokās, kursch
paleek par ilgadīgako „Komunista” redakto u.

Sakārā ar Wahzijas revoluziju eesahkās latvju komunistu strauja darbiba.
Noteek Petrogradas beedru mobilizācijas us fronti, sanitāro kuršu organizēschana,
masu sapulzes un t. t. Sanitaros kuršos teek mobilisēti dauds partijas beedri,
peewilktas kespantejiskās strahdneezes. Kuršu beiguschas beedrenes teek suhtitas us
fronti. Partijas beedri eedaliti latstrehlnieku papildinajumu rotās un komandeti us
fronti, us Latviju. Masu mitini, latvju strahdneelu teatra telpās (us Dekabristu
eelas) Pawlowas salē pulzina ap 1500—2000 dalibnieku. Latvju strahdneezibas
filtu peekrischanu bauda toreis muhsu mihtais Pennes (Onkulis), kuršch wehlat
mira un tika apglabats Padomju Latvijas laikā Rīgā. Petrogradas latvju sezkija
dewa us fronti un Latviju wairak simtus sawu beedru. Tas wiss, saprotams, at-
sauzās us sezkijas darbibu Petrogradā. Isbeidsās darbiba rajonu klubos, strahdaja
weenigi „Fanfona” klubs Maļlawas rajonā. Lai palīstītu masas tomehr ap-
kalpotu kulturelā sinā, teek 29. decembrī 1918. g. noorganisets „Zentralais Komu-
nistiskais klubs”, kuršch drīsi pehz tem attīstīta resīgu darbību.

9. februāri 1919. g. Seemetāpgabala grupu konferenčē iswehletais apgabala
zentris fasāhda propagandistu kolegiju, kura sah aplakpot atklājauorganisētās
grupas Petrogradas aplakhtē. Teek noorganiseta sezkijas isdewneeziba, isdotas
broschuras, schurnals „Komunists”.

Sakārā ar Latvijas atstāhšanu rudas daschadi nowirseeni un nesašanas starp Petrogradas un Rīgkārējās zentru (Centrālo latvju seklīju). Nesašanas issauza laikraksta „Komunistis” redakcijas krīzi nu no 25. jūl. līdz 25. sept. 1919. g. „Komunistis” neiznāja. Vēz divu mehneshu pahtraukuma isdodas jautajumu par redakciju ar Z. B. nekahrtot un awise turpinaja iznahkt. „Komunistis”, kā vēnitigā weetējā latvju komunistu deenas awise spehleja leelu lomu fabeedrikslājā dzīhwē.

Kritiskajās deenās Petrogradā, kad Judenitscha kontrevolucionaree pulki, 1919. g. pawaſarī un rudenī, atradās wairs tikai daschus kilometrus no rewolūzijas pirmās pilsehtas, Latvijā virojs ar laikrakstu „Komunistis” ir savās fargu weetās. Atkal teek iſwestas latvju beedru wairakfahrtejas mobilisātijas uſ wiſam pilsonu kara frontem. Partijas un līdz ar to Latvijas agitāzijas un masu noslaidroshanas darbs neaprimst ne uſ brihdi. Toreis energifli strahdaja seklīja b. b. P. Želminsch, „Mika”, Meesīs un z.

Kad latvju strahdneka 5. pulka dāķas, aīstahwot Petrogadu, waronigajās kaujās zeesch leelus saudejumus, seklījas virojs iſwed spezialu moblisāziju un noſuhta ap 50 wiſus beedrus kā papildinajumu 5. pulkam. Stahwoklis bija teescham tāds, ka wajadseja pat domat par ilegalu aparata radishanu sakārā ar warbuhtēju Petrogradas eenemšanu no Judenitscha. 28. novembris, kad Judenitscha bandas jau bija atſtaſas, wairs nebija ko domat par „ilegalām leetam”.

Breeſmigos bāda, aukstuma un epidemijas apstākļos latvja leelineki-komunisti turpinaja savu rewolūzionario darbu. Šewiſchki smagi bija strahdat 1919. g. Bet tehrādzeetā apnemšanās, rewolūzionārā paſchusupureſchanās par zehlo gala mehri — komunismu pahwareja wiſu.

Slawa un muhſchiga peemīta kritischem rewolūzijas zihnitajeem!

Mahkons.

„Prometeja“ rajons.

Jau pirmajās deenās pēc patvaldības gābšanas Petrogradā atklāja plāšu darbibu leelineku organizācijas latvju rajons. Tās laikā tajā apweenojās ap 2000 strādnieku. Ieskaidrojams tas snāmā mērā ar latvju nelegalas organizācijas darbibu Petrogradā pirmsrevolūcijas laikos. Kā nodibinājās un išauga šī organisācija — „Prometeja“ rajons?

Pirmais pulzīns nodibinājās 1915. gada februārī. Tā dibinātāji bija wairaki Rīgas organisācijas beedri, wairakumā no 4. Aleksandru vahrtu rajona, tādā waj zītādu eemeslu degt pārbrāukuschi us Petrogradu. Weens no aktīva leem pulzīna organisatoreem bija b. Wehwers. Pēcējam, strādajot weenā no Wasītīcas fabrikam, bija sakari ar pusmasīnežīsko, puslelinežīsko fameerinataju (trofistu) organisāciju. Sauzīs wina „Petrogradskiy Mežduрайonnyiy Komitet PCDRP.“ Tā latvju pulzīns ar tika eerindots „meshdurajonkā“. Tā pāscha gada pāvārī Petrogradā eebrauza no Rīgas wehl daschi beedri, starp teem arī šo rīndinu autors. Pulzīnā tagad fanahza jau ap 15—18 beedru. Paželās jautajums par principelo liniju — valīkt „meshdurajonkā“, waj meklet sakarus ar leelineku zentru. Gēstahotees strādāt Putīlova flīmo kafē, man drihs ween isdewās tuwāki eepaštees ar wairakeem leelinekeem, starp teem ar beedri Roschali (Doktors), aktīvu leelineku un Peterburgas Komitejas dārbineku. „Doktors“ kritis pilsonu karā. Wina wahrda pārdewēta weena no Leningradas eelam par „Nahereshnaja Roschati“. Winsch, dušmās spraufladams, lamaja muhs par „fāsefshānos“ ar „meshdurajonku“. Tuwāki pulzīna sapulzē, plawās aīs „Nowaja Derewnas“, bija jau klaht b. Roschals. Ari no starprijonu komitejas bija preefsčstāhwis. Paželās aīt strihdi waj valīkt „meshdurajonkā“, jeb iſtahtees no winas un fāstitees ar leelineku Petrogradas Komiteju. Ar leelu balsu wairakumu tika pieņemts pēdējais preefsčlikums. Vābris beedru, peeteikoschi „apstrādati“ no „fameerinatajeem“, no pulzīna iſtahjas un valīka „fameerinataju“ organisācijā. 1917. g. tee tomehr klopā ar wīsu fānu organisāciju eelehjās leelineku partijā.

Pulzīns, konspirācijas noluhkos, tika nosaukts par „Prometeja“ pulzīnu, neminot wahrdu „latvju“, lai neatmeeglinātu „ochrankai“ ekipējū ahtaki tilt us pēdam. Tapat nosauzās arī „rajons“, kursch ahtri ween išauga no pulzīna. Rīgas fabriku ewakuācijas degt Petrogradā farādas wairaki Rīgas organisācijas beedri. Schurp dewās arī fālom promitejuschees, kureem Rīgā valīka par „karstu“. Ari no Petrogradā dīshwojoscheem latvju strādniekeem, „apstrādateem“ un fāpropagandētem, nahza klaht jauni beedri. Jau us rudens pūķ weena pulzīna weetā bija wairaki (tschetri, waj pēzi), kuri tagad fāstahdi „Prometeja“ rajonu ar Rajona Komiteju preefsčgalā. Drihs ween pēc rajona noorganisejas arī fāwa propagandītu kolegija. 1916. gada wārā rajonā fāstijās jau 9 waj 10 pulzīni, ar apm. 150 beedreem. Toreisejos apstāklos tas bija prahws fāsts. Schādā stāhvokli „Prometejs“ fāgaidiņa revolūciju.

Nīdseneekī atnēsa lihds Latvijas soz.-demokratijā mantotu partijas disziplīnu un konspirāciju. Pulzīnā bija tā nokonspireti, ka beedru adreses snāja tilai pulzīnu preefsčstāhwis. Pulzīnu preefsčstāhwieem bija sakari tikai ar weenu rajona komitejas lozelli, ziti nebija snāmi pat wineem, nerunajot jau nemas par pābrejēm beedreem. Rajona komiteja tika wehleta, ar aīslahtu balsoschanu, rajona konferenžē, pēc kam balsoschanas rezultati paschāt konferenzei pastāoti netīka. Rajona komiteja, tā tad war tilt „eegahsta“ tikai tad, ja provokatoram iſdodas tilt eewehetam paschā rajona komitejā. Ar Peterburgas Rajonu Komiteju, „Prometeja“ Rajonu Komiteja fāstijās zaur fānu preefsčstāhwī. Propogandītu kolegija darbojās teeschi sem Rajonu Komitejas vadības: winas sehdes piedalījās R. K. preefsčstāhwī, tas pats, kuram bija sakari ar pulzīnu preefsčstāhwieem.

"Prometeju" rajonam bija ari faws „pasu birojs“. Daschadā zelā „birojs“ bija eegahdajees ap 50 daschadu eestahschu, wiswairak pagastu walschu, schtempeles. Pee „biroja“ atradas ari fawa „krimiski labarotoriju“ — preefsch dokumentu masgaschonas, pahrtaißschanas un taml. Bija ari labs frahjuminsch daschadu blanku, wezu dokumentu. Tahdas leetas it labi nodereja. „Pasu birojs“ apgahdaja „nelegalos“ beedrus ar pasem un wajadfigem dokumenteem preefsch eestahschanas darbā un t. t. Jasa, ka jau 1916. gadā leelakā data no „Prometeja“ beedreem bija nelegali — waj nu sakompromitejuschees, waj israiditi no Petrogradas un atbraukuschi atpalak, jeb iswairijuschees no mobilisazijas. Isgatawot pee tahdeem apstahkfeem atteezigu dokumentu bija deesgan leela mahksla. Daschu labu reisi, pemeiram, 20 g. wezu puissi wajadseja rataist par 27 gadus wezu. Te bija puisscham jausleek us deguna brilles, jausaudsina bahrīda, jaegahdā atteezigs uswalti un t. t.

„Prometeja“ „pasu birojs“ beeschi ween apgahdaja ar dokumenteem ari kreewu beedrus.

Nepagahja „Prometeja“ rajonam garām nelegalo organisaziju wispahreja liksta — provokators. Tahds bija eeveesees weenā no „Prometeja“ pulzineem. Wairaki arresti sazebla pret weenu no pulzina beedreem — Kreewinu — aisdomas. Rajona komiteja leetas ismekleschanai eezebla fewischku komisiju. Us ewahkti materialu pamata (nahjas pat nosuhit beedri pebz finam us Rigu) rajona komiteja issludinaja aisdomas tureto Kreewinu par provokatoru. Intresanti atshmet, ka Kreewiansch pebz faws atlaischanas tuhlit bija ari atlaists no fawa „amata“, „ochrankā“ par to warejam pahrliezinatees no „ochrankas“ dokumenteem, kuri tila publizeti pebz februara revoluzijas. Stingrā „Prometeja“ konspirazija tomehr nedeva provokatoram espehju nodot „ochrankai“ rokās lautzīk leelaku beedru slaitu. Tika arrestēti tikai daschi beedri, pee tam bei kompromitejuscheem materialeem, us kuru pamata tos waretu nodot teesai. Arrestee tika issuhitt administratiivā kahrtā. Leelakā data zeetuscho beedru tika „ochrankai“ nages sakārā ar arresteem starp kreewu beedreem, t. i. teem, kuri ishildija schahdus waj tahdus isdevumus kreewu organisazijā un tās organos. Pemeiram, us zela teek arrestets Petrogradas Komitejas darbineeks. Pee wiia atrod diwu meitschu adreses (nepaspēhjis tās laikā išnīzinat), pee kurām glabājās prahws tīto islaisto isdevumu frahjums, turus wajadseja sonemt arrestētam beedrim. Polīzija us karstām pehdam isdara pebz atraistās adreses frātischanu un abas meitschas ar literaturu „eegahschas“.

Pulzīnu sapulzes notika reis par diwi nedēlam. Apspreda ne tikai partijas deenas jautajumus, bet ari padstīnaja beedru politisks un teoretskis sinaschanas. Wasarā, bes kahrtejam pulzīnu sapulzem, tika sasauktas ari wisa rajona sapulzes, — protams, meschā, ka ari agitazijas masu sapulzes. Us pehdejam latram beedrim bija jaatwed few lihds laut weens bespartejiskais strahdneeks jeb strahdneeze. Tahdas agitazijas masu sapulzes preefsch bespartejiskiem bija itā „pirmās kristības“. Pebz sapulzes tos wareja pamatigaki apstrahdat, lai usņemtu pulzīnā par beedri. Jaatsihmē, ka neweena no mescha sapulzem netika no polīzijas istrauzeta. Par to japatēzas stin-grajai konspirazijai pee sapultschu organisesschanas. Seemas laikā plāschaku sapultschu sasauktishanu wareja išmēnoti tīsi ar seemas svehtlu „eglīti“. Droschakā dījhwoļi pee puslēkotas eglites, aiz apslēhteim galdeim, salafjās ap püssimts zilweku. Preefsch „galda klahschanas“ latris atnesa few lihdsi (partijas disziplinas kahribā) faldumus, uslochamos un taml. leetas. Wahrdū sakot, jautra „wetscherinka“. Tas preefsch polīzijas, ja ūtaukā gadījumā ta eedrahās. Sat', deewhi jigi laudis, ūtāvē Kristus dīmschanu.

Tā darbojās „Prometejs“. Wiia darbibas resultati: pahris ūmtu sagatawotu komunaru, kuri revoluzijā nehma nisattiako da'ibū un nēhl tagad strahdā sozialsma zelschanas laukā wisās Padremju Kreevijas malās.

Wiktors.

Latvju strahdneeziba Petrogradā 1917.—1918. gados.

Revolucionārās latvju strahdneezibas zentris Petrogradā bij—leelineku organizacijas latvju rajons. Tihri vaj netizami išlikas nelegalā "Prometeja" rajona beedreem, kad te jau pirmajās brīhwibas deenās veestiprināja Petrogradas pušē, uz Schirokajas eelas Nr. 22 pēc parades durwim iškahrti: "Kreevijas Soz-Dem. — leelineku — Strahdneeziba Partijas Petrogradas latvju "Prometeja" Rajona Komiteja". Kur tad konspirācija? Vaj teeshām ta wairs nav wajadīgal! Ja, ta wairs nebija wajadīga, masalais — līdzs jūlija notikumem. Dīngalwainais ehrglis pasaudejīs i abas galwas, i spahrnus. Un latvju revolucionārā strahdneeziba steidsās simteem eestahēku leelineku partijas latvju rajonā.

1. maijs (18. aprīlis, pēc vēžā stila) 1917. gadā pirmo reisi Kreevijā tika svinets atklahti. Grandiosas, neredsetas ainas Petrogradā! Simti tuhkfostchi Petrogradas darbtauschu, leeliski organizētā kahetibā, demonstrēja uz Petrogradas eelam sawu usvaru pahr patwaldibū un sawu solidaritati ar wispasaules proletariatu. Un kovā ar teem demonstrēja latvju proletariats, sem "Prometeja" rajona karoga. Uz Schirokajas eelas, pēc Rajona Komitejas telpam, salafījās ap tuhkfots demonstrantu. Gahieena marschruti bij pahr Troizkas tiltu uz Seemas pils laukumu. Te bija tribines. Ari muhsu rajonam tika eedalita tribine. Atklahjās svinīgs mitīnīsch. Par ko runaja beedri? Par losungu — "Wisu waru padomem!" Kā usnēhma leelneezīķis runas demonstranti? Skati aplauži un urā fauzeeni ūtan pretim oratoreem. Te no demonstrantu widus atskan protestejoscha balsīs. Daschi beedri ussteipi uz tribines apjukuschi tipu — winsch protestejot pret leelineekeem, lai issakot sawas domas atklahti no tribines. Apjukuschais tips, pelekos paschaušas wadmalas swahrlos, stomidamees sahk stabstīt, ka winsch jau neesot pret leelineekeem, bet Zemīns, luhk, gribot to revoluzijas leetu issault un tapehz newajagot vis til alli kļaukt latram Zemīna wahrdam. Ar fauzeeneem "deesgan", "noš", tips teek nodīhts no tribines. Petrogradas latvju strahdneeziba nostahjas sem leelineku karoga.

Drihs ween "Prometeja" beedru skaiti tā pēcāuga, ka rajons bija jašadala apakschrajonos. Pehdejee nodibinājās pēc leelako pilsehtas rajoni skaita: Wastafala, Petrogradas pušē, Wiborgas pušē un Maſkawas-Narwas rajonā. Apakschrajona komitejas attihsta plātchu mafu darbibū: beedru sapulzes, mafu mitīni, latvju strahdneeziba sapulzes pa fabrikam, lelkijas un t. t. Mafu agitācijas zentrā leelineezīķis losungs: "Wisu waru Padomem". Schur tur mehgina ja ari uštahtees mafineeki, bet — bes fēkmēm. Lai dotu mafineekem pahrleezinatees var wiņu "eespaideem" Petrogradas latvju strahdneezibā, Wiborgas apakschrajons pat farībkoja diskusijas mafu sapulzi. Mafineeki propogandistus sapulze meerigi nollaušījās, bet pēc balboschanas par wiņu resoluziju nepazehlās neweena roka. Latvju mafineekem Petrogradā nebija ko darit.

Jau marta mehnesi latvju rajons sahk isdot sawu awīji "Proletariata Zīhna*" Lai gan "Proletariata Zīhna" saweem līhdstrahdneeeem honorara nemalkaja ne grāscha, redakcijas un kantora darbīneekem mafaja neezīgas algas, tomehr awīses eenahumi no aboneschanas mafsam newareja fegt iſdewumus. Bijā jaatrod līhdsetti seedoju mu zēkā un preelsch ta tika uſſahkta plātcha kampana. Rajona beedri nomafaja papildu sumas pēc beedru mafsam, sapulzēs tika eewestas seedoju mu

*) Autors ūtē laikam domājis „Zīhnu”, kura sahka iſnahkt 1917. g. 20 (7) martā un tīkai ar 52 num., fakarā ar „Zīhnas” iſdoschanas pahrzelschanu uz Rīgu, 26 (15) maijā top nosauktā par „Proletariata Zīhnu”. Red.

wahlfchanas, tīka sārihkoti māksas mitinai — konzerti ar vīsu eenahkumu par labu awisei. Viborgas apalschrajons weetejās kara skolas plāsfchajā salē sārihkaja mitinai — konzertu. Mitinā nehma dalibū ari b. Stutsfka. Sanahza ap tuhkfstots apmekletaju. Atlikums bija eeweheojams. Kāhdi bija seedojumu wahlfchanas kampanas resultati? Luhk, kāhdi: „Proletariata Zīhna” netik ween kā sedsa fawu desifitu, bet pat novirka fawu drukfchanas maschinu ar wīseem peederumeem. Tā „Prometejs” eedifhwojās fawā tipografiā. Tagad gahja wakā ari ussoufumu, plakatu, losungu un taml. leetu drukfchana.

1918. g. lihos ar waldibas un partijas zentru pahrzelschanos us Maskawu, us tureeni pahrzelas ari „Proletariata Zīhna”, kur ta turpinaja isnahkt Latselžiju Zentralbirjua isdewumā sem „Kreewijas Zīhnas“*) nosaukuma. Laizinku petrogradeeschi valika bes laikraksta. Bet ne ilgi. Jau 1. maijā 1918. gadā isnahza „Komunista” pirmais numurs. „Komunisti” iñahza 2 reises nedēlā.

Plāsfchu agitāciju latwju rajons weda ja Satversmes Sapulzes wehleschanas laiku. Plāsfchās māsu sapulzes, ussaukumi, plakati wīfur un wīsadi tīka westa agitācija par leelineeku partijas kandidatu farakstu. Kad septembrī, fālārā ar Kornilowa kara gabjeenu us Petrogradu, fabka organištees fārlānā gwārdija, latwju rajona beedri stāhjas tās rindās, kāris fawā fabrikā. Sawu fabriku nodakās latwju rajona beedri nehma dalibū Seemas pils fāturmēschānā, rewoluzionaras fārtibas ustureschanā vilsehtā un pirmajās kaujās pret Kerenska fāsaleem pēc Gatschinās.

Kad 1918. gada fālkumā tīka no Petrogradas suhtitas pirmās fārlānās gwārdijas nodakas us deenwidēem pret Kaledinu, to rindās ajsbrauza ne masums latwju strāhdneelu, ar latwju rajona beedreem preefschgalā. 1918. gadā notika wehleschanas uī Petrogradas pilsehtas domi. No latwju rajona beedreem us domi tīka usstāhditi pahrdesmit kandidatu — nahzās ispildit „vilsehtas tehnu” lomu. Scho rindinu autorām nahzās usnemtees ispildit tādu... neparastu isdewumu, kā domes apteeli komisijas preefschehdētaja amatu. Bija jamunizipolīsē apteekas. Jo wairak attīstījās padomju zeltneezības darbs, jo wairak latwju rajona beedru tīka eerauti padomju un fāmneezīssā darbā.

P. Kimens.

*) „Prol. Zīhna” netika pahrzelta us Maskawu, bet pahrtrauza isnahkt 12 martā 1918. g. „Kreew. Zīhna” radās no „Zīhnas” un Maskawā isnahkoščā „Sozialdemokratā” veetā.

Red.

Leningradas Latsezijas darbība par 7 gadeem.

1920—1921 gadi ir pilsonu kara visgruhtakais laikmets. Tas lailā latseziju galvenais iedewums bija agitācija un propaganda, lai iškoptu gadu simteneem tumšibā un wehrdsibā smokoschās darblauschn schķiras apšinu, organizējot latvju strahdnežibū revolucionārās kaujas weenībās — latmeeschu stehlnieku pulkos. Laisezijas pilsonu kara laikā, wahrda teeschā nosīhni, bij ihsīas kaujas Organisācijas. Wimi iedewums bija komunistu mobilizācijas, eewilkt jaunus strahdneekus partijā, audzinat un gatavot tos preekschā stahwoschām zīhnam.

Tuwojotees 1920. g. rudenim, sarkanarmiņa iżzihnija weenu uswaru pehz otras. Isbeidsotees ahrejām frontem, radās jauni apstahlli, kuri radija meera preekschlikumus no wairakām peerobeschi walstinom — Somijas, Igaunijas un Latvijas. Ar šo nosīkumu sefzijai bij jarehkinas, jo bij paredzams, ka leela dala kara laikā isbraukuscho behgļu un dala bijuscho latvju stehlnieku pehz meera noslehgħanas atgreesīfes Ļatvijā.

Vostahdita šo daschādo iedewumu preekschā, Seem.-Reet. Apg. Latsezija apšinajās sawus peenahkumus un peegahja pēc to weikshanas ar retu usmanibu. Kaut gan rewoluzionaro zīhnu apstahlli beesshi prasīja aħtri orientešhanos un jautoju nu isschķirshamu us weetas, sefzija tomehr sawas darbibas wadibā un taktikas nosprausħanā peeturajās pēc latvju komunistu sapulzēs un konferenzēs peenemteem lehmumeem.

Kā raksturīgs peemehrs fhai finā 10. junijā 1920. gadā Petrogradā sanahkū Seem.-Reet. Apg. Latseziju IV. konferenze, kurā bij eeradusches no 13 organizācijam ap 75 delegatu, gandrihs weenadā daudsumā no Petrogradas un Pleskawas gubernam. No pahrejām gubernam, isnemot Nowgorodas, delegatu eeradusches nebij. Preekschtahwji reprerenteja pahri par 1850 beedru.

Konferenžē tika apskatiti: 1) Organisācijas jautajumi. 2) Virseeni latvju sefzijas. 3) Agitācija un propaganda. 4) Reewakuazijas jautajums. 5) Kultursīglības u. s.

Neiširsajot wijsus konferenžē apskatitos jautajumus, uskaweschhos tikai pēc raksturigaleem no teem.

Toreis sefziju darbība wiſā Seem.-Reetr. Apgabalā bij samehrā wahja. Tas bija juhtams sinojumos, kā ari debatēs. Ū to norahdija konferenžē b. Soms un zitti. Partijas sapulzēs no 870 beedreem peedalās tikai ap 90 beedru. Sefzijas Virojs nebij peegreesis strahdneeku masam wajadsgo wehribu, bet darbojies neelēlā puhlīs. Sefziju toteisejā wahjā darbība bij iſſkaidrojama ar to, kā wairakums no sefzijam bij tičko kā dibinatas. Tapehz wiſi konferenžes dalibneeki istejās pac darbibas padilināshamu starp bespartejiskeem strahdnekeem. Wiſos tančs zentros, kur atrodas latvju darblauschn masas, jazensħas noorganisiet Komunistiskas Partijas latvju sefzijas. Sewišķa wehriba jaapeegreesch beedru peewilkshānai sefziju darbā latvju strahdnežibas masas, kā ari nesen nodibinajuschos sefziju darbibas attihstisħanai un paplašinashanai.

No b. Pilata—Kruhmina eesneegta resoluzija, nesaudsigi kritisejot sefziju darbibu, norahda, ka wahjā darbiba naw issfaidrojama weenigi ar ūauna. Jeemi saimneesifkeem apstahkleem, bet ūnamas beedru pašiuitates dehl. „Seziju darbibu, ūewischi Peterpili, trauzejuſchī nepareisa ūamu usdewumu ūapraschana, personibas un leeka fraſzionarisma ūurinachanas sefziju beedros. No dascheem wadoschās eestahdēs esofsheem beedreem sefziju darbibu us weetam apgruhtinajis peemehrotas preses truhkums, jo „Kr. Žihna“ parasti nepeenahk, bet „Komunistiſts“ ar ūamu lihdsschīnejo wahjo ūaturu un nepeelaſchameem usbrukumeem Latvijas Komunistiſkai partijai ir atnēs wairak ūauna nekā laba“.

Peeeedama ar stingru kritiku pee sefziju darbības nowehrteſchanas, IV. Apgabala konferenze pareiſt nosprauda sefziju turymakos usdewumus. Tā peenemtā resoluzijā par agitāciju un propogandu, konferenze paſtrihipo ūekoscho: „1) Komunistiſkas jaunradischanas darbs praſa no proletariata stingru ūchirkas apšinu un darba disziplinas ūajuhtu. Bet wiſu to strahdneezibas maſas war eeguht politiſkas paſchdarbības zelā kompartijas wadibā. Strahdneeku ūchirkas apšinu iſkopschana; partijas beedru strahdneeku maſu ūinachanu papildinachana; besparteijisko maſu eepaſhſtinachana ar muhſu partijas mehrkeem un usdewumeem, paſtrihipojot, ka muhſu intereses ir kopejas ar wiſu ūemju proletareefchu interesem; maſu paſchdarbības un iniſiativēs ūazelschana un padſilinachana — ir galwenee komunistiſkas agitācijas un propogandas usdewumi.

2) Maſu paſchdarbības attihſtibas darbā un pee komunistiſkas propogandas un agitācijas ir japeewelk wiſplaschakās partijas beedru rindas, lai muhſu darbs teesham tiktū weikts wiſplaschakos apmehros. Jkweenam partijas beedrim ir jaapſinas, ka fatra partijas beedra ūeenahkums ir neween wahrdos, bet jo wairak darbos weikts komunistiſkas ūabeedribas jaunradischanas darbu, un ūchī ūdarba propogandu wiſplaschakās darblauschū maſās. . .“

Tahlač konferenze, nowehrtedama apstahklus, kahdi raduschees ūakarā ar preefchā ūahwoſcho behgku reewakuaziju, dod latwju ūekijam norahdijumus, ka: „Peegreeschotees latwju strahdneeku maſam jaſaka, ka paſchlaik latwju ūekijam ir japeeek wiſi ūpehki pee komunistiſkas agitācijas un propogandas padſilinachanas un ūaplachinaschana, jo wairak tadehl, ka ūakarā ar Padomju Kreewijas meera preefchlikumu Baltijas walſtinam, daschās weelās ūtar latwju strahdneekem ir raduſes tendenze atgreetees nekawejoschi un pat neorganiseti baltā Latwījā. Ūchī tendenze latweeſchū strahdneeku maſās wehl ūek ūakarſeta no daschadrem melnsimtneekem un maſineezifkeem elementeem, pret ūureem ir jawed nesaudsiga ūihna wiſeem lihdſekleem.“

Sagatavor latwju strahdneeku maſas neisbehgamai ūihnaai par Padomju waru Latwījā, tahds ir ūekiju weens usdewumis, ka ari organiset atlukufchās latwju strahdneeku maſas preefch apšiniga darba ūozialistiſka republikā zaur maſu paſchdarbības ūazelschana. . .“ Atteezibā us ūdarbu ūelodem ūchō usdewumu dīshwē ūswetchanai ūoluzija norahda, ka „partijas beedru ūapulžēs jaapeewelk interesanti un lihdſuteji strahdneeki, tahdā ūahrtibā ūirsot partiju tuwak strahdneezibas ūaplachajeem ūahneem; ka us ūeetam jarada proletariata ūulturelās dīshwē ūeetri — strahdneeku klubi — ūuri nedrihſt ne ūem ūahdeem apstahkleem noslēhgties ūomunistu klubi ūchaurajos apjomos, bet jaegeraj tajos wiſplaschakās strahdneeku maſas. Žaattihſta ūchō klubi daschado ūekiju paſchdarbība; ka jaſaſauz besparteijisko strahdneeku konferenzes, ūarihko mitini un ūekijas par ūomunistma ūoeretiskeem un ūpraktiskeem ūautajumeem, ūoncertmitini, klubi beedru ūakari un pat teatra ūrahdes, ūuras ūaismanto ūomunistiſkas agitācijas noluheem. Pee ūam ūewischi ūehriba ūagreesch us ūomunistiſkeem ūestdeenas un ūwehtdeenas ūarbeem, ūeewelkot pee ūeem wiſplaschakās besparteijisko strahdneeku maſas. Žaismanto wiſi ūeli un lihdſekli, lai ūerosinatu strahdneeku maſās interesī un ūparu ūomunistiſkas ūabeedribas jaunradischanas ūarbam“.

Rakstiskās agitācijas laukā: "Petrogradas latsezijai ušdod peelikt wifas puhles, lai laikraksts „Komunists“ iktu kahrtīgāki iſſuhītis uſ weetam — prōwiniži un karaspēhķa daļam. Ženstees saistit ap laikrakstu vēz̄ eespēhjās plāſchālās darblaušu masas, teoretiski ūvēhjigus un noteiktus partijas beedrus. Ka bes spezieli latwīskeem uſdewumeem, kuri iſwīrsas ūkārā ar Padomju Kreevijas meera preekschlikumeem Baltijas valstīnam, ūkijam neatleekoschi jaſwed dīshwē wifus partijas kongresu lehmumus un resolūcijas. Pee kam ūwīſčki aſrahda, ka ūkārā ar ūaimneeziskā ūabrukuma likwidāziju muhsu partijas preses galvenā wehribā japeegreesh ūaimneeziskem jautajumeem. Jaatspogulo vēz̄ eespēhjās pilnīgāki ūaimneeziskās dīshwes atjaunoſchanas gaita, atſewiſčku uſnehmumu (fabrikas waj ūawoda) panahkumus, waj nolaidibū ūhajā darbā. Jaatsihmē atſewiſčku ūrahdneeku waj darbarmijas dasas waj grupu paſchaisleedsigās puhles pee ūaimneeziskās dīshwes atjaunoſchanas, lai ar to raditu beedriſku ūazēnību un pazeltu darba diſziplīnu"

No peewesteem zitateem, redsams, ka ūkijū ūarbības wadibū konferenze ir iſpratūsi un nospraudusi pareiſi, norahdīdama uſ wiſām īām darbā eespēhjāmibam, ūahdas pee toreifejeem apštahkleem, kad wehl nebija galizi apklūſis ūara trokñis bija eespēhjams. Wiſ ūkijū ūarba ūmagums teek liks uſ maſu ūarbu. Teek mests ūkats ari ūaimneeziskās dīshwes — ūozialisma — ūeltneezibas ūarba naħkotnē. Teek pareiſi nowehrtets, ka wiſu ūcho ūmagoo ūarbu warēs weikt weenigi ar plāſcho parteijsko un besparteijjsko maſu aktiū ūihdsdalibū. Tapat reewakuazijas jautajumā, kaut gan toreif neweens wehl newareja paredset meera dīshwes ilgumu, bet gan drihsak brunotu ūihnu atjaunoſchanos. Neweens pat neiſteižas pret latwju ūrahdneeku reewakuaziju. Pat otradi: weižinat reewakuaziju wiſeem ūpehkeem, lai ūagatawotu reewakuuejamos ūrahdneekus turpmākām ūihnam par Padomju Latwiju. Šhos uſdewumus, man ūkheet, ūkijas ari peeteekoschi weiza.

Ka partija bij pareiſi nowehrtejuſi apštahkhus, to jo drihsī ween peerahdīja tas, ka Latwījā atgreesuſchees behgli, eepaſhīſtotees ar tureenes ūeetumeem un Rīgas weikalu logos iſſilteem baltmaiseſ ūalneemi (garam ejot), bareem greeſās ar ūeepraſijumu pee Padomju pahrstahwibas Latwījā, lai winns laiſch braukt atpakał uſ bāda un daudſinato ūchaufmu ūemi Padomju Kreevīju.

No pirmā azu ūſmeteena ūeekās tā ūskrihtoschi, ka konferenzē eet weenigi runa par ūrahdneeku ūorganisēhanu, ūurprem ūneweens no delegateem, ka ari referenteem nemin gandrihs neko par ūemneezibū. Protams, ka pee toreifejeem apštahkleem tas nebij ūekas ūewiſčks. Konferenze taifa ūawus ūehmumus tahdā brihdi, kad ūrahdneeku ūabeedrotas ir truhzīgā ūemneeziba, ūuras latwju ūolonijs bij ūeezigs daudsums. Widējā ūemneeziba bij „neutrāliſeta“. To ūault ū aktiū ūihnu, protams, newareja. Deenas ūdewumi bij galvenām ūahrtām — ūihnas ūdewumi. Tapebz ūkijas wiſu ūawus ūarbības ūmaguma ūpunktū ūika ū ūlatwju ūrahdneezibū, ūura ū ūaweeem ūlezeem ūneſa ne ūasma ūilsonu ūara gruhtības, frontēs ūzihnijs ne ūweenu ūeen ūpihdoſču ūswaru.

Latsezijas ūemneezibai ūahk ūeegreest wehribū ūikai ūisbeidsotees ūihnam ūaujas frontēs, pahrejot ū ūjamo ekonomisko politiku, ūaſkanā ar toreifejo taktiku, ūekojot Lenina mahzibai par proletariata un truhzīgā ūemneezibas ūeeschū ūawee-nibū ar widejo ūemneezibū.

Apſkatot ūkijas ūarbību ūilsonu ūara ū ūahrejas ūaikmetā ū ūjamo ekonomisko politiku, newar ūaet ūezen neminot ari daſhus wahrdus par ūeem „w i r ūe e e m“ un „kēhpaschanos“ no daſcheem ūeedreem Petrogradas Latsezijā ar ūinas toreifejeem ūadoscheem ūeedreem Turku, K. Imunu, Miku preekschgalā. Wehlak ūineem, ūeraduſchees Petrogradā, ūeeflehjās ari b. ūelminſch, ūiduks u. z. ūkijas organā „Komunistā“ ūhee ūeedri vēz̄ Padomju Latwījas ūrischanas ūbruka Latwījas Komunistiskās Partijas ūentralai ūomitejai, ūoſaukdami „zēkistus“ par birokrateem un oportunisteem. Ūekanejās pat ap-

wainot Latvijas Komunistiskās Partijas Žentralo Komiteju Padomju Latvijas nodewibā. Tika westa zīhna ari pret Latvijas Ahrsemju Biroju un Latvju sefziju Wiskrewijas Žentru. Tapehz Seemet-Alpgabala latwju komunistisko sefziju IV. konferenzei nahzās isschikt ari scho jautajumu.

Ar sinojumu no Petrogradas Latsefzijas schāi jautajumiā uſtahjās b. K. Jmuns, kuruſch zentās „Kreisā wirseenā“ principiello domu pamatoſt un peerahdit iſ Latvijas Kom. partijas wehstures, eesahkdamis no „jaunstrahwneeku laikem un pahreedams pee tām domstarpibam, kuras speeda Latvijas soz.-dem. fascheltees leelineekos un masineekos. Beidſot vahrejot pee domstarpibam 1917.—1918. g un kuhdam, kas peelaistas Padomju Latvijas pastahweschanas laikā, referents pats sapinās sawos flehdseenos, balstidamees us „wehsturiſko patēſibū“, lai attaisnotu ioreifejo „kreisā wirseenū“. Proti: „Tagad, kur mehs atrodamees Krewijā, schis nefastanas nary un newar buht tā manamas. Un kas ateezas us mums, oposīcijas beedreem, tad mehs nebuht negribam ne leeku karu, ne skandalu, bet wiſur raugamees, lai tatschu kaut kā waretu ar beedreem „zelkisteem“ faſtrahdat. Bet kahda mums ir garantija par to, ka turpmak ſad atgreesīmees Latvijā, mums nebuhs no jauna jaikrusto ſchlehpī? Ka no wiſa redsams, muhsu partijā jau no laika gala noteik zīhna ſtarp diwām tendenzen: ſtarp weenmehr „gudro“ un wiſur waldir griboscho, nenoteikto un puſbaſiligo inteligentisko tendenzi no weenas un ſtingri noteikto, konflikto, proletariſko tendenzi no otras puſes. Wahrdos, ja, tur mehs leekamees runajam weenu un to paschu, bet tiklihds ſhos wahrdus Latvijā nahlftees iſwest dīshwē — droſchi ween buhs mums atkal japlehſchas. Nekā mehs tāhda neredsam, kas pret to garantetu . . . Par oposīcijas peekahpschanos lihdschinezās pozīcijas preelfschā newar buht ne runa. Lai nenotiku tā ka kahdā jaukā deenā muhsu partija wiſa eeeetu warbuht grahmī.“ (Slat. konferenzes protokolus. J. W.)

No ſchi zitejuma ir gaischi redsams, ka b. K. Jmuns zentās uſturet oposīciju oposīcijas dehī.

Beedris Turks, aifſtahwedams principiello domu ſtarpibu un wirseenu eſamibu latwju ſekzijās, zentās peerahdit, ka tās pat naw eespehjams likwidet partijas rahnjos. Proti: „Ja domſtarpi baſtiks iſchiktas tīka i partijas ramjos nn netiks iſnestas maſās. (Paſtrihpojums mans. J. W.), tad pehdejās paliks tanī pahrleezibā, itin ka ar nowehrotām launām parahdibam wiſa komunistiskā partija ir apmeerinata un tas ir dauds launaki. Lai tas nebuhtu, tad wajaga ſcho frakziju zīhnu iſneſt maſās“ (Paſtrihpojums mans. J. W.).

Par kahdām maſam ſchein eet runa? Uzim redſot par beſpartejiskām maſam, zitadi tas naw no partijas redſes weedokta ſaprotams. Tapehz ari konferenzes wairakums noteikti nostabjās pret „kreisā oposīciju“. Daudſi runatāji paſtrihpoja, ka naw nekahdu principielu domu ſtarpibu latwju ſekzijās, ka tās ir tikai atkewiſdīku beedru personibas un krenki. Tā peem b. Lewits ſawā runā iſteizās, ka „neweens newarēs peerahdit, ka ir diwi wirseeni“. Beedris Jeschowſkis: „Wirseeni defineti netika. Redſama tikai ſehpoſchanās Maſkawā un ſehpoſchanās ſchēi“ Beedris Allens: „Referents runaja tikai frasēs, bet nekahdu wirseenu nerahdija. . . „Komunistā“ ſludinatais wirseenis iſaugā no demagogijas“ . . . Beedris Wihtols: „Gaidiju no referenta teoretiskus pamaſojumus wirseeeneem, bet tas netika dois. Tā kengaschanās, kas ſchein teik peekopta, no „baltajeem“ — teik iſmantota agitazijas noluſkōs. . .“

Tamlihdsigus zitejumus no konferenzes protokolem waretu peewest dauds. Bet neraugotees us to, konferenzes wairakumam Petrogradas delegatus tomehr neisdewās pahrleezināt. Kad pahrgahja pee balſoſchanas par no „poſīcijas“ un „oposīcijas“ eesneegtām resoluzijam, abas gandrihs dabuja weenadu balſu daudſumu. Tā par no „poſīcijas“ b. S. Berga eesneegto resoluziju balſoja 34, par b. Jmuna — 30, atturejās — 2. Resoluzija tīka peenemita ſekoschā

redakcijā: „Konferenze atsīst, ka tā sauktais „krievs virseens,” kuru pehdejā laikā propogandē „Komunisti,” naw pamatots ne ar principielām, ne taktiskām eeskatu daschadibam, naw sevi skaidri kom. mafu preekshā formulejis, ne ari satur sevi jaunu radikalu nowirseenu komunistisko eeskatu pāsaulē. Taisni ot-radi — tas ir pahrpratums, dibinats us oposīzjonela gara, kahdu par katu zenu zenschas eeturet „Komunista” waditaji, dibinadamees us padomju eekahrtā pē- laistām nepilnībam, nebuhšchanam, birokratīsmu u. t. t.

Tā tas turpmāk wairs nedrihkst eet. Partijas un padomju eestahschu un personu birokratīsmis apkarojams kopigeem spehkeem.

Katra leetischka un heedriska kritika ir svehtiga un apsweizama. Bet presē jaeetur kom. etikas un ilgadejā partijas prakse eeguhtās kritischeschanas mehroufia un robeshas. Latv. Kom. Partija spehjuji aplarot un idejiski isnih-zināt masneezismu, likwidatorismu un zitus kaitigus virseenus un nogrupešchanos. Kopigeem spehkeem ta tagad spehs iſſkaust ari is sawa widus wifas newehlamas parahdibas — to starpā ari birokratīsmu. Sozialistiskai rewoluzijai peenemotees plaschumā kom. apsinai un eeskateem japeenemas ari idejiskā dīslumā un domu bagatībā.

Nost eedomatus us pahrpratumeem dibinatus, neataisnojamus virseenus un frakzionarismu!

Kom. presē lai walda brihwis wahrds ikkatriai leetischkai domai un eeskateem!

Nost neweetā kurstitu demagogiju, no kahdas puſes ta ari neparahditos! Weenotu sadarbibu un solidaritati tikpat presē, ka organizācijā!

Ja par ſcho resoluziju nebalſoja gandrihs neweens no toreisejeem Petrogradas organizācijas delegateem, tad tas iſſkaidrojams ar to, ka Petrogradas Latsekijas aktiū darbojās ſtipri ſchauri beedru fastahwos, kutsch faiftijās weenigi ar latweeschu eestahdem un organizācijam.

Wiss leelais wairums wezo beedru, kas strahdaja kriewu darbā, ſekcijas dīshwē un darbā maf peedalijās. Tee pat nesinaja par teem multigeem virseenem, ko toreisejā ſekcija itkā wiſu latwju wahrda ponda. Tamdehē nahzās gruhti pret ſcho ſchauri noslehgto Latsekijas wadoshō beedru grupu zihnitees. Atri konferenze wehleto delegatu (wehleti tika no ap. 50 b. ap 50 delegatu) faw-starpeja solidaritate un eeteepiba dascham labam nehma pahrswaru par wesela prahta ſajehgu un tee nobalſoja par resoluziju, kuru tagad nes waj kahds pat no toreisejeem „opozīzijas” lidereem nentos aiffstahwet.

Opozīzijas dehē konferenze newareja weenotees ari par Seemel-Apgabala latwju Zentra dibinaſchanu, pret kahdu uſſtahjās b. Mīla, norahdidams, ka „newajag dibinat partiju partijā”. Nobalſojoj par zentra wajadſibu, konferenze iſteizās tikai ar weena balsa wairakumu. Faktiski tas nosihmeja, ka ja ari tahdu zentru nodibinatu, sadarbiba nebuhtu, kamdehē konferenze atteizas tahdu wehlet un uſſtahija jautajumu par neiffchirktu.

Ne masuma trauektu „opozīzija” eenefa ari isdewneezibas un. z. jautajumos. Schi rihweschanās no „opozīzijas” nebeidsās tiļ drīhs ari wehl pehz konferenzes, nerehkinotees ar Petrogradas Latsekijas wadoshō beedru un konferenze peenemētem lehmumeem. Wini galigi likwidet nahzās tikai K. K. (L.) Partijas Petrogradas latsekiju 2. gub. konferenzei, kas notika 1922. g. maija mehnēsi. Schai konferenze nebija wairs Petrogradas latsekijas ſchaurais fastahws. Tāns peedalijās dauds wezo latwju ſtrehlineku, kuri bij abraukuschi mahzitees partijas ſkolā. No otras puſes ari paschi weetejās Latsekijas darbinekti bij iſau-guschi politiskā ſinā, aiseedami tāhlu preekshā ſaweeim agrafeem wadoneem.

Pehz b. Mahkona ſinojuma par biroja darbibu, peenemā resoluzijā tika paſtrihpots ka: „Konferenze neatrod prinzipelas domiſtarpibas latsekiju dīshwē un darbā Kriewijā, turpretim atrod, ka tā sauktā Petrogradas „opozīzija” un zentra „pozīzija”, kas eeweefusees no ſenajeem laikeem, ir palikuſi par tradizijs,

lihds šchim laikam sečijas biroja darbiba ir mahfsligi uspuhsta un winas pamatā ir atšewiščku beedru personibas un intrigas.

Eeturedams tahdas atteezibas, sečijas birojs naw warejis radit organizatoriskas faites un beedrīskas atteezibas ar Wisłkreewijas Latsečiju Žentra Biroju.

Eewehrojot to, konferenze nolemj pahrtaukt kāras personibas un mahfsligi raditās „opozīcijas“ un usaizina beedrus veelik wīcas puhles un małsumum energijas turpmakā kopejā darbā. Konferenze issauza: „Nos! personigu neefoschanos! Lai dīshwo weenota, nedalita, idejiski weenota komunistiska partija!“ (Resolūcija teek peenemta ar wīsam balsim, 4 atturotees).

Nahkoschās sečijas biroja fastahwā ari netika eewehleti wairs wezee „opozīcionei“ b. b. Želminsch, Imuns, Eidsks, Turks un Mīka un reisē ar to tika isbeigta wirseenu zīhna. No ta laika Latsečiju dīshwē Kreewījā naw wairs nekahdas oposīcioneras rihweschanas, neds nefaskanas.

Latsečiju augšchanas un isweidošchanas periodā pee toreisejeem apstahfleem ūchi swahrstīšchanas no daſcheem jauneem beedreem bij neapdomata kļuha, kura wehlač tika atsīhta un islabota. Nepeedalidamees paſchi Pad. Latvijas eekaroschanas un aiffstahweschanas darbā, ihee „opozīcijas“ beedri neisprata toreisejo partijas taktiku un starptautisko stahwokli pee kahdeem nahzās darbotēs Latvijā.

Isrehkinašchanas ar atšewiščķām personam bij neweetā. To atsina konferenzes un beidsot ari paſchi oposīcionari.

I. K. H. (L) P. Petregradas gubernas latsečiju konferenžē, kas notika no 25.—28. julijam 1921. g., jau lihdsās ziteem jautajumeem eet runa ari par semneežību.

Leelākā daļa behgħi, kuri traužās atpākal us Latviju bija jau to fasneegħi. Palika strahdneeki un tee, kureem atgreestees Latvijā nebij eespehjams.

Isheidsotees ahrejām frontem un eestahjotees meerigas dīshwes periođam, wareja pahreet no parastās agitazijas us dīšaku idejisku propogandas darbu. Parastās darba metodes wajadseja paplašchinat.

Ja pilsonu kara laikmeta dewise bij — wiſu prekešč frontes, tad tagad — wiſu prekešč jaimneeziskas dīshwes aħjaunošchanas.

Tapehz ari konferenžē peenemtā resolūcijā par agitaziju un propogandu teikts, ka: „Pilsehtas proletariata widū wiſpirmā kahrtā jawed wiſplasčakā rasħošchanas propoganda, eaudsinot strahdneezibā mihlu us darbu, pamudinot to us jauneem atklaħjumeem darba technikā u. t. t. Tapat jaapeegreech nopeetna weħriha strahdneezibas isgħiħtibas līhmena pazelschanai, dodot tai neween politiski teoretiskas sinaschanas, bet ari pehz eespehjas wiſpahr plasčaku skatu sinatnē un mahfslā. Sewiščku weħrihu nahkas mest us to darbu, kas gatawo strahdneekus un darba jauneeshus jaunradischanas darbam Padomju Latvijā“.

Kā redsams, wiſi smaguma punkts teek wehrsts us darba fronti. Neteek islaistas no azjani ari turpmakās zīhnas par Padomju Latviju, sagatawojot latwju strahdneezibū tām.

Semneežibas jautajumā konferenze paſtrihipo, ka: „Semneežibas widū ir jaeesahk wiſplasčakā un teeidi politiġgliħtibas darbiba, wedot wiſiħwako idejisko zīhnu pret religijskem aiffreedumeem, babtizismu un ziteem tamlihdīgiem mahnejem. Semneežibai nepeezeesħams noſtaidrot padomju pahritas un wiſpahreja politika. Pakawejotes pee Kreewījas elektrofilakzijas plana, semneežibos jamodina interese un pahrejeziba kertees pee modernas agronomijas kolektivas lauku apstrahdašchanas sistemas, eaudsejot mihlu us elektribas energijas un maschinu leetosħanu lauksemneezibā“.

Kā redsams, scheit teek nosprausits jauns kurfs latwju kolonijās — ilgostosħs un smags — kooperazijas, antireligiosais, agrarpropogandas un polit-

īsglihtibas darbs starp latvju semneebi. Teik paredsets jaunas fahdschas us-
buhwes — sozialisma zeltneebibas darbs.

Atteebiā us agitazijas un propogandas weideem un metodem Gub.
latseebiju pirmā konferenze norahda, ka: „fakram laikam ir fawī agit-propogan-
das weidi. Muhsu wejajeem mutiskas agitazijas un propogandas weideem —
mitineem, jautajumu wakareem un z., jaunais laiks ir peewenojis — dīshwo
awī, polit-sabeedrīskas teesas, diskusijas un agitisrahdes”. No-
rahda, ka nepeeezefchami šhos jaunos propogandas weidus peemehrot us lau-
keem jo plashos apmehros. Bespartejisko strahdneeku un semneeku kon-
ferentschu nosihmi, kultur-īsglihtibas jautajumā, ka jadibina strahdneeku rajo-
nos un kolonijās klubi, studijas, bibliotekas un lasitawas.

Rakstiskai agitazijai un propogandai 1921. g. sefzijai bij wehl awise un
schurnals „Komunistis”. Konferenze leek preefschā schurnalū peemehrot semnee-
zibas un awī strahdneebas wajadsbam”.

Comehr abi ūchee preses organi lihdsektu truhkuma deht ilgi newareja
pastahwet. Un kād 1922. g. maijā sanahza Gubernas latseebiju 2. konferenze
wini bij jan likwideti.

Wehlak Latseebijas Birojs mehgina ja isdot wehl fawu laikrakstu „Proleta-
riata ūhna,” kuršā fahka isnahlt 1923. g. fahkumā, bet ari pehz apmehram
gada pastahweschanas bij speests pahrtraukt isnahkšchanu gruhtā materialā
stahwolla deht. Latseebiju Ž. B. ari bij nahjis pee flehdseena, ka pee toreise-
jeem apstahkleem, kād weena dala no latwiju strahdneebas bij atgreesuēs
Latwijā, pastahwet diweem weenadeem laikraksteem Pad. Rep. Saw. buhtu leeki
un pat neekonomiiski. Un tā ka sefzijā newaldija wairs agrako intrigu gars, tad
Sefzijas Birojs tam ari peekrita ar noteikumu, ka Masława jaissod semneeku
laikraksts, pateizotees kam radās „Latweeschu Semneeks”.

Mainotes apstahkleem, mainijās ari sefziju usdewumi, isweidojotees tām
beidsot par partijas agitazijas un propogandas organeem, kā fastahwdałai pee
weetejo partijas organizaciju agit. nodalam.

Tamdeht ari dauds no ta, kas tika spreests sefziju konferenzēs, wehlak is-
rahdijās newajadsigs. Tā peemehram latseebiju I. Gub. konferenzē peenemtais
organisatoriskais plans, kurā bij paredsetsa gubernatorētschā fasaufschana ik pehz
3 mehneseem reis, ka sefziju gubernas birojs fastahdas no 5 loz, apzabala
birojs no 7 loz. un apzabala konferenzeni jašanahk ik pehz 6 mehneseem, par-
tijas beedreem wispirms jaregīstrejas sawās sefzijās un pehz tam tilai winus
peenem freewu organisaciju — bija leeks. Protams, ka wišu to sefzijas iswest ne
wareja, tapehz, ka tas prasītu dauds leeka laika un lihdsektu šķeesshanu, tāpat
ari no partijas strukturas un organisatoriskās puves nepareisi. Ari konferentschu
tik beescha fasaufschana buhtu leeka laika šķeesshana un spreedeleshana.

Pehdejā latseebiju konferenze fasaulta 1922. g. no 27—28. septembrim.
Pehz šis konferenčes teik ari likwidets Latseebijas Birojs. No ta laika Lenin-
gradas Latseebiju wada gubernas Agit-Prop nodaka ar atbildigu sekretaru
preefschgalā.

Reisē ar tahdu pahrmainu isweidojās jaunas organisatoriskas formas.
Pa rajoneem pilsehtā tika nodibinatas un pastahw wehl tagad tā fāuzamās
nacionalo masakumu „troikas” ar rajonu komiteju naž. masakuma darbibas
pilniwaroteem. Pee partijas šchuhnīnam — kolektiweem, fabriku, sawodu un
pad. eestahdem pilniwarotee naž. masakuma darbibas weshanai. Pehdejee ir
galwenee praktiskā darba darītai, kuri fāzītī ar sefziju un strahdneeku masam,
tā fāuzamais darba aktiws, kurišā fneeds pahrskatu sawam kolektiwam un sef-
zijai par padarito darbu.

Partijas īsglihtibai sefzijai pehdejos gados nahjās peegreest deesgan no-
peetnu wehribu. Jau 1922. g. beigās Sefzijas Birojs nolehma dibinat partijas
skolu, eesneedsot K. K. (I.) P. Petrogradas komitejai peepraſijumu deht attau.

jas. Pehdejā ari apstiprinajā skolu preeksch 50 kūrsanteem, nosauzot to par Petrogradas latwju augstakās pakahpes partijas skolu, ar 6 mehnēschu ilgu kūršu. Wehlak no sħee kūrseem isweidojās Komuniiverstitate, fahkumā ar 2 un wehlak 3 gadeju mahzibū kūršu. Žaur to bij dota eespēhja Seem.-Reet. Apg. latwju partijas organizācijam sagatawot tīk nepeezēschamus darbineekus Nodibinotees Mašlawā Reetumtautā Kom. Uniwersitatei ar latwju sektorū, uz Ž. B. lehmuma Petrogrades Komuniiverstitate 1923. g. tīka pahrzelta uz Mašlawu un peeweenota pēc Reetumtautā Komuniiverstitates latsektora.

Latwju un tāpat ari zītu masako tautini komunisti, kuri wairakumā ir strahdneeki ar semako isgħiġibbu, beeschi ween nebija spejhjig isgħiġibas truhkuma deħi eestahħees Komuniwerstitatē. Eweħrojot to, Leningradas Latsejja kopā ar igaunu un fomu ġejja ċeċ-čenja jautajtum par Seem.-Reet. Apg. Nazzjonalo Majakumu pirmas pakahpes Padomju Partijas skolas dibinafħanu. Skola tīka apstiprinata un saħka arbotees 1923. g. Skolas usdewums bija, pirmā gadā, galwenām fahrtam, sagatawot kūrfantus preeksch eestahħschanas Komuniwerstitatē. Bet jau nahkofschā gadā darbimeku truhkuma deħi kolonijas, skolu nahżas pemeħrot lauku politiisgħiġibas, komjaunatnes un partijas darbimeku sagatawoħ-sħanai schim darbam. Partijas skola jau oħra gadu strahdā ar diwgadigu kūršu. Latsektorā ir-50 weet, no kūrām katra kūrša 25 kūrfantu. Taħds fästħws pilnigi peetekofschs darbimeku sagatawoħ-sħanai preeksch Seem.-Reet. Apg. latwju kolonijam.

To latwju komunistu un bespartejisk strahdneku isgħiġibas l-ihmina pa-zelħschanai, kuri darba un għimenes apstaħkul deħi newar pilnigi tai nodotees, Latsejja pehdejox gados feħrujiet pēc waħra partiskolu, pulzini dibinafħanas pēc fabrikam sawodeem un zitām darba weetam.

Tà 1923./24. g. mahzibū gadā tīka nodibinati un darbojās I leninijsma pulzinsch, — 2 markfistiski pulzini, — 1 pirmas pakahpes markfistiski-leninijskais pulzinsch un 1 jaunatnes politabbez skola. Schos pulzinos mahzijas ap 100 zilweku.

Bet jau nahkofschā — 1924/25 mahzibū gadā parlījas skolu un pulzini skaitis dubultojas. Darbojas 5 pirmas pakahpes partiskolas, — 1 oträs pakahpes partiskola, — 3 pirmas pakahpes markfistiski, 5 — jaunatnes politabbez skola un 2 lauku politiskolas. Kopā 12 skolas un pulzini ar 220 apmekletajeem. Pulzini idejiskā wadiba pad-diskinajos. Pēc rajoneem pastahwosħos partisgħiħibas wadossħos seminaris apmeklè ari latwju pulzini waditaji. Jo sejixxhi partisgħiħibas pulzini tihħi l-papla schinajās 1925./26. mahzibas gadā, kaf darbojās dasħħada weida partiskolas un pulzini, kopskaita — 18, ar 351 apmekletajeem. Ar 1926./27. g. partisgħiħibas pulzini skaitis gan drusku samasina jee. Darbojas 15 partijas isgħiġibas pulzini ar 273 apmekletajeem. Apmekletajju skaita amasinafħanu isskaidrojoms ar 10, ka jau 1926. g. rudei i nebij wairstahdu latwju komunistu Leningradā, kūrši nebuhtu nobiedihs schahda waj taħda weida partijas skolu.

Tas pats sakamis ari par partijas iż-ġiġiħibbu Pleskawā, kui pehdejox gados darbojās no 10 liħdi 15 partisgħiħibas pulzini un skolu.

Uj laukeem — kolonijas — blakus slazionarām skolam, darbojas zelojosħas partiskolas. Tà ka 1927. g. wiċċa Seem.-Reet. Apg. deesi waj atradisees wairstahdu latweesħu waj kreewu walodā. Pulzinos un skolās tika uxaemta ari laba data bespartejisk strahdneku, kaf weżżejjmaja partijas beedru skaita sistematisku péea għsħanu. Tà paċċħreis pa-wiċċu Seem.-Reet. Apg. ir-2751 latwju komunisti, no kureem Leningradas gubernas organizazzjā — 1725, Pleskawas — 900 un Nowgorodas — 126 beedru.

No plafha kām kampanam, kahdas isweduse Latsejja, buħtu minnimas: Palihdsħibas neegħiħana Peewolgas badazeetejeem, liħdi kien wahħi sal-ħalli "Latweesħu Sireħlneeks" jelsħanai, kura s-fawakti abu kamppanas 9454 rub. 39 kap.

Tāpat Latvēzija ir weenmehr dīšhwī atsaukūs us rewoluzionaro strahdneku kustību Latvijā. Sarihkoti wairaki protestmitini un sapulzes pret balto teroru Latvijā, peeminas wakari b. b. Purina, Jaunsema-Schilfa, Araja-Berzes un. z. beedru noslepķawoschanai; protesta mitinisch fakārā ar pehdejo bāda streiku Latvijas zeetūmos un. z.

Seem.-Reet. Apg. latwju strahdneeziba ir weenmehr atsaukūs ar materiālu palihdsibu no Latvijas iſſuhīteem un zeetuscheem beedreem. Schim noluhsam sarihkoti wairaki iſtribkojumi un kampanas. Tāpat Peterfona fondam un literaturas iſdoschanai. Un kād Latvijas Komunistiskā partija īwineja ūwu 20 g. zīhnas jubileju, Leningradas latwju strahdneeki winai usdahwinaja karogu weltitu turpmakām zīhnam par Padomiju Latviju.

Pehz pehdejās 1926. g. wispahejās kauschu skaitischanas Seem.-Reet. Apg. ir 41.755 latwju eedīshīvotaju, no kureem Leningradā — 10.496 un gubernā — 8899, Nowgorodas — 8.183 un Pleskawas gub. 11.167, starp kureem sefzijai nahkas strahdat.

Kolonijās, protams, japeeeet ar zitadeem agitazijas un propogandas weideem, kā pilfehtās, kur jazīhnas pret religijas un ziteem mahneem, zaur ko darbība stipri f.ireschgita. Jasaķa, kaut gan wehl lehnām, bet šci darbs teek sem, kompartijas eespaida weikts.

Gruhtības rodas zaur to, ka kolonijās naw wehl peeteekoschi dauds noderiga darbineeku — komunistu.

Lihds 1927. g. septembrim Leningradas Latfēzija darbojās tikai Leningradas pilfehtas un gubernas robeschās. Bet ar 15. sept. wiſā Seem.-Reet. Apg. maschtabā.

Mētot ūtātus atpakał us pa 10 gadeem nostātgato zēla gabalu, jaſaķa, ka dauds ir darīts, peelaistas ari darbā kluhdas, bet dauds wehl darams. Tomehr wiſumā, ūtinot 10 g. Oktobra rewoluzijas ūwehkus, mehs waram ūsumet ūwus eeguwumus ar ūnamu apmeerinatību.

Sefzijas darbība ir bijuse pareisa. Ta pahrleeziba dos mums ūparu un pehkus turpmakam darbam zīhā par komunismu.

J. Wihtols-Pakrastinsch.

Darba jaunatne zīhnās un darbos.

Wehtrainās rewoluzijas deenās wisplaschakos apmehros pamodās darba jaunatnes rewoluzionarais gars un zīhnas spars. Iau februara rewoluzijas deenās jaunee zīhnitaji neapturami rāhwās zīhnās, droschi un besbailigi stabjās sem farkanā rewoluzijas karoga.

Wiss leelu leelais wairums jauneeschu noswehrās leelineku pušē. Tik atse-wischihi bijuschee lideri un baltkrahgaiņi kundseni paleek rewoluzijas nodeweju purnā. Un tā wiss schos rewoluzijas gadus darba jaunatnes organizācijas uſtūr iedzīfus un organisatoriskus fakarus ar muhfu partiju, atſtāt winas programmu un zīhnās par komunismu, par to paſchu mehrki par kuru zīhnās strahdneku ſchīra un winas awangarde—Komunistiskā partija.

Schinī rakstīnā apgaismosim to zetu, kuru noſtaigajusē Leningradas latvju komunistiskās jaunatnes ūkzija, eeminešmees par tām zīhnām un darbeem, to weikuſe muhfu darba jaunatne.

Iau 1918. g. beigās atsewischki beedri iſſakas par latvju komunistiskās jaunatnes organizācijas dibināſchanu. Un kad 28. dezembrī latvju komunistu ūpulžē iſtrīša ſcho jautajumu, wiņa atſtāt jaunatnes organizācijas wajadību. Tāhdā paſchā garā iſſakas ari Maſkawas-Sastawas rajona latvju ūkzijas iſpildkomiteja, kura tuhdaf stabjās pēc darba un nolemj ūkliktot 27. janvari jaunatnes wakaru.

Ta, ſchķeet pirmā plaschakā latvju jaunatnes ūpulze Petrogradā. „Komunista“ 29. dez. numurā ari parahdas Talina rakstīnā ūpar latvju jaunatnes organizācijas nepeezeſchamibū. . . . Tagad tik droschi zeefchās ūtītēs ar Komunistisko partiju ūzīm par jaunu ūkstoscho Latvēfch ū komunistiskās jaunatnes ūveenību, wehl wezajā weidā bijuscho ūpar jaunu, dauds wairak ūkſtitū ūdīshwes eespehiamibū, jaunā weidā.

Pee mums Peterpili pagaidam naw, bet buhs jaibuht, neweenas iħſtas darba jaunatnes organizācijas un talab ūkſimees energiski ſcho robu iſpildit, ūzot deenās gaifmā pulzīnus pēc ūkzījam. . .

Autora pamatdoma ūprotama: jadibina latvju jaunatnes ūveenības, kuras strahdās zeefchos ūkaros ar komunistisko partiju. Te jaatſhme, ka teeschi ap to laiku ūhpiigakais jautajums bija organizatoriskais jautajums. Ari ūfreuu jaunatnes ūadoschos organos valdīja dauds ūneklaidību. Dāſchi eeſtahschu ūarbīneeki domaja apmeerinatees ar to, ka jaunatne tik ūdarbeſees ar kultureleem jautajumeem, wiņa valīs ka bespartejiſka organizācija. Mas pamāsam ūchahdu eeslātu aiftahwji tika atbīhditi nomālus, un matu prāſba ūpar zeefchū ūdarbību ar komunistisko partiju drīhs ween ūwehrſas ūpar dīshwes iħſtenibū.

Kā pagahja ūkliktotais jaunatnes wakars, zit plaschās maſas tas pulzejis — tas mums naw ūnamis. Warbuht ſchī wakara ūalibneeki to pastahſtis, jo wiñeem tatschu ūnami Leningradas latvju komunistiskās jaunatnes ūkzijas pirmee ūoli, kā ari winas dīnumdeena.

Mehs domajam un esam pahrleezinatti, ka 1919. g. 8. febr. nodibinajees pirmais latvju darba jaunatnes pulzinsch. Sinas mums schahdas: 13. februarī b. Mahkons sīno Wiskreewijas latvju komunistisko sefziju konferenzē, ka Petrogradā nodibinata jaunatnes saweeniba, zentralais klubs un t. t. Kahdi wehl notikumi schejeenes jaunatnes dīshwē pirms 13. februara? Kā minejām, 27. janv. notifa vīrmais jaunatnes wakars, bet par pulzīnu ne wehīts. Otrs notikums atsīhmets schahdi: „Sestdeen 8 febr., pulksten 6 wakarā Latweeschu Weenotās Darba skolas telpās (Sarkānā eelā Nr. 53) teek sašaukta jaunatnes organizēschanas sapulze. Teek usaižināti mahzofčas un darba jaunatne, kā ari beedri komunisti līdz 20 gadu wezi. Organizācijas komiteja”.

Schis sinojums tik pa dākai sašan ar to, ko b. Purīt sīno Kr. Kom. Jaunatnes Saweenibas latweeschu sefziju I. Wiskreewijas konferenzē, 1919. g. 26—27 jūlijā, Maskavā. Kaut gan winsch toti ihs tatschu atsīhmešim to, jo tas raksturo pirmā laikmeta darbibu: „Pulzinsch neorganisets sch. g. februara beigās pee K. K. P. Petrogradas latweeschu sefzijas. Beedru skaits — 62, no kureem 3 partijas beedri, 4 daiba jauneešchi un pahrejee školeni. Pee pulzīna pastahw ūkofčas sefzijas: fabeedriski-politiskā, fainmeezīšā un mahfīšas. Sezija newareja rofigi darbotees, jo bija jadod beedri frontei un t. t. Pulzīna beedri nehma ari aktīvu dalību pee skolu jaunatnes politiskās apšīnas iškopschanas un strahdneku kluba dramatiskā un literariskā sefzijās. Šākumā beedri eegahja freewu komunistiskās jaunatnes rājos un darbojās ari tur; tagad pulzīni apmainas tikai ar preekschstāhvjeem. Jaunatne zīschi saistita ar K. K. P. latweeschu sefziju”.

Weetejā loikrakstā beeschaki parahtas jauneešchu rakstini, darbibas atsīnojumi, kas leezina, ka saweenibas darba apjoms paplašinās. B. Ilmer apraksta freewu organizācijas gubernas konferences darbibu, kura notiluse 30. aprīlī, piedalījusies 50 preekschstāhvji no 15 organisācijām ar 1130 b. Skaitis nav leels preeksch wīfas gubernas, tā ka latvju sefzijas beedru skaitis pilsehā istaisīja prahwu prozentu no wīfas organisācijas beedru kopšķaita.

Bet darbs arween paplašinājās. Jau 1. jūlijā sapulzē no II. darbstolas pulzīna „Sarkānā Aufma” sīno, ka aktīvo beedru skaitis 14, nolaisti jau daschi referati un nodibinats treschais jaunatnes pulzinsch us Engelsa eelas, kur atrodas behnū mahja.

Pēhē Wiskreewijas konferences darbiba norit dauds straujāki. Lāba teesa beedru apmabības kāra mabīslā, reecības pulzīnos. Beedru skaitis arween pēaug. Jau 5. sept. pēhē pahregistrācijas latvju sefziju skaitas 85 beedri. Jaunatnē wīzaur manama wehlešchanas eestahētes organisācijā. Šāo straujo laikmetu toti spilgti raksturo sinojums, kas nodrukats 1919. g. 14. febr. „Komunista” numurā.

„Septembra mīnējī jaunatnes beedri eeraðas no darba druschinam Petrogradā. Darbība pamāsam sahī atjaunotees. Bet pēpeschi to pahtraiza ūdenītīcha bandu usbrulums. Pēhē balto bandu atsīchanas no Petrogradas sefzijas darbība palika rofigako. Šāini zībīnā jaunee komunari bij noruhdījuschees, quwūšči zībīnas drosmi un sparu, ko it spilgti pēriahdija wīnu turpmāka darbība. Beedros wārs nebija nomanama masduhīšiba un glebīums. No wīnu wīdus ir radušchees wairali jauni darbineeli, kas tagad zīhīgi strahdā sefzījā, lai peenahzīgi weiltu organizatoriskos darbus un nostāhdītu darbibu.

Kopsch jaungada tīta atmehrīs sefzijas klubs, kura darbība jau ir īahlusēs. Ir noorganiseti jau pulzīni: fabeedriski-sinatīskais, literariski-dramatiskais un toris. Darbība pulzīnos noteek satru wakaru.

Pulzīnu sehdes apmeklē zaurmehrā 40 beedri. Ir sarihkotas dašas eksturījas kopā ar freewu beedreem us Dētskoje Šelo un zitur. Šāi jā apmehram 100 beedru, pee kam weena dala no beedreem darbojas pulzīnā „Sarkānā Aufma”. Bes tam beedri apmeklē partijas skolu, kura noteek reisi nedēlā. Beedri apmahzas kārā mahfīslā”.

Schis, schleet, ir wissstraujskais brihdis jaunatnes organizacijas pastahweschanas laikā. No wifam malam baltgwardu bandas apdraudeja padomju republiku. Wifus spehkus frontei, republikas aisskahweschana — tāds bija wifu ihsto rewoluzijas aisskahwju fāuzeens. Kreevijas Komunistiskas Jaunatnes Sweenibas Zentralkomiteja issino beedru mobilizāciju. Deenvidus frontē teek mobilisēta wifa organizēta darba jaunatne, Maskawā 30 prozentu, Petrogradā — Judenitšcha bandu uskrunkuma deenā itin wifus komunistiskas jaunatnes beedrus mobiliseja pilsehtas apsargaschanai. Latvju organizēta jaunatne tāpat išvara fāwu beedru mobilizāciju — leels waj māss schini spārigājā un kritislaļā brihdi wīseem jābuht fāwās fargweetās. Un tihri netizami — neweena deserteera, neweena glehwula, neweena klibotaja. Wifū ar fājuhsmu slahjas proletarijskās rewoluzijas fargvēstnos, brauz us fronti, strahdā rajonu nodakās, sarkanā krusta punktos un. t. t.

Atshmejama wehl diwī latwju darba jauneeschu pulzīnu darbiba, kuri pastahweja II. un III. latwju darbskolās. „Sarkanās Aufmas” pulzīsch nodibinājās julijs mehnesi. Sākumā winā vīj 17 beedri ar iswehlejo pulzīna organizatoru, kuriš wada wifus darbus. Pehz tam iswehlejo diwus beedrus, kuri jau otrā deenā gāja grahmatas eegahdatees. Darbiba drihs ween eesahkās, beeshakt noturejām sapulzes. Referatus sagatavoja paschi beedri. Wispirms pehz N. Bucharina grahmataš „Komunistu-leelineku programma” sagatavoja referatu „Bāsniza un skola Padomju eekahrtā”. Sapulzē schee jautajumi tika plāschti iſtirāti beedru starpā. Kad gadījās tādi jautajumi, kurus beedri nesināja, tad tos audzinātai noſaidroja. Wifā wafaru darbiba bija apmeerinoscha, par zīl tas mums bij eespehjams. Bet kad eestahjās bārgā seema, tad atkal us laizīnu muhfu rošķā darbiba apstahjās. Ne laime bija ta, ka truhka malkas un newarejām telpas apkurinat. Bes tam mums peenahza kārti jauni beedri no „Sarkanās Swaigsnes” pulzīna. Agrāk „Sarkanās Swaigsnes” pulzīsch pastahweja III. darba skola us Engelsa eelas Nr. 4. Bet kad audzēkņus pāhrweetoja no weenas skolas us otru, tad tānahza, ka schis skolas wezāke audzēkni tika pāhrweetoti us muhfu skolu, Krafnije Sori eelā Nr. 73/75. „Sarkanās Swaigsnes” pulzīna beedri eestahjās muhfu pulzīnā un tagad darbojās tikai weens, t. i., „Sarkanās Aufmas” pulzīsch. Beedru skaitis pehz registrācijas 25. Tā fino pulzīna b. E. Kronbergs”.

Skolenu pulzīnu pastahws ilgadus mainījās. Kas beids skolu, tee aiseet darbā waj pārzelētas us zītu pilsehtu. Tamdeħf tressħas darbskolas pulzīsch pastahweja tikai ihfu laizīnu, jo wezako grupu audzēkņus pāhrweetoja us zītam skolam, palika tikai jaunakee. Drihs ween notisa latwju darbskolu reorganizācija, pareisaki apweenoschana, tā ka pehdejos gados darbojās tikai weena darbskola. Bes latwju skolam Petrogradā pastahweja ari latgalu skola us Padomju eelas Nr. 14. Ari te 1920. g. 15. februari teek fasauktja jaunatnes organizēšanas sapulze. Atzeros labi, ka tur kādu laiku pastahweja komunistiskas jaunatnes pulzīsch. Neiš pa reisei tee atnahza ari pee mums un apjautajās par literatūru, par darbibas nostahdīšanu un. t. t. Bīl ilgi tur darbojās pulzīsch, kādas ķēmes, panahfumi un truhfumi wiau darbībā, to lai pastahsta mums paschi latgati. Wehl nodibinājās pulzīsch Janfona strahdneku klubā, kur darbiba noriteja foti schauros apmehros.

Ay to paschi laiku „Komunisti” eesahk jaunu nodatu — „Komunistiskā Jaunatne”. Ta bija ihsta darba jaunatnes domu un juhtu pauudeja. Paschi jauneeschu darbini veepildija wifas schis nodakas flejas. Te Sch. Afera raksts par kara apmāžību, Austras Matschernekk nedaudzās spārigās rindinas ar wisrafstu: „Tik drošak us preelfchu”, Villas Schmidt, W. Schmidt, Strodes, Druhmas, Leefmas, Blahmas, Ilgas un daudsu, daudsu zītu literariskee darinajumi. Dēdīgi wahrbi, skaita un zehla doma, daiktas juhtas — wifū tas atskaneja no kātras rindinas. Schi jauneeschu lapina ir krahschnakais seeds muhfu nesenās pagātnes darbā. Kahds preeks bija strahdat, mahzitees un atkal strahdat! Kā mehs augām, kā mehs teezamees pehz gaismas, kā zihnijsamees par zehlakeem idealeem — par komunismu! Un ifdeenas muhfu darbibas apjomis paplašinājās, muhfu lihdsstrahdneku rindas

wairjas. Še Petrogradā mehs paspehjam jau 1921. g. išdot fawu schurnalū „Komunistiskā Jaunatne”. Še išnahza daudzas seenu awīstes un neaismirstami daili „Saulzerite”. Kas gan wifus schos darbinus lai safsaita, kas lai pašata, zik leelifti tas stiprinaja muhsu domu, zik leelu eespaidu tee atstahja us ūmteent un tuhksio scheem laftaju.

1920. g. aprīlī sanahk R. R. J. S. latvju sefzija I. Visķreenijas konferenze. Muhsu beedru skaiti jau diwkahrt leelsaks neka pirmajā konferenžē. Us konferenzi išwehl 11 beedrus — Miku, Strodi, Jerart, Reekum, Raifsu, Uldriki, Sirniti, Aseru, Matschernieki, Schmidt un Lauri. Par Petrogradas sefzijas darbību konferenžē sīno b. Strode: „Sefzijā 134 beedri, bes zentra darbojas diwi kolektivi, skolēnu un darba jauneeschu. Pa Judenitscha bandu usbrukuma laiku sefzija darbojās kopā ar freewu beedreem, bet technisku eemeslu deht nebija eespehjams ilgak kopā darbotees. Sefzija pahrveetojās us fawām telpam. Rosīgaklī darbība sahīlās janvara mehnēsi. Darbojas fab.-sinatniskais, literariskais, dseedschanas, literariskā kolegija, fiziskās attīstības pulzini. Bes tam noorganiseta agitatoru-propagandistu kolegija. Šisīs kolegijas pirmsās darbs buhtu: sekot wiſai tagadejai politiskai dīshwei, laſot laikrakstus un t. t. Pēhī ūinama laika faſtahdit pahrskati, kuru waretu noreferet sapulzēs waj zitur. Februara mehnēsi Petrogradā bija bespartejisko konferenze, kur ori sefzija nehma dalibū. „Sarkans jaunatnes nedēļa” tika pa pilsehtu farīhloti mitini wiſos tanis rajonos, kur latwju jaunatnes wairak, zaur ko tika pēcwiſti sefzījā jauni beedri. Atteezības ar partiju labas. Naw partijā tas nomanams, ka wiņa buhtu pret jaunatnes organizāciju, bet otradi: wiņa muhs pabalsta. Wiſi partijas beedri lihds 24. gadam naw ūweenībā, jo naw tas pēcpeestā kabrtā mehginats išwest. Atteezības pret freewu beedreem labas. Preeskīstahwji darbojas Petrogradas Komitejas nodalā, tāpat ka freewu rajona preeskīstahwji, jo sefzījai pēcshirkas ari rajonu teesības. Sefzija iſdod laikraksta „Komunistī” fawu jaunatnes lopīnu, dribsnumā ari iſdos ūchurnalū, preeskīstahwji kura jau materiali ir”.

Kā jaunatnes, tā ari partijas konferenžē nolehma dibinat apgabala zentrus.

Bet nelaime jau bija ta, ka muhsu ūpehki ween israhdijs par wahjeem, lai noorganisētu jaunatnes pulzinus wiſas Seemetu apgabala gubernās, kur ta tik iſklaids dīshwo.

1920. g. junijā ūlafas gan Seemetu apgabala partijas latvju sefziju konferenze, bet apgabala zentru tomehr nedibina. Te noskaidrojās ari, ka organizētas latwju darbu jaunatnes ir tikai Petrogradā — 136 b., Pleslawā — 32 beedri. Naw ko domat par konferenzes ūsaukschani. Tāpehī ari wiſu wehribu ūegreesām tif gubernāi. Pahīskātā par to ūlafam ūkoscī: „Februara beigās jau daſchi beedri iſbrauz us ūamburgas aprīki. Ūsauktas ūpulzēs dewa redsamus resultātus: diwās padomju ūaimnezeibās tika ūlits pamats jaunatnes ūchuhniām. Martā, ūlafā ar Kronstadtes notilumeem, sefzījas darbība us laiku atkal tika optureta, jo wiſi beedri bija mobilisēti, deschureja rajonos un daſchi ūisbrauza us fronti. Tikai marta beigās, kad Kronstadtes awantura bija ūlwideta, sefzījas darbība ūhī ūamas atdīshwotees. Daſchi gubernās ūiroja ūozelki, kopā ar mobiliseteem partijas ūkolas ūurfanteem, ūisbrauza us ūbernu. ūamburgas aprīki noorganisēto ūchuhniām nahzās atjaunot, jo beedri, haididamees ūa neatnāk ūudenitscha laiki, wiſus protokolus bija ūesweeduſchi ūrahī. Ūchuhniā tika atjaunota, bet jaunas neis- ūewās noorganisēt.

Maija ūhehtos ūirojs ūarihkoja ūlachu jaunatnes wakaru, ūrī ūdewās ūoti apmeerinoſchi.

Tuvojoties ūasarai, kad data ūlisehtas jauneeschu ūisbrauza us ūaukeem un darbība ūlisehtā ūagura, ūleelā ūeribī ūlita ūegreesā ūubernāi. Junija ūahkumā ūlita ūeelistas ūuhles, ūai ūsauktu Gatschinās aprīku bespartejiskās jaunatnes konferenzi, ūas tomehr neis- ūewās, jo jaunatne bija ūoti ūainemta no ūteidsameem ūauku darbeem.

Julijsa sahukumā tika safaulka Lugas aprīķa bespartejissfās jaunatnes konferenze uz kuru ecerās ap 20 delegatu. Konferenze noriteja loti dīshvi.

Nodomatee behrnu svehtki ijsauza uz laiku turpmāko darbibu gubernā. Ari pahrejos aprīķos gribēja iwest bespartejissfās jaunatnes konferenzes. Behrnu svehtki notika 30. julijsa Lugas aprīķi, Scholowas zeemā, un pilnigi attaisnoja lolotās zerbās. Vēz behrnu svehtkeem galvenā veļriba tika piegreesta gubernas konferenzes preefschdarbu weīsfchanai. Tika atkal mobilisēti wairati kūrsanti, lai iwestu gubernā jaunatnes sapulzes un t. t.

Vīrma gubernas konferenze sanahza 1. septembrī, vēsturiskajā Smolnijā. Uz konferenzi ecerās ap 40 delegatu, kuri reprezentēja ap 120 b. Konferenze noteikti pastrihpoja, ka jaunatnes gubernas birojam viša usmaniba jawehrfch uz gubernu, uz lauku jaunatni, lai waretu to apweenot sem komunisma karoga.

Rudenī sabrauza atkal pilsehtā partijas skolas kūrsanti un darbiba noriteja dauds straujaki. Novembra sahukumā gub. birojs sarihkoja jaunatnes valaru par labu Pieevolgas bāda zeetejeem, kūrsch bija kūpli apmeklets un dewa 600.000 rub. (padomju naudā) iihra atlīkuma. Beedru skaita pilsehtā — 140.

23. oktobri sanahz III Vīskreewijas komunistissfās latvju jaunatnes konferenze, kurā piedalas jau 82 delegati, no kureem 23 ar padomdevēju balsteesibam, pahrejee 59 bez balsteesibam, kuri reprezentēja 52 sejījas ar 1358 beedream. Vēz konferenzes atkal eesfāks strauja un rošīga darbiba. 1921. g. sahās jau fāmnezzfās dīshres atjaunošanās laikmeis. Leningrada valika atkal par swarigu ruhneezibas zentru. Ari kulturelā sīnā viņas nosihme ikgadus paleelinas. Latvju dīshwē ari noteik pahrgrosibas. Uz Leningradu pahrweetojas daudsas latvju isgħiħibas eestahdes. Ta 1925. g. pahrweetojas Pedagogiskais Technikums un Straħħnekku fakultate. Gadu no gada wairojas mahżoħħas jounatnes skait, kuru starpā fastopam daudsus komunistissfās jaunatnes beedrus.

Tapehz ari pilnigi saprotams, ka viši eemeħrojama kee komjaunatnes darbības zentri atrodas skolās. Leningradas latvju isgħiħibas eestahdes patlaban skaitas ap 200 komunistissfās jaunatnes beedru.

Plaſchata maſu darbiba noteik Latvju Isgħiħibas Noma. Ap 700 jauneeſhu skaitas par Isgħiħibas nama beedrem. Laba teesa no teem aktīvi darbojas dasħħados puljiav, proti: spori, firehlnelu, sanitaru, fabeedriſli finatniflo, kori, dramatissfā, muſiċċal, schachmatistu un foto ūl-żejja. Isgħiħibas Noma telpōs ntureti wairati jautajumu valori, luros ijtirsi gan fadīħres jautajumi, roskaidroti sozialistissfās zeltneezibas uſdemumi, gan politifkee jautajumi. Viſs tas eeinterefeja klausajus, kuru skaiti parastī wairak par 70 zilveleem.

Viſos schos qados latvju komunistissfā jaunatne ir-atsħimejuse wiſus swaragħos notitumus. Staqtautiſſajā jaunatnes deenā sarihkojām valaru, kura woiraki beedri uſtaħħijs ar farwām atminam, tad referats un, beidsot, mehrki schauschana. Peedatijamees ari freewu beedru iſtihkojumā. Kad peenahza sīnas, ka Terganas semestriħze iſputinajusi daudsus meerigus eed ħirotajus, ka tur wajadfiga driħsa palihdība, muħsu beedri farwāha 32 rub. 15 kap., kas nodoti jau atteezīgām palihdības eestahdem. Jaunatne jo dīshwi interesojas, kas noteik ap mums, kas noteik wiñxpus muħsu Republiku Saueenibas robesħam. Ta sin un saprot, ka Tsħemberleni, Briani un wiñu deenderi — sozialnodewnej - weħl ilgus gadus grib issuhxt un apspeest stroħħnekku skirku, ta sin un saprot ari, ka aug un neſtiprinas proletariſſas rewoluzijas spehki. Un kad peenahks tas briħdis, kad wajadses atkal staħħees zihnitaju rindas, kad atkal atlaħħas zihna wajaddei aistħawet Oktobra rewoluzijas ekkarojumus un dotees palihgħa wiż-qaſaules proletariſſai rewoluzijai, muħsu darba jauneeshi buhs pirmajjās rindas, droſci un paſcha isleedfigi tee zihniſses par farweem idealeem, par farwu mehrki — komunismu.

K. Mika.

Leningradas Darbskolas W. L. G. I. S. kolektiws.

Latwju komjaunatnes kolektiws noorganisejās pēc Darbskolas 1918. gada decembris. Par vīnu darbību līdz 1921. gadam man šī nu nav. Šo robežu lai išpilda zīti beedri, kuri tāns laikā darbojusies.

1921. g. daudzi beedri aiseet no skolas: dala fabrikās strahdat, dala aizbrauz us Latviju. Jaunatnes kolektiws mas pārmasam irst, tā ka gada beigās skaitas tikai 4—5 beedri. Šo skaitu drīz pēc tam papildina no Pleskawas un otru pakāpes sākumā 15 skolneki — komjaunsaweeschi. 1922. gadā skola cerodas vēl daschi komjaunsaweeschi un kolektiwa tagad skaitas jau ap 25 beedru.

Behdigi bija tee apstākļi pēc kādeem kolektiweem nāhās atjaunot savu darbību. Beeschās skolas administrācijas mainas (no 1921. — 23. g. pārmainas 4 skolas vadītāji). Gruhtais materialais stahwolkis: vadostchāns, aukstums, mahzības līdzekļu truhkums, nepeeteekosha pedagogiskā audzināshana, eelas eespaidi no pārdsīhrotajiem rewolūzijas gadeem vēenai audzēkņu grupai išveidoja savadu psichologiju. Desorganisejoschais elemets nemahījās un nelahwa mahzītes ari pārrejēm. Nebija retas ari sahdsības un kauschāns.

Schee apstākļi slīkti atsaucās ari us jaunatnes kolektiwa darbību, kura beedri, noltuwuschi schahdā stahwolkī, nesināja no kura gala sahkt skolas dīshwes organi- sešanās darbu. Nebija saikus. Jaunatnes sapulžēs peedalās tikai komjaunsaweeschi. Beidzot noorganisejas politiskais un dramatisks pulzini, kuri decembrī farīhlo skolēnu wakaru Maskawas-Narwas rajonā „Fanfona” klubā, kur audzēkņi komjaunsaweesisino par skolas stahwolkī, usaiznot latwju fabeedribu wairak interesetēs par skolu un nemit dalibū tās nostahdischanā. Wakara išveschanā nehma dalibū ari latgaleeschu skolas audzēkni.

Us Latvijas skatuves teek usvesta ruhpigi sagatavota Klusa ludīša „Kad fibens buhs muhsu” un us skolas skatuves A. Sedina „Nebgi”. Šis darbs vēenoja wīsus audzēkņus un dewa ari materialu atbalstu. Izrihkojumu wadija no jaunatnes kolektiwa išwehleitais „Kultkoms”, jo bespartejisfee audzēkni wadoschā darbā nepeedalījās.

Jaunatnes kolektiws išdod seinas awisiti „Pirmais Pasahkums”, kura išnahk deesgan regulari, galwenām kārttam ar literarisku saturu.

Sablot ar 1913. gada rudenī jaunatnes kolektiwa darbība paplašinās. Bespartejisfee audzēkni ar interesī sahkt peedalitees fabeedrīstā darbā. Kolektiwa sapulžēs teek apskatiti skolas nostahdischanas jautajumi. Kolektiwa wadija noorganisejas skolas paschwalde.

Politpulzīnā darbojas ap 35 beedru, kura peedalās ari bespartejisfee. Pulzīnu wāda audzinātaja partījas beedrene. Nav ne programas, ne wajadīgo mahzības grahmatu. Us wadītājas preekschlikumu sahkt studet pēc Bogdanowa — Stepanowa politiskās ekonomijas pirmatnejās gints komunismu. Bet drīz vien nahk pēc pārlīzības, ka tās mas ko dod un atrauj no tekošchās dīshwes prātbam — schahfdeenas ispratnes. Tad par skolu usnem kulturpārstāhvneezību kārā juhrneelu skola, kuras jaunatnes kolektiws aktīvi pabalsta un nostahda darbību, dod tai jaunatnes politpulzīna wadītāju. Pēc tam pulzīsch sahkt strahdat pēc rajona komitejas išstrāhdatas programas. Šis bij pirmais solis jaunatnes kolektiwa beedru politiņibū pazīshchanai.

Nofigak sahkt strahdat ari dramatisks un literarisks pulzini. Kopā ar schefēm teek farīhloti wakari. Seinas awisiti išnahk kārtīgāk, kāt gan vēl tāns jo projam paleek pāhrīvarā literarisks saturus.

No skolas aiseet wairaki komjaunsaweeschi: 4 aizbrauz us Latv. Zentr. Ped-technikumu un 3 us Apgabala II val. partiskolu. 1924. g. marta noorganisejas pioneru grupa, kura sahkuā bija 25 beedru. Grupa ahtri pēcāuga tā ka wasarā tāns skaitas jau ap 50 pioneru. Kolektiwa pēcāguma nebija, jo jauni beedri nees- stahjās tamdeikt, ka no bespartejisfeem audzēkneem nebija peeteekoschi sagatavotu

beedru. Kolektiws fastabweja no 25 beedreem, no kureem 2 wehl no 19 g., 5—6 no 20 g., 2—3 no 22 g. un pahrejee no 23 gada. Zahds beedru fastabws to mehr bij spehjigs apmeerinoschi darbotees. 1924. g. wasaru skola pawada Peterchosa. Teek usnemti sakari ar sahdschu, sarihkoti daschi isrthkojumi, nolasitti referati, par ko semneeti bija toti vateizigi.

Ar 24. g. rudenī darbiba paplašinas. Jaunatnes kolektiws iau eenehmis peenahzigu weetu skolas dīshwē. Paschwalde, kurā wairakumā ir komjaunsaweeschi, weiz plaschu skolas dīshwes organisēchanoas darbu.

Wiss fabeedriki - culturelais darbs teek wadits no paschwaldes „Kultkomissjas”, pee kuras pastahm bibliotekas komissja un red. kolegija. Skolas un behrnu mahjas faimneezijsko dīshwi wada administratiwā, faimneezijska un sanitārā komissjas.

Ar to skolas dīshwē sahkas jauns posms. Desorganisejoschais elements par scheem gadeem ir istihriis. Polituschi wehl daschi audsetni, kas traužē kopejo darbu, bet tas tikai pavairo jauneeschu energiju weikt savu usdewumu. Politpulzini apmelle ari bespartejisfee un komjaunatnē sahls eestahetes jauni beedri. Darbojas dramatisks, literarisks, sporta un ziti pulzini. Us Oktobra rewoluzijas svehtfeem seenas awiſte teek pahrdeweta par „Oktobra Va a u d si” un noschi laika, kā iiesta Oktobra paandses domu isteizeja, ta apgaismo skolas un kolektiwa dīshwi, atslībmedama truhkumus un fasneegumus. Mahzibas gadu noslehdot, neskatoes us to, ta bija pahtraukumi (skola pahrgahja us jaunām telpam, 3 ned. isolazijs sakarā ar scharlaka epidemiju) nahzās konstatet, ka skolas darbs ir weikts apmeerinoschi, par ko jāvateizas starp zitu ari jaunatnes kolektiwam un paschwaldei par peenahzigi nostabdītu audselau disziplinu un skolas ekschejo dīshwi. No fabeedrīšķam organizācijam pastabweja „Kultfaike” un „MDP” schuhninas, apweenodamas fewi ap 60—70 beedru.

Nodibinas sakari ar Karlowkas kolonijas (Leningr. gub.) komjaunsaweeschi schuhnini, kur teek suhtitas awises un literatura, un us Maija svehtfeem deligeti daschi beedri. Skola usnemha Nahwenes un wehlak ari no Karlowkas skolam Leningradā eebraukusčas skoleni ekskursijas.

1925. g. wasaru pawadot Peterchosa, kolektiws ar pioneru grupu, neskatoes us leelo attahlumu (10 līm.) no „Rasbegai” sahdschas, weiz tanī plaschu darbu, iswedot wairakas kampanas, kā S. P. R. S. konstitūcijas un starptautiskas koperazijas deenu ar referateem, inszeneju neem, dīshwo awiſi, kori, deklamācijam un sportu. Sahdschā teek demonstrēs radio. Wiss tas preefsch semnekeem bija jauns, neredsets, par ko tee bija toti fajuhminiatūr vateizigi, luhds ari turpmak tos apmeklet.

1925.—26. g. ir visplasčakās darbības gads. Darbojas I. un II. pakahpes jaunatnes politpulzini, kuros mabzījās 35—40 beedri. Bes tam 2 jauneeschī, partijas kandidati, apmelle Latīsnama partijas kolektiwa marķismā-leininisma pulzīnu.

Seenas awiſte isnahk kahrtigi ik mehnēt. Pulzīnos un fabeedrīšķā darbā pedalas wiss audselai. Jaunatnes kolektiws ir wahrda pilnā nosīhīmē idejisks waditajs un tahds wīsch paleek jo projam. Atsevišķi kolektiwa beedri weiz ari jaunatnes darbu ahrpus kolektiwa. No Darbskolas komjaunsaweescu widus bija iswehlets preefschstabiwis Gub. Jaunatnes Komitejas Naz. Mas. Apakšnodalā, zaur furu tīta ustureti sakari ar wīsem latvju komjaunsaweeschi kolektiweem Leningradā. Wīna wadībā tīka noorganisēta jaunatnes sefzīja pēc Latīsnama. Otrs kolektiwa beedris strāhdaja kā rajona komitejas lozeklis un instrukteja skolu kolektiws rajonā.

Pehdejā laikā sakarā ar behrnu mahjas audselau skaita famašinaschanos un divi pēhdejējiem 25./26. un 26./27. māžibū gadu islaidumeem, vispahrejais audselau un jo fewišķi komjaunsaweeschi stāsts famašinājēs. Paschreis kolektiwa skaitas 12 beedru, galvenām kahrtam kandidatus.

Tā soli pa solim, gadu no gada augdams kolektiws ir isweidrejēs par skolas idejisko wadoni, wīnas organizatoru un fabeedrīšķi - audfinoschi darba veizeju.

Pinnis.

Latvju Strahdfakas Komjaunsaweeniba.

Pēbz Latgales aistahfschanas pee Latvijas Padomju valdības likvidācijas komisijas Snamenskas muischā, Nīschewas aprīkki, fawahzās Reseknes pedagogisko kurfu atlikuschee dalīt neeti un nodibinaja II. pakalpes pāmaistolu. Drībz pēbz tam wina tika paherdereta par „Partijas un Padomju darbinieci slōn”. Bet palīsuše bes noteiktais programmas, tā ari sadarbības pāsehu vadītāju starpā, skola kā tahda newareja pastahwet. 1920. g. novembrī tā tika nodota Isglihtības Komisariata Latvju Zentrāla Viroja rīdzībā, Turšč, pēhdejo reorganisejot, nodibinaja Pedagogisko Institūtu ar sagatavošanas grupu pee ta—mehlako Strahdafku. Ne Institutam, ne Strahdafkai, Isglihtības Komisariats nefahdu pabalstu nedewa. Drandeja likvidēschana. Weenigi pateizoties demobiliseteem latvju strehlnēkeem un latvju strahdneku prāžbai pēbz isglihtības un saeedrisseem darbīnēkeem pee Institutā tīla nodibinata Strahdafka.

Strahdafka, kā tahda, fawu gaitu usšahka ar 1922. gadu, kopā ar Institutu pahrbrauzot no Snamenskas us Mašlawu. No kopejā studentu skaita bij 46 komjaunsawenibas heedru un daschi kandidati. Rudens usnēhmums, kuršč fastahweja besmas weenigi no bijuscheem strelnēkeem un emigranteem, komjaunsaweschu skaitu pažehla lihs 95 beedreem un 15 kandidateem.

Meraugotees us daschadeim truhkumēm un nenoreguleta akademiskā darba, Strahdafas un Ped. Institutā studenti, i skwodami wrenās telpās, saauga kā wren gabala masa zeefsčā sadarbībā ar partijs nā komjaunatnes beedreem.

1923. g. usnēhmums komjaunsaweschu skaitu pažehla lihs 126 beedreem, ar 12 kandidateem — pēbz sozialā fastahwa semnekeem — ar koti s. mu politišglīhtiibū.

Pēbz Leninā nahwes jaunatne, saprāsdama latīnēta nopeethiku, bes kawefschandas eestahjās partijs un besparteijīsē — komjaunsaweenībā.

1924. g. rudenī Latvju Strahdafka, kā nodala, teek peerēenota Pockrowska Strahdafkai. Latwēescheem, peeraduscheem „sawā boditē” sabūmā bij nesaprāschandas sadarbībā ar zittautībneekem. Turpmākā dārkā tās kopejī tīla ißfīhwots. Kolektīws usnēmas kulturpahrsīahnēezību par weenu no Baltijas flotes matrošku datam.

Ar 1925./26. māhzibas gadu Strahdafka pahrzēlos us Leningradu, kur latvju nodala teek peerēenota pee Leningradas Valsts Universitates Strahdafkas. Studentu ūtais kopā ar parejām tautibam pahrsneids 800, no kureem latwēeschu 150, komjaunsaweschu 88, kandidatu 10. Politisglītībai teek preegreesta fīwiščla wehrība — politpulāžni obligatoristi jaopmellē wiseem. Akademiskais darbs teek vests pēbz laboratorijs metodes. Mainījuschees ari ekonomiskee apstāhlī. Beidsees bij tas loiks, kad studentis dabuja pušmāhrīzinās rupjas rudsu maišes deenā un rudsu slimpas ar eltu, guleja aukstās, mitrās telpās, bes gultas us grihtas, — zaur ko ap 80 proz. slimoja ar māsaftībi, diloni un z. slimibam. 1923. 24. māhzibas gada wehl issniedsa stipendijas — 10 rubtu, 24./25. g. — 20 rubtu, bet atbrouzot us Leningradu 25./26. m. g. jau 23 iublus mehnēs, kordīhwes tīras, gaisčas; latrā istabā no 2—7 eemlīhtneku.

Jau Pockrowska Strahdafkas latwēeschu studenti bija sahkuschi ißdot seenas awīsi „Kolektīvs Darbs”. Leningradā tā jo spehji atplauka Sēkmigi darbojas studfou pulzīnē. Aktīwakē lihsdarbīneeli — komjaunsaweschī.

Ar katrai gadu strahdfakeeschu fastahwos pahrweidoja. Pēbz sozialā stahwotka wairakums semneku, tād strahdneku. Wiss jauni, mas bāudījuschi dīhwes skolu — naw wairs wejo „strelku”. Komjaunsaweschu no 1926. gada usnēhuma 104, 1927. gada — 107., wairakumā semneku, no kureem 40 proz. seeweetes.

W. Murewskis.

Latvju kulturisglihtibas darbs Leningradas apgabalā.

Schogad mehs swinam slavenas Oktobra Rewoluzijas dešmit gadu jubileju. Un ne tikai mehs, bet ari wifas pasaules darba laudis ar retu fajuhsmu sagraida schogad Oktobra svehtus, schos wispauleis Proletarijās Revoluzija sākumā svehtus.

Kapehz schee svehtki wiseem darba laudim ir tik mihi?

Tapehz, ka Oktobra Rewoluzija Kreewijā dewa wisu tautibu apspeestajeem i hstu brihwibū.

Oktobra Rewoluzija nodewa strahdneelu rokās wifas fabrikas un pilsehtu fajmeezibas, nowehla no semneelu plezeem wifas smagās parahdu naistas, atfabinaja no muischneelu nageem. Wifas bankas, pilis, kugi, dselzeti, weikali, tipografijas, teatri, skolas, wifis naistas avoti, ogtu un metalu raktunes, wifas Kreewijas bagatibas kluwa par wisu strahdneelu un semneelu kopīhpachumu.

Bet ko Oktobra Rewoluzija dewuse zitu semju apspeestajeem? Kapehz ari tee swin Oktobra Rewoluzijas svehtus?

Tapehz, ka Kreewijas Oktobra Rewoluzija parahdija wineem zeli, ta eekarot few ihstu brihwi, un reise ari — ta weidot sawu dīshwi pehz rewoluzijas.

Luhk, tapehz Oktobra Rewoluzijai ir wispauleis nosihme ka politisla, ta ar fajmeeziskā sīnā.

Un tapehz naw ari nekahds brihnumis, ka wifas pasaules kapitalisti, muischneeki un ziti sakla lungi tik loti nezeesch muhsu Sozialistisko Padomju Republiku Saweenibu.

Virmos kapitalistu mehginajums ar bruneta spehka palihdsibū isnihzinat muhs, muhsu waronigā farkanarmija spihdoschi atšķa. Nepavisam neisdewas ari kapitalistu mehginajums vahrvarēt muhs ar fajmeeziskas blokades pafludinaschanu. Sem Komunistiskas partijas un b. Lenina genialas vadības mehs gadu no gada arween wairak nostiprinajamees, pahrwarejam milšigo fabrukumu valsti, uslabojam wisu valsts fajmeezibū pilnigi bes kapitalistu palihdsibas, weenigi paschi fawee m spehleem ween esam fajmeezibā jau fasneeguschi pirmskara stahwokli un daschās nosarek pat pahrsneeguschi to.

To redsot, wifas pasaules kapitalisteem, protams, zits nekas wairs neatleet, ka mehginait atkal par jaunu uisahst pret mums brunotu zīmu. Tapehz ari wifa ta drudschaina gatawochanas us karu pret mums.

Un tomehr, par spīhti wifam mehs swinam schogad jan Oktobra Rewoluzijas dešmit gadu jubileju un esam stipraki, ta jebkad.

Protams, redsot muhsu eenaidneekus drudschaini gatawojamees us karu pret mums, mehs nedrihkstam peemeegt azis, newaram kautees fewi apreibinatees no

muhsu fasneegumeem un aismirft, ka esam no wifam pusem eenaidneeka aplentti, kas ja ne schodeen, tad rihtu war mums usbrukt. Tapehz mums ween mehr ja buht modrigeem, jabuht gatawem ifazumirfli atfistkatru usbrukumu.

Oktobra Revoluzijai ir milsiga nosthme ne tikai politiska un saimneezissâ dsthwe, bet ari kulturas un isglibitibas laukâ.

Schi rakstina noluhts — snegt laut ihfu paheskatu par padarito darbu kulturisglihtibas laukâ, un salihdsinat tagadjos fasneegumus ar to, kas bija zarifma un kapitalisma laikâ.

Pamehginaim ihsumâ to isdarit.

I.

Virmshara laikmet.

Kreewijâ ir loti raibs tautibu fastahws. Us milsigas Kreewijas teritorijas dsthwo wairak ka simts daschadu tautibu, no kuram leelkreewi fastahda tikai apm. 43 proz. Bahrejâs 57 proz. ir zittautibneku, nefreewu. Un nesskatotees us to, ka zittautibneku ir wairakums, leelkreewu waloda tomehr wisu laiku bija weenigâ sozialâ waloda risâ walstî. Skolâ mahzitees behrneem saprotamâ mahtes walodâ isdot tanî ari grahmatas — leelakam wairumam nefreewu tautinu nebija nemaj eespehjams, jo daudsam masajam tautinam nebija wehl pat sawas rafstibas. Tadhas bija wifas seemelu tautinas, lâ: lapi, tungusî, samojeidi, tschuwaachi un ziti, ka ari daudsas Raukasu kalnu tautinas. Un zarifla patwaldiba ari nemas neruh pejas palihdset schim tautinam tikt pee rafstibas, bet gan zentâs wifus pahkreewot.

Ne dauds labaki gahja tam tautinam, kuras, ka poli, somi, latweeschî un ziti, bija fasneeguschas masleet augstatu kulturas lihmeni. Ari schim tautam tika wifadi schkehrschi likti, lai apgruhtinatu mahzibu mahtes walodâ. Bija laiki, kad pagastskolas un paretam ari pilsehtas pirmahzibas skolas wismas pimo gadu wareja wehl mahzitees, peem, latweeschu walodâ, bet tahlako isglibitibu wareja eeguht weenigi tikai freewu walodâ. Bes tam wifas waldivas eestahdes, teefas un zitur us stingralo tika prafita un leetota weenigi freewu waloda. Bija pat brihschi, kad latweeschu walodas mahziba tika pilnigi nolergta. Man pascham gadijas Latwijâ peedstibot, ka skolâ pa oahtraukuma laiku behrneem tika noliegts farunatees latweechu walodâ. Tiktai freewu walodâ bija atlauts farunatees.

Protams, wehl skiftaki bija teem daudsajeem latweescheem, luri bija no Latwijas isielojujsci. Buhdami stipri iskaistti va shkam ko onijam starp freewu eedsth-wotajeem wini beeschi ween pat nespehja nodibinat sawas latweeschu skolas. Walsts preefsch tam lihdseltus nedewa, un pascheem kolonisteem lihdseltu nepetika. Kolonistu behrni bija speesti eet freewu skolas waj ari palikt gluiscsi bes skolas.

Tapehz buhs katram saprotams, ka dauds latwju skolu tad nebija un newareja bht. Peem, Leningradâ pirms kara nebija neween a s latwju skolas, tur wifas mabzibas buhtu notikuschas latweeschu walodâ, nesskatotees us to, ka Leningradâ dsthwoja wairaki tuhksotschi latweeschu. Daschâs apkahrtnes latwju kolonijas gan atradas pa latwju skolai, bet tahdas kolonijas bija loti retas. Ta, Leningradas gubernas latwju kolonijas pirms kara darbojâs tikai 2 jeb 3 latwju skolas: weena Kudep-Samoschjes latwju kolonijâ (Lugas aprink), otra Karlowcas latwju kolonijâ (Wolchowas aprink) un wehl kahdâ kolonijâ. Niedauds wairak skolu atradas ari Pleskawas un Nowgorodas gubernos. Bet latwju koloniju skaitis pa schim trijam gubernam kopâ sntedjas pahri par simtu.

Wifas schis koloniju skolas bija us zeeschalo saistitas ar basnizu, bija pat eeweetotas basnizu teipâs, pee kam skolotajs reise spildija ari basnizas kalpa — „pehrminder“ peenahkumus, brihscheem aispildot ari mahzitaja weetu. Protams, pirmâ weetâ tahdas skolas stahweja wiseem atminâ palikuschee „hibeles stahsti“ ar

Lutera „mājo laktīsmi”, un bes tam wehl freewu waloda. Wifas pahrejās mahzības wareja ari iſtruht. Jo waldibai un muischnekeem tatschu nebija no swara, waj strahdneeka, algadjscha jeb semkopja behrns eemahzas labi reblkint, jeb ne, waj winsch eemahzas fawu mahtes walodu un eepastīstas ar apkahrtejās dabas parahdibani, jeb ne. Galwenais tatschu bija — ar bibelstahstu un laktīma patihdfi bu eepotet wiseem aksu pakaushanōs uſ „teem lungēem”, eeaudīnat wiseem bijibū paſlaufbu un „tehwijas mībleſtību” ari. „Kas vahri var to, tas no launa”.

Ka tas teefscham tā bija, peewedischu te neleelu iswillumu no lahda Kreewijas eelfschleetu ministra ſnojuma 1915. gada 15. julijā par mahzības walodu Baltijas ſkolās. Šinojumā ūtarp zitu fazītē:

„Jautajums par mahzības walodu Baltijas gubernu tautiskolās ir weens no swa-riagafeem jautajumeem un tapehž tas jau no feneem laikeem ir faſtījis waldibas uſma-niūbu. Weetējas administratiwās waras un ſkolās walodes puhles un ruhpes ilgus gadus bija wehrstās uſ to, Ia i no ſprītnatu Baltijā w al s walod u (t. i. freewu walodu. Paſtrihpojums mans. J. H.).

... 1887. gada 17. maija likums (XI. fehj., 1. dala, 5640 pants, Mahz. eestahd. stat.) nosaka, ka w i ſ a ſ laukſkolās, weenklafīgās ministr. ſkolās un diuklafīgo ſolu pirmajā klafī w i ſ preefſchmeti, iſnemot tizibas mahzību un garigo dſeeſmu dſeedaſchanu, jamahzas freewu, latweefchu waj igaunu walodās, ſkatotees — kā p a r o z i g a k i; bet pehdejā (t. i. otrajā J. H.) mahzības gadā w i ſ p r e e f ſ ch m e t i, iſnemot augſchā peewestos, jaſapneeds t i k a i ſ r e e w u w a l o d a . . . peo ſam weetejās (t. i. latweefchu, igaunu. J. H.) walodas war tikt pelaiftas ari pirmajā mahzības gadā tikai kā p a l i b g i h d ſ e k l i s. 1905. gada 18. junija likums (2. p ee ſ ihm p ee 5640 pantu) eet ſchinī ūnā wehl tahlak: paſtiprinot, ka Baltijas gub. w i ſ a ſ ſ k o l a ſ u n w i ſ a ſ k l a f ē ſ tizibas mahzība, baſnīzas dſeeſmas un weetejās walodas paſneedīamas ſkolenu mahtes walodā, iſhis likums p e e l a i ſ ch (kā iſnehmumū. J. H.) Rigas mahz. apgabala weenklafīgās ſkolās un pahejo pirmumahzības ſolu pirmajās klafīs p ee ſ am meti k a ſ (tikai) paſneegſchanas leetot, wajadības gadījumos, bes freewu walodas ari ſkolenu mahtes walodū. . . w i ſ u pahejo preefſchmetu paſneegſchanai janoteek t i k a i ſ r e e w u w a l o d a . . .

Kā no ſche eeveetota iswilluma redſams, tad jau no 1887. gada Baltijas ſkolās tika uſ wiſſtingrafo weizinata pahrfreemoshanas politika. Jau no pirmas deenas ſkolā behrneem bija jamahzas w i ſ preefſchmeti freewu walodā. Waj behrns ko ſaprot pa freewisti, jeb ne, tas netila prafits. Wiſſchēhligi tika attauts tikai biveles ſtaħstus un baſnīzas dſeeſmas mahzīties latwiſki. Ari tam ſawa noſīhme. Ja bibelstahstus un laktīsmi buhtu jamahzas freewu walodā, tad tos ne-weens neſapraſtu un nebuhtu eespehjams eeaudīnat behrneem paſlaufbu „zaram un tehwijai”. Luhk, tapehž ſchos „preefſchmetus” bija „parozigi” paſneegt latweefchu walodā. Bet no preefſchmeteem, kas ſneeda behrneem ſinachanas un kaut ari neeziigu iſgħihtib, wajadjeja iſwaritees, wajadjeja wiseem lihdjektem apgruhtinat ſcho ſinachanu peeswinaſchanu, un tapehž tee bija jaſapneeds behrneem neſapro-tamā freewu walodā. Teesa, likums gan attahwa leetot ari mahtes walodu „wajadības gadījumos”, „kad tas parozigi”. Bet tā kā waldiba zentas wiſas ſkolās eelikt par ſtolotajeem ſew uſtizamus un padewigus eeredaus, tad jau cepreefſch wa-reja pateikt, ka tahdu „wajadības gadījumu” nekad nebuhs. Jo katra ſaprotams, kā lai eegubtu preefſchneezibas un waldibas q̄is atſinibū waj uſflawu „p a r o z i g a k i” weenmehr bija paſneegt freewu walodā.

Un kahds wiſas ſchis ſkolū politikas mehrikis bija, war ſpreest no ſekofcheem wahrdeem iſ ta paſcha eelfschleetu ministra ſnojuma:

... „Planweiđigi preelectojoſ ſhos likumus ſkuol waldei un administratiwai warai iſdewas . . . nodibinat Baltijas gubernās taħdi tautiskolū kura . . . gatawoja zilwekus, tas peeteckofshi pahrwaldijs walts (t. i. freewu) walodu, bija iſaudīnatireligiſ ſi-ti kumigā garā un bija zaram un tehwijai uſtizigi”.

Un taħħak:

... „Liħdjs ar walts un ministrijas pirmumahzības ſolu tiħħla paplaſchinaschanu un freewu ſkolotaju ſkaita pa wairoſchanu . . . wiſam tām ſkolam, kura paſneegſchananoteek wehl weetējās nefreewu walodās tuwa kā naħkont ē wajadjeja tikt galig iſniżzinatā m (paſtrihpo-jumi wiſzaur mani. J. H.)”.

Tā tad — galīga visu nekreju pārkreevoschana un zaram (protams — ari kungeem) uztīgu un padewigu, „religī-tikumigu” pāvalstneku audzināschana, lūk — zarīšķas waldbas mehrķis, zarīšķa skolu politika. To pilnīgi noteikti apsliprina jau 1870. gada isdotais Lautas Apgaismoschanas Ministrijas rīkojumu Irahjums, kur 835. lapas puse fazits:

„Visu muļšu tehniķas robežās dīshwojoschu nekreju ieglietoschanas gala mehriem nenoledītām tārībām un pārkreevoschana un sakausēschana ar kreju tānu”.

Lūk, kahdas mums bija skolas pirms kara. Protams, bija ari isnahumi. Schi pārkreevoschanas politika nebūt tik gludi neweizās, tā to waldbā wehlejās.

Bes tam — ne visās latvju skolās atradās waldbai uztīzami skolotaji. To peerāhdija jau 1905. gada rewoluzijas notikumi, tad skolotaji fotoja rewoluzionaro masu pirmajās rindās. Un tānīs skolās, kur skolotajs bija progresīwāks, protams, mahzības bija nostāhditas dauds latīki. Bet tādu skolu bija tik, zīl baltu svirbu. Vairums skolu tomēr bija waldbai „uztīgās”.

Audselkā mahjas tad nebija. Bija vēenā otrā weetā tikai tā sauzamās „behrnu patwehrsmes”, kur bahreniški tika audzināti augšminētā „kristīgi-tikumiskā” garā. Bes tam, pēc laukskolam bija wehl eeriķotās skolēnu kopīshwes, bet tur nekahds plāšķis audzināschanas darbs netika veikts.

Protams, ar behrnu apstrāhdaschanu vēen „kristīgi-tikumiskā” garā wehl nepeitīka. Vajadseja „apstrāhdāt” ari pēeauguschos. Un pēc schi darba visgalvenākā loma veekrikt bāsnīzā, tā visustīzamakai kapitalisma atbalstītātā. Basnīza nenovurstoši ik svehtdeenas lehja fāmu ģisti darbā pārmožito, mas ieglihtoto un tamdeķ lehītīgo, darba ruķu galvās. Basnīza bija gandrihs vēenīgā weeta, kur zilwels wareja satīktees, parunatees. Otra tamlihdsiga weeta bija — krogās, kur alkohols peepalihdsēja basnīzai veikt darbības apšīnas kroploschanas darbu. Wahrdos basnīza gan vēenu otru reisi uſtāhījās pret krogu, bet tā bija waj nu leekuliba, waj ari neapdomata rīžība. Pateesībā basnīza ar visu fāmu darbību tikai atbalstīja krogu un weizināja dīseršanu. Ar visādām bībeles tenkam muskodama jau no mājotnes zilwelku prāhtu, galīgi isskānsdama latru brihwu, pehtoschhu domu, latru teeksmi un ieglihtību (jo religīja un ieglihtība nav fāveenojamas), basnīza ar sekmēm sagatavoja labu semi alkoholam. Vēenīgi ieglihtība, skola var mājināt krogu launo eespaidu, un reisē ari basnīzas eespaidu. Bet skolu, tā jau mineju, bija mas, dauds masāk neka basnīzu waj krogu. Ja, pēm, Leningradā pirms kara nebija neweenas latveeschu skolas, tad latveeschu basnīza gan bija.

Gluschi sapāt ari us laukeem — kolonijās. Leelakās kolonijās vispirmām kārtam tika zeltas basnīzas, kuras pēhā tam visschēlīgi atwehleja fāwas telpas ari skolai, protams, buhdamās pilnīgi pārleezinatas par fāmu neaprobeschotu eespaidu us skolu. Kur basnīzas nebija, tur, protams, nebija ari skolas. Luterāni basnīzai tālkā nahza ari wehl daschadas sektes: baptisti, adwentisti, sabatisti, brahku draudses, apstulti un zīti tāuschu krahpeji. Un wīfs tas bija wehrīts tikai us vēenu mehrķi — tūrēt tāuschu wairakumu, galvenām kārtam wīfus darba ruķus garīgā tumšā un nesīnā, lai kapitalisteem un wīfai leekēhshu bandai buhtu weeglaiki tos iessuhkt un kāpināt. Zarīšķa waldbā pilnīgi atbalstīja visu šeho „swehī” darbu. Nekādu zītu organizāciju, kas nodarbotos ar plāšķaku tautas labīnu fābeedrisku audzināschanu un ieglietoschānu, tad nebija. Wīsmas Leningradas (Seemel-Reetumu) apgabālā tādas nebija.

Leningradā pirms kara darbojās gan weselas 4 beedribas: Latveeschu Labdaribas Beedriba, L. Valihsības B, L. dseedschanas B un L. Sāveesīga Beedriba. Bet tādu audzināschanas waj ieglihtības darbu vīnas weiza? Vispirms, vīnas apveenoja galvenām kārtam bagatakos latvju pilsonus — namsaimniekus, veikali un darbnīcību ihpachneekus, un burschījisko inteligenzi. Plāšķakas masas, strādneekus tur nekad newareja redset. Un otrām kārtam šeho beedribu darbībai nebija nekahdas plāšķakas fābeedriskas nosīmes, jo wīfa darbība pastahweja eelsch tam,

Ja tika rīkoti „saweešgi” wakari jeb ballites ar tautisku dseedaščanu un wehl tautiskaku „kumelinu”, kur daschadas memmes meitinas gahja malschkeret few vilrus, „madamas” gahja parahdit sawas jaunatas „modes kleites” un „tualetes”, zensdamas weena otru pahrspeht besgarschibā, un „fungi” gahja nodarbotees ar patigū eederschānu un kahrschu ſchli. Un wiſa daudſnata labdariba waj palihdsiba ispaudās eelfch tam, lai daritu labu waj palihdsetu few pafchēem, bet newis teem, kam palihdsiba wiſwairak buhtu wajadīga. Luhk, wiſa ſcho beedribu darbiba. Un ja neſkaita biblioteku, tad war pilnigi fazit, ka nekahdu iſglihtibas darbu ſchis beedribas nedarija.

Tapat ari us laukeem, kolonijās. Ja kur bija nodibinata kahda laukfaimneegibas beedribā, tad wiſa apweenoja tikai turiga kōs ſemkopjus un palihdſeja teem wehl ſawu mantu wairot pehz paſthſtamā bibeles prinzipa: „tam ir, tam top wehl dots”. Truhzige ſemkopji no ſchim beedribam neka nemantoja, par ſalpeem, algadscheem jau nemas nerunajot.

Luhk, kahdas beedribas bija latweescheem ſcheit Leningradas apgabala pirms kara. Strahdneekeem un lauku ſalpeem, algadscheem nekahtu beedribu nebijs. Kahdas wareja paſthwet tikai ſlepeni.

Wehl pahrs wahrdus par latvju pirmskara iſdewneegibu. Petrogradā weenu laiku tika iſdotas weenigi wiſeem paſthſtamā D. Nahwina „Peterburgas Awiſes”. Un wairak itnelur neweena laikrakſia. Neweena nopeetnaka, ſinatniſka grahmata waj awiſchu rakſs, it ſewiſchi par ſakeedriſteem jautajumeem, newareja parahditees kājā. Tapat ari neweenu progresiwalu dailliteraturas grohmatu waj lugu newareja iſdot, jo zensura wiſu noſtrihojo. Un ja ari dalcireis kahdu labaku ūdſinu atrebleja iſdot, tad newareja to uſwest us ſtatutes, jo dramatiſka zensura nelahva. Gluſchi tas pats bija ari ar laikrakſteem. Ja parahdijās kahda progresiwalu awiſe, tad drihs ween ta tika aileegta, konfifzeta, un redaktori nodoti teefai. (Te pilnigi weetā ir atmineeſtees, ka tas pats noteek ari tagadejā „brihwajā” Latvija. Kreiſo arodneku, t. i. strahdneeku laikrakſi toti beechi tur teek aileegti, konfifzeti, un redaktori nodoti teefai. Un pat paſthreis, ſozialdemokratiſka waldbibas laikā, nepilnos puſotra gados kreiſo arodneku laikrakſis „Weeniba” iizis jau 7 reiſes aileegtis un redaktori teefati. Wehl kaunaſ ſiitenis ir darba jaunates laikrakſteem tagadejā Latvija: ta hlači par pirmo numeru iee neteek.)

Ta tad ari par rākſita wahrda brihwibū zarifka Krewijsā pirms kara newareja buht ne runas.

I.

Imperialiſtiška kara laikmets.

Kad 1914. gada eesahkās larsch, wiſas tas beedribas un awiſes, kas kaut druziņa bija kreisakas, tika galigi ſlehgtaſ. Meazlijas tumša ſabeeſeja wehl wairak. Bet reiſe ſchis larsch ari atneſa daschas jaunas wehſmas. Wahzu baroneem Latvija tika atneſtas daschas moſwektigas teefbas un privilegijs, turpretim latweescheem daschas teefbas tika paplaſchinatās. Ta peem, tika atlauis latweeschu ſkolsas paſneegt wiſus preefſchmetus latweefchu walodā. Ta tad waldbiba itin ſa maſleet atkāpjas no lihdſchnejdā ſtingri ſeekopjās pahrkreemoſchanas politikas. Protams, wiſam tam bija ſaws noteilts, labi pahrdomats noluhts. Latvju darba laudis 1905. gada spilgti peerahdīja ſawu revolucionarismu, kuru pat ar wiſneſchēlišķato ſīda ekspedižiju palihdsibu waldbibai neiſdeņas iſſtaufst. Šcis revoļuſionarisms bija wehrſts ne tikai pret wahzu muſchneegibu, bet ari pret patvaldibū. Tapebz bija wajadīgs panabſt, lai karā ſiltu noslepkoſotu wiſi labakee latvju darba laudis, paſchos ſpehla gados. Un ſinadoma, ka latweeschi toti neereeds wahzu baronus un ſcho ſawu naidu beechi neapſinigi wehrſci ari pret wiſu wahzu tautu, zarifka waldbiba ſcho apſtahli weikli iſmantoja: lai eeguhtu latvju ſimpattijas un

uskurinatu latwju nazionalas juhtas, waldiba tēra latwojem neezigas teesības, lai pehz tam ar sekmēm werwetu brihwprahrigs armijā pret wahzeem. Schini darbā waldibai stiprā mehrā palihdseja ari topoščā latwju burschuaſija, un ne bes panah-kumeem, jo tu h f st o f ch e e m frehzigalo latwju jauneklu tika karā noslepkawoti. Tīkai latwju rewoluzionarismu iſſkaust waldibai tomehr neisdewās. Protams, do-tas teesības — pasneegt skolās wiſas mahzibas behrnejem saprotamā mahies wa-lodā — tika ismantotas.

Lihds ar wahzu kara pulku eebrukschanu Kursemē eesahkas plashos apmehros latweeschu iſzetaschana no Latwjas. Behgki mislu bareem pluhda pa wiſeem zeteem Kreevijā eefschā. Pirmee behgki apmetas Latwjas tuwumā. Wehlakee behgku wiſni waires te newareja aisturees un riteja tahlak, dīstak Kreevijā eefschā — us Utraiņi, Uraleem un pat Sibiriju.

Pate Petrograda bija it fewiſchi pahrpildīta no kara behgleem. Tuhsloscheem latweeschu sapluhda te un apmetas us dīshvi. Tīkai noorganisetas daschadas „behgku komitejas”, kurās sahla iſſneegt behgleem palihdſibū. Petrogradā un ari zitur tika atwehrtas behrnu patwehrfmes. Paschā Petrogradā latweeschēem bija 6 tāhdas patwehrfmes: Petrogradas Latweeschu Labdaribas Beedriba ustureja (protams ar walsts lihdselkēem) 5 behrnu patwehrfmes ar 351 behrnu un Lat. Palihdsibas beedriba — 1 patwehrfmi. Bes tam Latgaleeschu Behgku Palihdsibas Beedriba ustureja wehl-weenu latgaleeschu behrnu patwehrfmi.

Ari latweeschu skolu skaitis tanī laikā Petrogradā stipri peeanga. Tīkai at-wehrtas pirmsahkumā 9 latweeschu un 5 latgaleeschu pirmahzibas skolas. Beh-dejās atradās latgaleeschu behgku Palihdsibas Beedribas pahrsinā, bet no latweeschu skolām 5 atradās P. Lat. Labdaribas beedribas pahrsinā ar 673 audselneem, 1 skola — P. Lat. Palihdsibas beedribas, 1 skola ar 62 audselneem P. Lat. pa-reiſtīgo Beedribas un 2 skolas latweeschu behgku Zentralkomitejas pahrsinā. Lat-weeschu skolu skaitis Petrogradā wehlak wehl peeanga, un ap 1917. g. sneedīas jau ap 15 (bes latgaleeschu skolām). Kopejais audselnā skaitis schinis 15 pirmahzibas skolas bija 1630, un 5 latgaleeschu skolas — 223. Bes tam Petrogradā tika no Latwjas ēvaluetas widus skolas, no tām 7 priwatas un 2 walsts skolas. Tā ka widus skolas wiſas mahzibas tika pasneegtas weenigi kreewu walodā, tad skis skolas newar tīkt pilnos apmehros usſlatitas par latweeschu skolam, jo wiſas mahzibas ari toti dauds kreewu un zītu tautibu behrni.

Petrogradas turvakā aplaime (Peterhofā, Narvā un zitur) atradās wehl trihs latweeschu behgku skolas ar 158 audselneem un 1 behrnu patwehrfme Lat. Behgku komitejas pahrsinā. Bes tam Ēugā (Petrogradas gub.) atradās no Latwjas ēvaluetas 1 tīdsneezibas skola ar 105 audselneem Ēugas latweeschu Labdaribas beedribas pahrsinā.

Tahlak, Pleskawas gubernā, galwenām kahrtam Wēlikij-Luku apwidū, ari atradās 6 latweeschu behgku skolas, 2 behrnu patwehrfmes un 3 behrnu dahri, wiſi Latweeschu behgku Komitejas pahrsinā. Un Nowgorodas gubernā bija atwehrtas pāvīfam 5 latweeschu behgku skolas un 3 behrnu patwehrfmes, kurās atradās gan Latweeschu behgku Komiteju, gan Nowgorodas latweeschu Beedribas pahrsinā.

Tā tad par wiſu Seemet-Reetuma apgabalu schini behgutōschanas laikmetā tīka atwehrtas un darbojās: 34 latweeschu un latgaleeschu pimmahzibas skolas, 10 no Latwjas ēvaluetas priwatas un walsts widus skolas, 13 behrnu patwehrfmes un 3 behrnu dahri.

Schinī skaitā ne-eet tās nedaudsas skolas, kurās daschadas S.-R. Agabala latwju kolonijās darbojās jau pirms kara.

Bet tagad paslatīfīmēs, tādās mahzibas tanīs tīka pasneegtas un to behgku behrni no tām wareja mantot.

Peemehra dehs, Petrogradas latweeschu behgku III. pirmmahzibas skolas mahzibu stundu farakstu pehz 1916 g. dezembra snam:

Mahzibu preefschmeti.	Klases.	I.	II.	III.	
Tizibas mahziba		3	2	2	= 7
Kreewu waloda		6	6	6	
Latweeschu waloda		6	6	5	
Rehkinaschana		6	5	5	
Geograafija	—	2	2	2	= 4
Wehsture	—	—	—	2	= 2
Dabas sinibas	—	1	1	1	= 2 } 8
Dseedaeschana	2	2	2		
Rosdarbi	1	1	1		
Glihtraktischana	2	2	1	1	= 5
Sihmeschana	2	2	2		
Gimnastika	1	1	1		
	Kopā:	29	30	30	stund. ned.

Kā no mahzibfaraksta redsams, tad par trim tik swarigam mahzibam, kā geografija, wehsture un dabas sinibas kopā fanahk par wisām klasem tikai 8 stundas, kurprett weenai paschai tizibas mahzibai teek eerahditas weselas 7 stundas. Un pat tahdam vilnigi leekam behru mozischanas „preefschmetam”, kā tā sanjamai „glihtraktischanai”, kas itin nesa nedod behrna isgliftibas un attihftibas sekmeschanai un turi jaunakā pedagogija jau sen ir atmetuse, pat tam teek atvehletas weselas 5 stundas. Un tahlak, ja iſtirſajam pat tas 8 stundas, kuras eerahditas geografijai, wehsturei un dabas sinatnei, tad ari te redsams, kā puſe (4) no wisām stundam teek seedotas geografijai — a prakſt o ſch a i mahzibai, kura galvenām fahrtam eepaſihſtina ar to, kas ir, neiffaidrojot Ablati. Turprett wehsturei, kuras uſdewums iſfka idrot wifas fabeedrifka parahdibas (par tā laika wehsturi gan to newar teikt), un dabas sinatnei, kuras uſdewums iſfka idrot wifas dabas parahdibas lai behrni eemahzitos uſ wisām parahdibam apšūnigi ſtatitees un faprast tas, — ſchim wiſswarigakajām mahzibam teek dotas katrat ne wairak par 2 stundam. Protams, es ar to nebuh negribu ſazit, kā geografijai ir dotas wairak stundas, nela tas buhtu wajadſīgs. Gluſchi otradi. Ari geografijai ſchini ſkola ir atvehlets par māſ stundu. Es tikai griebeju ar wiſu augſchā ſazito norahdit uſ teem audſinaschanas prinzipiem, kuri bija likti wiſu pirmsfara un behgku laikmeta ſkolu pamatos. Jo katram ir gluſchi ſaprotaſms, kā wiſswairat weizina isgliftibu un wiſſektigak iſkopj zilwēka apſtau ſeeschi iſfka idrojof obās ſinatnes un masakā mehrā aprakſtoſchās ſinatnes. Un taisni tapebz, kā isgliftibas un attihftibas weizinaschana ir piſtingi preteja ta laika ſkolu „kriftigi-tiſumifka” audſinaschanas prinzipiam, war aſtegt wiſu parahdibu zehlonus, iſweidot katram zilwēkam pareisu paſaules uſlikā uñ panahlt to, kā zilwēks ſahk ſaprast un redset, kuri ſlehpjas wiſu ūannuma ūakne, — lubl, taikni tapebz ſchim ſinatnem tika dots tik neezigs stundu ſkaites. Jo „kriftigi-tiſumifka” audſinaschanas prinzipiu dehs bija nepeezeeschami wajadſīgs, lai weenmehr tizibas mahzibas nemtu pahrswaru un pilnigi iſnihzinatu pat to neezigo ſinaschani masumiņu, kā behrni paſpehku eeguht kaut ari ſcho pahris wehſlures waj dabassinatnes stundu laikā.

Wehl jo spilgtaki schis bailes no patesfas sinatnes ispaudās to skolu mahzibū farakstā, kuras atvadās religisko beedribu pahīsinā. Luhk mahzibstundi faraksts, tursch tika leetots Petrogradas p a r e i s t i z i g o latweeschu Beedribas behgħu skolā 1916.—17. gada (par trīm klasem kopā): tizbas mahzibas 18 st undas, kreewu waloda 18 st. latwju waloda 16 st. aritmetika 18 st. dseendaschona 6 st. geografija 4 st undas, weħsture 2 st undas. gliħtrakstisħana 6 st undas, dabas sinatnes — st. (!) sibmeħħana 6 st.

Domaju, ka paċċaidrojumi te leeli, jo faraksts pats runa par sewi. Un schini „skolā“ tika 3 gadus no weetas kroploti 62 audsekn! Luhk, kahdas „skolas“ mums bija „weżoż labos“ lailos. Un ja meħs painteresetos, kahds faturs bija eelists katra mahzibū preekschmetā, un arminetos ari wehl, k a schis mahzibas tika pasneegħtas, tad meħs eegħu pilnigi skaidru qinu par agrako skolu rafsturu un pahrliezzinatos, ka toreisejo pirmahzibas skolu („tautskolu“) usderums bija — newis is-għibtot, attihstit, bet gan ap mułkot, gallegi no trulinat behrnu prahru. Wifas mahzibas pilnigi atrautas no d'sħiewies reeħamibas, ne drużja nepaliħd faprast scho d'ihwi, pahrweidot un u slabot to, jo tas neisbehgħami paahtrinatu wiż-wareno kundibas galu. Ari mahzibū pasneegħħanas metodes tika leetotas taħda, kas ne drużja neemahji behrnus praktiski d'sħiewe ppeeletot eegħiha sħin斧ħana.

No wifa fazită buhs skaidrs, ka lai gan latweeschu skolu skaitis 1916—17. g. bija deesgar prahys, bet labuma no wiċċam wiċċam tilpat k a nemas nebja.

Kas sħmejas u pahrejjam latweeschu organizazzijam, tad pa kara laiku jo rofġu darbibu attihstia jau aqraf minetas Petrogradas latweeschu pilsoniħas beedribas. Tika strahdneeku wiċċas schis beedribas neapmeerinaja. Tap-hżi driħiż ween radas donia organiset jaunas beedribas ua ta' 1915. g. Petrogradā tika nos-dibinata latweef fu strahdneeku Is-sħieħi beedribi "Kultur". Jaunnodibinata beedribas pirmi ħażiż 1915. g. 11 oktobri, kieeradās ap 50 dalibneeku un tika nosprausa beedribas turpmata' darbiba un isweħ-letu pirmi walde. Walde eegħabja fekschi lozeffi: A. Kurkchinski, F. Weßmannis, D. Rose, R. Balodis, P. Swirbul, E. Berents, P. Stutschka, T. Rudzits, K. Gris, G. Gruduls, K. Sarins, M. Heil, M. Binis, J. Heilis un J. Rufuis. Waixaktums schin wal-dees fastahwā bija partijas beedri, kas jau norahda beedribas darbibas turpmako wiżżeen.

Tauna beedriba rofġi Lehras pee darta un sariħkoja pa s-freħtdeenam fleħgtus beedru wakarū ar referateem un pēħiż eespehja ari es-kurssijas. Spilgti atminnā palizis man ic wehl p i r m a i s beedru wakars, kursch notika Peterpils Latweeschu Labdaribas Beedribas telpas (jo „Kultural“ wehl sawas telpas nebja) un kien adwokat F. Weßmannis neħmas matematiksi „apgħażi“ k Markia weħrtibas teoriju. Tanji wakarā Weßmannis nolafja tika puġi no fawa referata un pēħiż dasħam nedekom wajadseja noti k referata turpinajum. Pēħiż referata seewaditħas debatħes wairali runataji usstahjiet piet referentu un beidso b. P. Stutschka gallegi apgħażha referenta isteiktas domas un peerahdiha wiċċi pilnigu aplamibu. Tas azim redsox at-tħażha u referentu tifslipu eespaidu, ka tas wairiż newareja atrast laiku, kien faww referatu nobeigt. Un ta' adwokata "F. Weßmann funga" referats par Markia weħrtibas teorijas „nepareiħibu“ palika nenobeigts.

Bes schi „behdigi fl-awnejn“ referata tika wehl nolafiti un istiż-żi wairati referati par nazionalo joutajumu, par strahdneeku kongresu, P. Dauges referats par Raini un wiċċi djeju un t. t. Schiniż beedru wakares pedaliżjas weenmehr ap 200 un wairak dalibneeku, un debates isweħrfas brihsheem wiċċai afa. Te tika iż-żi hni stridji starp mařinekk u un leejnekkem, tika weidota strahdneeku schekk is-piċċa un aśfina kritikas eerotħi, kien weħslat bija tit wiċċai noderi. Poliżija gan lila wiċċadus is-kekk-schlus zebu, daudsejx pat noledja fleħgtu wakaru sariħkoħħanu żaur to, ka atsina referata telpas par pubblika un li ġid ar to pafċu beedru wakru par pubblika, t. i. aktlahtu. Bet katra pubblika referata teżżeġ bija

jaceesneeds apmehram mehnest eepreelsch kara zensurai, referenta persona jausrahda eepreelsch pilfehtas preefschneekam, tapat jausrahda ari wisas tas personas, kas doma peedalitees debates. . Bes tam jausrahda ari telpas, dekl kam tas jau mehnest eep eelsch jaaisruna un jaeemalsa dala no telpu mafkas. Publiskas telpas pee tam wisas loti dahrgas un jo wehlak israhdas, ka referats netek atkauts, par ko teek pasinots parasti tikai paschā referata wakara, tad par telpam eemalsata nauda eet sudumā. Tapehz ari strabdneku beedribam nekad nebija eespebjams sarihkot publiskus referatus, jo waj nu telpas nebija peeteekoschi „publiskas“, waj referats bija pahvak „kreiss“, waj referents un ziti dalibneki nebija peeteekoschi „ustizamas“ personas, un par telpam eemalsata nauda ik reises bija jaanude.

Bet ari flehgitus wakarus newareja beeschi sarihkot, jo newareja atraast telpas, newareja dabut atkauju, jeb ari us wakaru eeradās polizija un nodomata referata weetā bija weligi jaeschkeesch laiks ap kahda tufscha jautajuma istirsaschanu. To mehr flehgtee beedru wakari bija wispeemehrotakee un „Kultura“ tos zentas isman-tot jo plaschaki.

„Kulturas“ beedru skaits paeauga loti strauji un apmehram triju mehneshu laika bija usneti 415 beedri, tanī skaitā ari 134 feeweetes (33 proz.).

Slahpes pehz isglītības strabdneezibā bija loti leelas un tapehz us daudsu beedru pēpīrātīmu beedriba sahka organisē latweeschū wispahrisglihtojošchus wakara kūrīs pēauguscheem. Wajadseja atkal isgahdat spezielu atkauju, isstrahdat ihpachus kūrīs statutus un tos apstiprinat. Wiss tas tika ari (kopā ar P. Latv. Labdarības beedribu) isdarits un 1916. g. janvarī kūrī ussahka sawu darbibu.

Tika pazelts ari jautajums par latweeschū strabdneku awises isdoschanu Petrogradā. Bet naudas lihdsektu trūkums nelabwa scho nodomu realiset. Tad tika mehginats darit eespaidu — un ne bes panahkumeem — us ta laika latvju laikrāsteem „Jaunais Wahrs“ un „Jaunās Peterburgas awises“, kas folijas eeweetot tāhīs rakstus, kuri saistītu strabdneezibas usmanibu un dotu pa-reisās atbildes us degoschakeem deenas jautajumeem. Pa datāi awises sawu folijumu isplidija.

Lihds ar kūrī atwehrschanu tika likti pamati ari beedribas bibliotekai. Bes tam beedriba zentās par pāseminātam zenam apgahdat beedrus ar labakām latvju grahmātam un tāhīs kārtā wezinat scho grahmatu isplatīschānu.

No wisa fazītā redsams, ka jau paschā sahkuā beedribas darbiba isplehtas stipri plascha un tika pēeliktais wisas puhles, lai apmeerinatu teeschi strahdnezzibas pārības. Reise ar to jo gaischi nowehrojama milsigā starpiba starp schis strabdneku beedribas un sahkuā mineto pilsonisko beedribu darbibu.

1916. g. janvarī, kad beedru skaits jau pahfneeda 400 un beedribas darbiba bija pēnehmūst noteiktu raksturu, tika nolemts isdarit valdes un zitu beedribas organu pahwehlesanas. Par beedribas preefschneeku jaunajā walde iswehleja D. Rosi, par wina weetneefem M. Zini un J. Windau; par beedribas sekretaru iswehli J. Heili un par wina weetneeku — Kweefi; par kāseert iswehli M. Heil un par winas weetneeku — Barbaru. Teek pahwehletas ari komisjās.

Beedribai bija labas isredses us plaschu darbibu un leela pēekrīschana latvju strabdneezibas masīs, bet . . . zarīska patvaldība ar saweem speegu bareem ari nefsnausch un drīhs ween — 1916. g. pāwasači — flehds beedribu un arestē wairakus beedrus. Tikai ar puhlem isdodas ajsstahwet wispahrisglihtojošchos kūrīs no flehgshanas.

Schi ihsā strabdneku beedribas websture ir spilgtē pēmehrs tam, kahdos pahmehrigi smagoš apstahklos nahjās wīnām darbotees, ar kahdam beeschi nepahrīspebjamam gruhtībam bija saistīts kātis beedribas folis. Schis beedribas ihsais, tikai daschus mehneshus ilgais muhschs naw nebuhī isnehmums. Tāhds pat likens lehra itin wisas strabdneku beedribas un ari zitus pāfahlumus, tikkō tee sahka at-

tihstīt rošgatu darbibu. Ta tad šeē „wezee labee” laiki bija labi tikai „teem, kam ta wara”, kam bija beesu beesaīs naudas mukis.

Tahds stahwoklis turpinajās līhds 1917. g. februārim, kad notika sengaiditais apwehrsums un zarīšķa patvaldība beidsot tika gahsta.

III.

No februara līhds Oktobrim.

Tikso pirmās zīhaas bija iżihntas un nobeigtas ar spīhdoschu uswaru un kad pirmās sajuhsmas uspluhdi bija jau noskrebjuſchi, strahdneeziba nelawejoschi stahjās pēc zarīšma laikā warmahzigi trauzētā iżglihtibas un beedrošchanās darba turpināšanas. Ari latvju strahdneeziba trauzās atjaunot Petrogradā flehgto „Kulturas” beedribu. Un jau 1917. g. martā „Kultura” atlal uſsahla sawu darbibu, kaut gan ne wairs kā beedriba, bet kā Petregradas latweeschu strādnieku politiskais klubs „Kultura”. Turpināja darboes ari latweeschu wiſpahrii-glihtoſchē kuri, kuri weblak tika pahrweidoti par Latv. Tautas Augstskolu.

Bet rewoluzija bija fakultinajus iżplasčakās strahdneezibas maſas, it wiſus iżzehluſe un eerahwuse Straujās fabeedriſķas dīhwes wirpuli. „Kultura” nespēhja wairs aptwehrt wiſus. Bes tam buhdami iſkāſti pa tāhajeem Petrogradas rajo-neem, latvju strahdneeli, pēc deesgan nefahrtīgas tramwaja satiksmes newareja beechi braukt uſ vilsehtas ze-tru, kur atradās klubs „Kultura”. Tapebz it dabigi radās domas dibinat latvju strahdneelu klubus ari pa rajoneem, kas ari tika iſdarīts. Narwas-Peterhofas rajona tika nodibinats „Latvju strādnieku politiskais klubs”, Maskawas rajona klubs „Janfona-Brunna” wahrda un wehlak ari Vibergas rajona noorganisejas latweeschu strahdneelu klubs. Wiſ ſchee klubi jau no paſčas dibināšanas atradās leelīneku rokās. Bes tam wairakās weetās noorganisejas daſchadi pulzini, peem., latweeschu proletariſķas maſkļas pulzīnīš, latvju strahdneelu pulzini daſchadās fabriſās un z. Pa leelakai daſai wiſ ſee atradās ori ſem notiſtas ieelineezīkas wadibas. Bija ari zitada wiſeena latvju organizācijas, ka peem., klubs „Ausma”, kuruſch grupeja ap ſeni wiſus tos elementus, kas bija p r e t rewoluziju. Bet tādu organizāciju nebija daudz.

Wiſ latvju strahdneelu klubu attībiņa jo roſgi darbibū: ričkoja ſapulžes ar reſerateem par degeſchakeem politiſkeem jautajumeem, tur brihscheem noriſinājās jo karſti ſtribdi; paretam tika ſarihloki iſrihlojumi, ari efflurſijas un iſbraukumi pa Petrogradas apkahrtni; klubu peedalijs ari ſawiem ſarogeem, ſa kompaktas latvju strahdneelu grupas, wiſos gahjeenos un demonstrācijos, turas ſarihloja leelīneefu partijas organizācija, un t. . Šewiſchki roſgi darbojas Narwas rajona klubs un ari „Janfona” klubs, un wiſpahrii latvju strahdneelu klubu weenmēh: jo dīhwi atkauzās uſ wiſeem politiſkeem deenas jautajumeem, dīhwoja lihdsi rewoluzijai. Nebija wairs jaſargajās no polizijs, nebija jaſprāfa atkauzās ūtām ſolim.

Atdīhwojās ari weetejas latvju pilſoniskās beedribas, bet wiņu darbiba drih-jak bija weh ſta p r e t strahdneezību.

Wiſ 1917. gads atſhmejamās latvju kultur-iżglihtibas darbā kā plasčas maſu kustības gads, kad nopeetna padſtinata darbiba labi neweizās. Maſu ſapulžes, demonstrācijas, maſu efflurſijas, diſputi — luhi, galwence darbības weidi. Comehr ne maſu wehriba tika pēgreesta ori organizātoriſkeem jautajumeem. Dau-dīe latvju strahdneelu klubu un pulzini darbojas pilnīgi neatkarīgi weens no otrs. Nebija neweena wadosčā zentā ſas ſasskarotu darbību. Leelaki paſahkumi nebija pa ſpehkom ūtām atſewiſchķam klubam un paſita nedarīti.

Tapebz ari drihs ween iſwirſijas jautajums par weena ſopeja zentra dibina-ſchanu. Uſ daſchu aktiwa beedru iniziatiivi 1917. g. 4 septembrī tika ſaſauſta pirmā noorganisešanas ſapulze. Cerādas preeſchstahwji no ſchahdām organizācijām: no strahdneelu klubu „Kultura” b.b. Wiſulis un Ōſols, no Narwas rajona

latweeschu strahdneeku kluba b.b. Oſchlaps un Eisenſchmitz, no proleta-
riſta maſklaſas pulzina Peterpils nodalas beedriene Karklis un no Soz. Jaunat-
nes Sweenibas latweeschu rajona. Semineks. Wiſi daibneeki atſihſi taſda
apweenjoſcha zentra nepeezeeschamibu, kura uſdewumā buhtu „ſarihtot ſiſtematiſkuſ
preeſchlaſtjumus, daſchadus iſrihlojumus, popularus iſglihtibas kurſus; organiſet
kopeju biblioteku, dſeedaſchanas kori, teatra trupn, grahmatiſdemneezibu“ un t. t.
Teek iſwehleſa zentra organiſazijas komiſſija, kurai uſdod noſahrtot wajadfigos preeſch-
darbus. 14 ſeptembris tika ſaufalta otra organiſeſchanaz ſapulze, kurā peedalijs
jan 14 pilnteeſgi delegati. Jaunat apweenibai teek dots ſchahds noſoukums:
„Peterpils latweeschu strahdneeku internaziōniſki ſo-
kuſturelo organiſaziju ſentrſ“. Zentra prefidiſiā eewehl b.b. Oſolu,
Eisenſchmitz un Schſilu. Teek iſwehleſa ari Iſglihtibas komiſſija un
zentra preeſchtaſhwji uſ Tautas Augiſkolas organiſazijas viroju un uſ Peterpils
Jauna Latweeschu Teatra Komiteju.

Turpmakās Zentra fehdē nolemj: organiſet dſeedataju kori, ſarihtot wairakas
lektiſjas par volitiſkeem, ekonomiſkeem un kultureleem jautajumeem; dibinat Zentra
fondu no wiſu apweenoto organiſaziju eemakſam, ka ari panahkt Tautas Augiſkolas
Biroja pahrwehleſchanu. Te javeeſhme, ka ſcis Augiſkolu Birojs atradas pee
latv. Labdāribas beedribas un bija pilnigi pilſonisko elementu rokās. Up ſcho
Biroju un wehlako Tautas Augiſkolas waldi noriſnajās ſiħwas zīnas. Pilſonisko
beedribu wihti nepeelabiyas un newehlas iſlaift no ſawam rokam Augiſkolas wa-
dibu. Zentrs ſawā 25. ſeptembra fehdē peenehma lehmumu:

„Tuvala nahtotnē zenſtees atſtahdinat no Augiſkolas pahrwaldes Peterpils
Latweeschu Labdaribas Beedribu, ka nedemokratikuſ organiſaziju; iſtrihipt no lekt-
toru ſaralſta tos (lektoru) kolegijas ſozietus, kuri buhtu newehlami un kaitigi ide-
iſſa ſinā“.

Kad ſcho lehmumu neiſdodas iſwest dſiħwē. Zentrs ſawā 7. oktobra fehdē no-
lemj „pahrtraukt patrus ſakarus ar minetās eestahdes (Tautas Augiſkolas) Waldi“
un nolemj dibinat Zentra „iſglihtibas kurſus“, kuram noluhkam ſtaſtahda iħpaſchu
komiſſju. Schini fehdē Zentrs peenem ſekofchu reſoluziju, kuru nolemj eefneegt
T. A. Waldei.:

„Internaziōniſtiſko klubu Žentrs ſawā fehdē, festdeen 7. oktobri 1917. g. noklauſotees
Tautas Augiſkolas delegatu atreferejumu par minetās ſkolas waldes ſapulzi, naħk pee
ſekofcheen. ſleħdeſeeem:

- 1) ka L. C. A. ir domata preeſch latweeschu strahdneezibas;
- 2) ka taħdu to latv. strahdneeziba buhs speesta moralitki un materielu atbalſtit;
- 3) ka L. C. A. atroda ſem teeffha Peterpils latweeschu ſiħburschuaſijas eefpaida, kaſ
jo kraji peerahdijs pirmā waldes ſayulž, fut minetā ſkolas birojs tika nodots birgeli-
ſko elementu rokās;
- 4) ka L. C. A. war buht instituts ſiħbirgelisko ideju potefchanai maſakiſglihotai, bet
pehż iſglihtibas ſlaħpiſtoſħai latweeschu strahdneezibai; un
- 5) ka latweeschu birgela brib demokratikuſ organiſazijas iſmantot ka plihwuru
ſawas fejjas noſleħpſħanai.

Wiſu to eewehrojot Internaziōniſtiſko klubu Žentrs atſihſi: 1) ka augiſminetā ſkola
kaitiga latvju strahdneezibas organiſeſchanai un ſiħkira apſinas iſkopſħanai;
2) ka taħdu uſneħmu atbalſtihana noſiħm īno ſeegtees pret strahdneeku
ſekku wiſpahri un latvju strahdneezibu ſewiſħki, un
3) wiſu to eewehrojot Internaziōniſtiſko klubu Žentrs nolemj pahrtraukt
patrus ſakarus ar mineto uſneħmu“.

Reſoluzijai tomehr bija panahkumi un 21. oktobri Tautas Augiſkolas walde
ſawas pilnwaras noleek un ſkolas wadibu nodod agrakajam Augiſkolas Birojam.
Šakarā ar to Zentrs ſawā 27 ottobra fehdē peenem ſchahdu lehmumu:

„Internaziōniſko klubu Žentrs nem Peterpils Latweeschu Tautas Augiſkolu ſawā ideiſiſka
un materielā pahrſinā un greſčas pee pagaidu organiſazijas Biroja ar peepraſiſumu —
nekaweojoſhi nodot leetas Žentra riħzibā. Žentrs ſtaſtahda Augiſkolas pahrwaldi, pee-
laſiſhot tam iweenu preeſchtaſbi ar lemjoddam balteebiħam no lektoru kolegijas un i no
klauſtajeem. Žentrs nolemj Augiſkolu dehweht par „Peterpils Latweeschu Strahdneeku
Sozialiſtiſko Augiſkolu“.

Bet leelas Oktobra rewoluzijas zihnas un uswaras dewa wiseem lehmumeem un nodomeem zitu wirseenu. Augsfkola wairs netila organizeta. Tomehr no fibkbirgelisto elementu nageem ta bija galigi israuta.

Lihdsigā kahrtā tika mehginaats „eekarot“ ari Peterpils „Jauno Latweeschu teatri“, kurš ari atradas Peterpils Latweeschu Labdaribas Beedribas wadibā un ta tad pilnigi pilsonibas rokās. Jau 1917. g. junijā tika issbrahdats un apspreests teatra reorganisefchanas projekts, pehz kura teatra wadiba teek nodota latweeschu demokratisko organisaziju rokās, bet reisē us scho organisaziju plezeem tika u welta ari teatra ustureschana. Protams, demokratisks, t. i. strahdneezibas organisazijas newareja usnametes teatra ustureschana un reorganisefchana palika neispildita. Ari wehlač nodibinatais latweeschu strahdneeku Internazionalistisko kulturelo organisaziju Zentrs nelō realu schini teatra „eekaroschanas“ jautajumā nepanahza, tapēhz ka ne strahdneeku klubeem, ne pascham Zentram netahdu lihdselku nebija.

No wisa lihds schim fazitā jau redsams, ka pehz zarisma gahschanas zihnas starp strahdneezibū un burschuastju nerimās, bet pat wehl paasknajās. Schis zihnas norisnajās ne tikai politisska waj faimneeziska laukā, bet ne masak fibwas zihnas strahdneezibai bīja jaizzihna ari kulturelā laukā, ap jautajumu — kam paturet daschado kulturisglihtibas eestahschu idejisko wadibu. Un ja, peem, behgħi jau 1917. g. wasarā pažebla jautajumu par behgħu palihdsibas leetu pahremeschani no pilsoniħam beedribam un komitejam paċċu behgħu rokās, tad ne masak wajadsgs bija pahremt teeschi truhzigato behgħu un strahdneezibas rokās ari wifas behgħu skolas un patwehrsmej.

Gepreelftejā nodakā mehs jau apskatijam, kahdas bija schis behgħu skolas, kahdas idejas tur tika potetas. Waj wareja atstaħt skolu idejisko wadibu ari turpmat wehl pilsonisku beedribu un komiteju rokās? Saprotams, ka n.e.

Bet . . . wifas sumas scho skolu un patwehrsju ustureschanai waldiba nedewa newis paċċu behgħu un ari ne strahdneeku organisaziju rokās, bet gan mineto pilsonisko beedribu un komiteju wiħreem, kuri tad ari riħkojas pehz „fawwam wajs-dibbam“. Wijs mehgina jumi te kau tko grofit un labot neguwa gandriħi, nekahdas fēm.

Un tas ari ir-pilnigi faprotams. Peħz zariskas patwalidibas gahschanas wal-dibas groschi nahza teeschi burschuastjas rokās. Strahdneeziba un tarat ari sem-neeziba neka nemantoja. Kulturisglihtibas laukā ari wijs palika pa weżam. Tika no fahfuma gan masleet atweeglinats polizejissais reschims, weegħla kliwareja nodibinat daschadas beedribas un klubus un attihstit tanis rottu darbibu, bet nekahdu materielu pabalstu neweena strahdneeziska organisazija nefanehma un newareja ta-peħz ußħaħt taħdus paħafkumus, kas bija fassisti ar leelakeem isdewumeem, ta skolu, fuq fu ħażżeen, laikrafstu isdoshħana, teatru dibinashana un t. t. Wijs skolu pahrwalde un iġglihtibas darba waldiba palika joprojäm weżo zarisma eereħdnu rokās. Tapat ari leelakee laikrafsti, tipografijas, graħmatisdewneezibas, augustiskolas, wifas labas fapultschu un isriħtojmu telpas, bankas un fabrikas, muisħas un seme, — it wijs palika ta bijis agraku iħpa schħeneeku rokās. Iġglihtibas eegħiż-żanu netluwa ne drużiż preeejamaka. Bet burschuastja un kapitalisti ar fēm ismantoja sawas preelschrozbibas un zaur laikrafsteem, skolam un pilsoniħam beedribam jo plasshos aymehros poteja sawas idejas strahdneezibas un semneezibas neapstnigakos, masak isgħiġiħtot flahnox.

Weenigi strahdneezibas apstnigakà dala un leelineeku partijas organisazijas fibwi pretojjas burschuastjas eespaidam un wifur pee katra isdewiga gadijuma zentas atmastot burschuastjas iħsto seju, parahdit masfam wiċċas pateeffos nolu hukus. Un schini darbā leela lema peekriħ ari wiseem agrak minnettem strahdneeku klubeem. Maś pa masam masas fahha atweħx azis, fahha noprast pateeso stahwokli. Ne-meers auga augumā. Strahdneezibas masfas arween wairak pahrleezinajās par leelineeku ußħaħtu un mahżibju pareiħib. Jauns apwehrsums bija neisbehgħams. Un tad Oktobra deenās leelineeki aizinaja us jaunam zihnam, strahdneeziba un semneeziba sawā wairumā bija leelineeku puše,

No Oktobra lihds muhfsu deenam.

Leela Oktobra revoluzija ar weenu rahweenu pahrzinta wiſus fareschgitos jautajumus, paſchos pamatu pamatos wiſu pahrgroſſija. Strahdneezibai un ſemneezibai tagad atvehras plaschas iſredes uſ iſgħiħibu un kulturelu attihstibu. Strahdneelu awlies nebja wairs aktarigas no tipografiju iħvaſchnejku waj papira fabrikantu „labas gribas”, nedj ari no buvſchuijska walibas eemauteem. Wiſu augħiſkolu un zitu eestħaſchu durwiſ tika plaschi atveħritas wiſpirmam un galwennam fahrtam — strahdneezibai un truhzigakai ſemneezibai. Wiſas labakas telpas, pilis, wareja tikt iſmantoas behru mahju, skolu, strahdneelu un ſemneelu klu b eeriħoſchanai, kas ari tika nekawejofshi darits.

Wiſħa pigakais jautajums, saprotams, bija skolu jautajums. Skolas wiſu laiku weħl atradàs agrako behgħu komiteju un daschado piſkeniſto latvju beedribu rokäs. Wajadseja tapeħxi steigħusch wiſus behgħu apghad-dasħanas durbus un behgħu skolas nedot paſchu behgħu rokäs. Pagaidha walibas laikä, nekkatotees uſ wiſam behgħu puħlem, iſdarit to neisdewa. Tottef tuħlin peħz Oktobra deenam tas ar skolu tika darits. 1917. g. no 19. lihds 25. novembrim darbojha Wiſkeewijas behgħu Kongress, kuraſči starp ziku penehha ari plaschi resoluziju par kulturiſglihtibas darba uſlaboſchanu. Schi resoluzija ir wiſai rakſturiġi, tapeħż ppee- wediſhu te dasħus punktu:

- ... 2. Mahžibu paſneegħchanai wiſas skolas janoteek m a h t es walodā.
- 3. Wiſas skolas un behru dahrros mahžibam jabuht beſ m a k f a s, beſ tam behr neem jadabu beſmaſkas grahmata, mahžibas peederumi un filfas brokastis.

Peeħħme: Truhzigi meza fu behnī dabu beſ maħħas ari apgeħbi u apawni.

- 4. Behr neem no 8—16 gaddeem skolas apmekleſħana ob ligator iſka. Wezakeem ir-teeħha fuħħit behr neem skola fahlot no 6. d'sħiħibas gada.

5. Lai nerauzetu skolas apmekleſħanu, behr neem skolas gados aisleegts nodarbotees tirdneezibas, ruħnejnejibas u lauħsalmeezibas eftahdés.

6. Skola i wiſas pa f a h p ēs ja bu ht beſ religiosa i, tadeħi fa religija ir priwata leeta. Ba sniżi ja bu ht at dalitat no walits un skola i no ba sniżi a s. Tizibas mahžibas teek iſſleħqas no skolas programas.

7. Tizibas mahžibas weet skolas jaċewed: jaunakas klafes — legendas un weegħla f tħalli, no behru rakſtnekkem, wezaifikas klafes — mahžiba par ŋa beedribu, par pil- founi teeffbam uu peenahkunem...

8. Par wiſam weena rajona skolam pahriwalda skolas walde, fastħawošha no diweem weetejja rajona skolotajeem, diweem wezafu preeksħtħawjeem un tri- jeem weetejjas paſħawldibas waj komitejas preeksħtħawjeem...

15. Bahreñ lihds 16. gadam, kas paſau deju iż- wezaifikus ewakuazijas laikä jeb kuru wezaiki palikudi guħiha, eweetojani patweħihsni, internatos.

14. Wiſas skolas: pirmahžibas, widejħas, augħiſkolas, skolotaju seminarji u. t. t., kas tika ewaknetas no eenem teem apgapbareem, tuħlin nododamas behgħu organiſaziu pahrixi...

15. Ta fu weżjas walibas laikä skolas bija nostħidħitas loti ſemu, nebix peemħrotu mahžibas liħdekku un grahmatu, fo it- fevixi iż- iſjuta nekkreew nazzix, tad walix ja- naħi k palihgħa, aſsignejot spezialas sumas, lai driħsak laikä waretu iſdot paſħas nepeeze- schama klas skolas grahmata behru maħbes walodā.

16. Isgħiħibas weżiñas ħanai starp ppeeangus ħeem behgleem nepeezeeschani atweħħi waħra kurju, bibliotekas, faribkot lejkijas, iſdot peemħrota grahmata un broſħuras preeksħi paſħiġlihtibas behgħu maħbes walodā. Liħdekkli preeksħi scheem kulturiſglihti- bas mhekkem teek nemti no walits aſsigneteem liħdekkem un no isriħkojmu, konzertu un mittri atlikumeem”.

Resoluzija raħda, fa behgħu masas bija pilnigi pareiħi sapratuſħas skolu leelo- nosiħmi un tapeħż wiſpirmam fahrtam Kongress nolehma galgi at- fwa binatees no ba sniżi os naħwejofša eespaid, dasħus meħneħschus ja- pat pirms atteeziġa defretta iſſlu- dinasħana.

Tuħlin peħz Kongresa behgħu masas slahjäas pee wiſu f- ħeo leħmu reali- seħħana. Wiſas behgħu masas, fa tas rediżams ari no Kongresa resoluzijam, bija pilnigi leelneelu pu ġie, jo redseja, fa leelneeli wiſur un weenmedr bija weenige iħstee strahdneelu, ſemneelu un wiſu apspeesto al- fstanti. Tapeħż ari, it- dabiqi,

wisās wadoschās behgku organizācijās tika eeweheleti leelineekti. Ari Petrogradas latwju behgku skolu waldē tika eewehelets leelineeks — b. Gris un ziti.

Kad behgku skolu darbinekti redseja, ka wini atradas sem leelineku, t. i. strahdneku wadibas, wini wiſi atteizās strahdat. Skolas pahrtrauzā sawu darbibu. Latwju skolotaji schini gadījumā nestahjās atklahti basnizas un kontrrewoluzionārās burschuafijas puſē. Jaunu skolotaju nebija, ko likt tublik wezo weetā un tapebz daschus mehnescbus behgku behrneem bija jaisteek bes skolas. Un tas bija labi, jo zaure to wini atradas abrus kontrrewoluzionario skolotaju eespaida un tika no paschās revoluzionārās dīshwes audzinati. Wehlak, kad 1918. gada pavasarī noorganisejās Nazionalleetu Komisariata latwju nodaka, tika dibinatas jaunas skolas pawisam us jaunem pamateem. Un tikai tad išdewās iſwest dīshwē min. behgku longresa lehmumus.

Bet ko dariajā latwju strahdneku klubi un zitas kulturisglīhtibas organizācijas? Par to war spreet no fcho klubu preefchstahwju atšķojumeem latwju Internazio-nalistisko kulturelo organizāciju Zentra sehdē 1917. gada 4. dezembrī. No Narwas rajona latwju strahdneku politiskā kluba b. Serſchants ſino, ka pa Oktobra apwehrfuma laiku ...

„Wiſi kluba beedri bijuschi erauti teeschā politiskā zīhnā us eelas un tapebz darbiba paschā klubā bijusi neredsama“.

Tahdā pat garā klubs ari turpinot wehl sawu darbibu. Lītuschas fasauktas Kluba telpās ari mafu ſapulzēs, kur apskaitis „tekoſchais moments“.

No latwju strahdneku kluba „Kultura“ ſino b-ne Karſlis, ka kluba ... darbiba naw tiļuſe pahrtraukta. Iſ nedelas teek laſti referati, darbojas dubultkwartets, kuriš iſbrauz art us ahreeni. Darbiba bijusi wiſpuſiga. Teek iſtrīſati daſchadi ſabeedrīſki jan-tajumi, tiſkai beedru ſtarpā nomanama ſipra neſaprasčanas taktikas jautajumos. Wežā walde atteikusies. Iſwehlela jauna. Beidsamā pilnā beedru ſapulzē ar 29 balsim par un 28 pret peenemta resolūciju, ka kulturelai darbībai jaecenem Klubā pirmā weeta ... No-lemts ſarībrot muſikali-literarīſku wakaru un pa „Seemas ſwehtkeem“ konzertu.

No Maſkawas rajona „J. Janfona“ strahdneku kluba ſino b. Tenteiſ, ka ... darbības nekahdas. Nāv Klubam ari telpu. Waldes lozeleki atſgahjuſchi no kluba politiskā kustībā“.

Wiſi ſchee ſinojumi toti raksturigi. Tee Klubi, kuri, ka Narwas rajona Klubs un Maſkawas rajona „Janfona“ klubs atradas strahdneku rajonos un kur tapebz strahdneeziba bija wairakumā, Oktobra deenās un ari ilgu laiku wehl pebz tam bijuschi viļnigi erauti rewoluzionārās zībaas wirpuls un darbību gandrihs pawisam pahrtraukſhi. Turpreti Klubs „Kultura“, kuriš atradas pilſehtas zentrā un kur beedru wiđū bija ari leela dala intelligentu, na w tī aktīvi piedalījees Oktobra rewoluzijas zīhnās, naw pahrtrauzis pat dubultkwarteta darbību un ar i balsis wairakumu peenem lehmumu, ka galvenām fahrtam janodarbojas ar kulturelo darbību, newis ar politiku. Un tas tahdā momentā, kad pat proletariſkas mahkſlas pulzina darbība „politisko apſtahku“ deht „paquruse“.

Ko dariajā pahrejās latwju organizācijas? Tas pat zentra sehdē b. Ņiols ſino, ka fastahdīta latwju strahdneku ſozialiſtiķas augſtſkolas organizācijas komiſija nedarbojas. Pahrtraukſe sawu darbibu ari Petrogradus latwju tautas augſtſkola.

Ari Peterpils jaundā latweefchu teatra komiteja naw warejuſe peenahzigi darbotees, jo fahrtā ar politiskeem apſtahkeem strahdneku organizāciju preefchstahwji naw warejuſchi fahrtīgi veedalitees komitejas sehdēs, nahkuſchi toti reti un maſā ūtaitā. To tublik iſmantojuſchi ūtelpilsoniſee elementi un fahkuſchi wadit teatri ūwā garā.

Sakarā ar proletariſkas kulturas (Proletkulta) iſglīhtibas organizāciju konfe-rencēs lehmumeem teek pahrweidots ari latwju internazionaliſtiķo kulturas organi-zāciju Zentrs, nodibinot daſchadas ſekzijas un ſaistotees zaure preefchstahwjeem ar Proletkulta atteizigām ſekzijam. Tā radās Latwju Proletkults, kuriš tomehr nekahdu roſgu darbību neattīhſtija un drihs ween apklusa. Pat ſaiwus apweenojoſcha zentra uſdewumus tas neispildija, jo 1918. g. 19 aprili ū daschu

beedru iniziatiivi teek attal fasauktu sehde, kur teek no jauna lemta par tabda zentra wajadisbu. Sehde peedalas preefektstahwji no feloschām latweeschu organizācijam: K. Gris no lat. behgku skolu waldes, J. Daumants no Peterpils jauna lat. teatra komitejas, A. Antmanis-Breedits no latweeschu statuves darbineeku beedibas, M. Dröller no Viborgas rajona lat. strabdneeku kluba „III. Internazionale“, P. Bratfka no partijas organizācijas, A. Kalnīns no Wissfreewijas behgku faweenibas latwju sefzijas un A. Behrsups no Wissfreewijas behgku faweenibas lat. sefzijas likwidacijas komisija. Bes tam wehl peedalas M. Zinis un R. Drills. Sehde teek noslaidrots, ka sakārā ar Latweeschu nazionala Komisariata nodibināshanas ir wajadīgs kulturels darbibas zentrs, kas dotu schai darbibai wajadīgo wirseenu. Darbibas tahlakwirīshchanai un ūkaku projektu iſstrahdaschanai teek fasluhditas wairakas komisija, ka teatra komisija, behnu ūhehtku komisija un z.

Bet drihs ween Nazionalleetu Komisariata latweeschu nodaka faru darbibu paplašina, teek nodibinata ari kulturisglīhtibas apakšnodala, kura mās pamasmītībā aptwehrt un wadit kulturisglīhtibas darbu. Wissirms ūkis apakšnodakas wadībā pahreit (pebz behgku komiteju likwidēshanas) wissas behgku skolas. Teek pahrunats ari jautajums par Lat. Proletkulta pahrorganisēshānu. Un Naz. Komisariata latwju nodakas kolegijas 1918. g. 27. maija sehde teek us b. Osola eerošinājumu nolemts ari wisu pahrejo latwju kulturelo organiāziju zentru pahrest pēc Naz. Komisariata. Un lihds ar to Nazionalleetu Komisariata latwju nodaka, sem teeschas komunistu-leelineeku partijas wadibas, pahrwehrtās par wisu latwju kulturisglīhtibas darba waditaju.

Ka jau minēju — behgku skolu darbineeku newehlejās strahdat sem leelineeku „barbaru“ wadibas un saboteja. Skolas tika slehgtas un wiss skolotaji atlaisti. Behgku behnu patweismes, lihds ar behgku komiteju likwidēshanas, tika nodotas Sozialās Apgādēs komisariata pahrinā. Tā isbeidsas 1918. gada wafarā wissas behgku eestabdes.

Tānī pat laikā Naz. Komisariata latwju nodaka, pareisaki — kulturisglīhtibas apakšnodala, iſfludināja wisu latweeschu behnu registrāciju, lai iſsnatu — zīt skolu un behnu dāhrsū buhs jaatver. Reisē tika ari pasīnēts, ka ar rudent slehgti behgku skolu meetā tiks atmehrtas „jauna tīpa wēenotas darba skolas“ un behnu dāhrsū, ari wispahrisglīhtiojoshi un spezialt kurfi pēeauguscheem. Mahzibas wissur bes māksas.

Wafarā tika Peterpili us Krusta salas, knasu Veloſelstu-Veloſerstu pilis, noorganisēta latweeschu proletariata behnu darba komuna „Nahotne“ ar skolu un audselnu mābjam. Wissas ehkas atradās skāstā parkā. Bija ari wajadīgās fāimneezibas ehkas un prahwos semes gabals latndāhrsū un parauglauku eerihloschānai, ka ari plāwas. Nodomats bij: nodibinat tur īsttu darba komunu ar laulkaimneezisku nowirseenu un fakzentret tur wissiprāmā fahrtam truhzīgako behgku strahneeku behnūs us pilnu walsts apgādzi. 1918. gada 27. junijā tika jau iſfludinota audselnu usnemšana. Lībdselti tika fānemti no Tautas Izglīhtibas Komisariata. Par iemunas pirmo pahrīni tika noslīmēta b-ne Purīn. Drihs ween ari teek atlāhta iemunas darbība un an 1918. g. 23. julijā Komunā strahdā divi skolotaji-ourfinātāji, weena fāimneezibas wadītāji un diwi techniſki darbineeku. Behnu ir jau ap b. Wehlat u komunu „Nahotne“ teek pahresti audzēkti ari no daschām bij. behgku behnu patweismem, un pasahkums aug.

Tomehr labi sagatavotu darbineeku truhkums stipri ūsuhtams. Bes tam ari grubtidas ar pahritikas ūgat daschanu behnu em auga arween augumā, jo imperialistiskā kara ūkas — pahritikas truhkums un pahrmehrigā dāhrīsiba — mahzis arween wairok wissū. Tarebz wissus rodēmus iſwest dībīrē tad neisderības.

Bes tam traizeja darbu ari ūsēschgītā komunas atkarība no wairaseem Komisariateem. Skolai lībdselti bij jaſanem no Tautas Izglīhtibas Komisariata, audselnu mahzis ūstureschānai un behnu pahritikai naudu dewa Sozialās Apgādēs

Komisariats. Un tānī pat laikā komunas wadiba un rāhrwalde atradas Nozionalleetu Komisariata latvju nodakas rošas. Beeschi iżzehlas newajad si īgi pahrpratumi. Wehl 1918. gada wasarā tika pazelts jautajums par wiſu tautibū kulturiſglihtibas nodakas oibinashanu, kas saistītos ar Tautas Isglihtibas Komisariatu un nokahr-totu reiſi par wiſam reiſem ateezības. Tika ari iſteiktā nepeezieschamiba wiſas audsektu mahjas un bij. behgħu behrnu pahtverfmes no Sozialas Apgahdes Komisariata pahrnemt Tautas Isglihtibas Komisariata pahřinā. Tika noturetās wai-rakas feħħes kopā ar atteezigeem Komisariateem un beidso — 1918. gada oktobri tika nodibinata ihpaſcha „M a ſ a k u m t a u t i b u I s g l i h t i b a s n o d a k a“ pee Tautas Isglihtibas Komisariata. Saisis nodakas fastawħwa eegħajja Nazionalleetu Komisariata wiſu tautibū kulturiſglihtibas apakſchnodakas, ta' tad ari latweesħu apakſchnodaka. Un no fehi brihsa wiſas latwju kulturiſglihtibas eestahdes un or-ganizazzijas atrodas Tautas Isglihtibas Komisariata Masakumtautibu nodakas lat-weesħu apakſchnodakas pahřinā un wadibā.

Wehl wasarā, fa' jau mineju, bila fahkta jaunu latweesħu darba skolu dibi-nasħħana. Scho darbu turpinaja tagad Isglihtibas Komisariata latwju apakſchnodaka. Tika noorganiseta latwju darba skola u Krusta salas — komuna „Maħkotnej“. Atjaunoja faru darbibu 3 latgaleesħu I. pakahpes darba skolas (bij. behgħu skolas). Bes tam tika 1918. gada 1. oktobri ofiziell atwehrta pirm à latwju I. un II. pakahpes (9 gadiga) darba skola un ari audsektu mahja u Sar-kanaas eelas Nr. 53 (Peterpils). Tad pat ari tika nodibinata pirm-skolneku audsektu mahja u Sar-kanaas eelas Nr. 77 sem nosaukuma: Latweesħu straħ-dnejek, „Behrnu pils“. Abas schini's audsektu mahjas tika ee-weetoti audsejti audsejti no bij. behgħu patverfmem, fa' ari jauni truħiġu wezaku behrni.

Bahri meħnesħus weħħlaq Viborgas rajonā u Engelsa eelas tika atwehrta wehl t'refha latwju I. pakahpes darba skola. Turpat atradas ari audsektu mahja, pahrweidota no bij. behgħu behrnu patverfmes. Telpas nebiha wiſai labas, tapeħaż-za mekleħas zitħas, kuras driħs ween atrada turpat u Engelsa eelas Nr. 4, skaita parka ar dikħi li un pħawinu. Wehl peħaż tam no Sozialas Apgahdes Komisariata tika pahrnemta Masakumtautibu isglihtibas nodakas latwju apakſchnodakas pahřinā ari weena latgaleesħu audsektu mahja (no bij. behgħu behrnu patwehrfmem).

La tad tōreisejā Peterpils 1919. gada darbojā: 3 latgaleesħu un 2 latweesħu . pakahpes, u weena latweesħu . un . pakahpes darbskolas, 4 latweesħu un latgaleesħu audsektu mahjas un 1 latweesħu pirm-skolas audsektu mahja. Bes tam latwju skolas darbojās ari apakħrties latwju kolonijs. Behgħu skolas wiſas bija litwidetas, bet weetejjas koloniju skolas gandriħi wiſas darbojās. Weenigi Kuddepo-Sa-moschjes latwju kolonijs, Leningradas għid, Lugas aprinki, skolas ehka bija tulfšha, jo nebiha skolotaja. Uu tureeni tika pohrzelta no Lugas ar wiſu inventaru bij. latweesħu iż-żidnejeb skola li ħds ar skolajeem Dalmaneem. Leningradas lat-weesħu kolonijs 1919. gada darbojās pawiſom 3 pirmas pakahpes skolas, no furam weena bija latgaleesħu skola.

Tautas Isglihtibas Komisariata latwju apakſchnodai bija jaruh-piejas ari par pē-augusħo latwju strahdneeku un semneelu iſgħihsanu. Latwju strahdneeku klub Leningradā jau 1918. gada wasarā faru darbibu pahrtrauza fakarā ar aktiwalu beedru pahreesħanu Pademju wal-istis weidħoħanu darbā. Wajadseja lauſt zariflo ee: edmu un skolipsoni klas inteligenzes faktaħħu un daudseem bija jaſtabħas wiñi weetās. Daudji latwju irrahdneeli gan brihpriaktigi, gan ari mobilizazzijas kahribā pahr-għajja Sar-kana armijā un waronig aiffargħo pirmo strahdneeku un semneeku wal-isti pret baltgħwardu us-brukumeem Uraġġi un deenwid. Bes tam fakarā ar imperia-listiċċa kara pahrtrauħanu Baltijā un Brestas meera nosleħoħanu daudji behgħi mis-pamasam fakfa aigreestees atpaka tħi. Un turklaħt wehl imsejjek dixi-wiex apstahħxi Leningradā — dahrdi bħa un pahrtikas truħkums, ari speċċa daudsus aiseet u laukeem darbā. Wiċċi tas bija par eemessu darbibus faschaurinashanai.

Apsahjās klubs „Kultura”, līnīdejās galīgi Narvas rajona latvju strādneku klubs un Viborgas rajona klubs „3. Internazionale”. Izsiedīja galīgi fānu darbību arī latvju Proletkults. Likwidejās vīnas pilsoniskās beedribas. Valīta weenīgi Maļkawas rajona „J. Janfona” klubs un latvju strādneku pulku teatris.

Tomehr Leningradā palikusčiās latveesku strādneku mājas vajadseja apkalpot. Ar weenu klubu veen nepeetiķa. Tāpehž 1918 gada septembrī tika nodibināts „Peterpils Latveesku Strādneku Teatrš”, kurš fānu darbību iussahāja ar Oktobra rewoluzijas gada sākumā fārihōfchanu. Teatra vadomē tika eeweheleti: R. Osols=Preedneeks, J. Heijs, J. Meests, J. Āahrklis, J. Lepnis, J. Mūnzijs un J. Osols. Tika fastahditas arī wairakas komissijas (repertuara, fāmīnezzīka), bej tam mākslas un redāzījas koleģijas. Tika pēc teatra nodibinātas arī teatra un vokāla studija. Teatra trupas pamatkods fastahdījās no lat. strādneku pulku teatra, kurš līdz ar to fānu pastāvēshānu iſsiedīja. Teatrs eesahāja deesgan intensīvu darbību. Tika iſvots schurnais „Dārba Svāns”. Tika pāzelts jautajums arī par strādneku kluba dibināshānu pēc teatra. Schini nolūkā tika 1918. gada 29. decembrī fasaulta weetējo latveesku strādneku organizāciju preekschātīwju sapulze, kur nolemts dibināt pēc teatra „Peterpils Latveesku Bentralo Sozialistisko kluubu”. Bet šis lehmums netika tuhīš iſvests dīshvē. Tīkā 1919. gada 15. februāri, kad tika iſwehleta jauna valde un kļuva pārdehvēs par „Komunistisko” kļuubu, faktišķi sahādā kļuva darbība. Tānā pat laikā arī tika likwidēts Peterpils lat. strādneku Teatrs, un vīsa Peterpils latveesku kulturelā dīshvē konzentrejās ap ūcho Bentralo Komunistisko kļuubu un ap Maļkawas rajona „J. Janfona” kļuubu. Bentralais kļuubu atradas uz Sarkanās flotes pīkīstes Nr. 92. Kļuuba tika noorganizētas sefōschas sefīzijas: fināntīka, pedagogīka, fabeedrīki-politīka, literārīka, dramātīka, mūzikālīka un jaunatnes sefīzijas. Katra sefīzija rūpējās par ateezīgu sefīziju, efskrīku vaj iſrihōjumu fārihōfchanu, dibināja ateezīgus pulzīnus un komissijas. Kļuuba uſdewumā bija arī uſtūret zēschūs fākarus ar rajonu un apfārtīnes latvju strādneku kļubeem un teem palīdzēt.

Tā tad 1919. gadā Peterpils darbojās tikai 2 lat. strādneku kļubi. Bet fākfot ar augusta mehneši, fākā ar baltgwardu bandu uſbrukumeem un beessām mobilizācijam, un wehlak ar mākslas trūkuma dekt, darbība kļubos gandrihs vīlnigi apstāhjās, lai atjaunotos nahkāmā gāda pāwāfarī. Tā tas turpinājas wairakus gadus.

Telpu trūkuma dekt naw eespehjams pakawetees fākā pēc kāras isglihtības organizācijas vaj eestabdes darbības. Darbība schini „kara komunīma” laikmetā ir vīzai raksturīga un interesanta, bet par to warēs fākā rakstīt tad, kad vīz daudzē materiali tīls fākopoti un apstrādāti. Schini bāda, aufstuma, slimību un fākīru kara gados latveesku strādneku kultūrīglīhtības organizācijas vīza tomehr leelu māsu audzināšanas un isglihtīšanas darbu.

Bija schini darbā arī leeli trauejumi. Sewišķi fāhpīgi atfauzās us darbīku un audselāu mahju darbību 1921. gads, kad fākās behgū māsu plūbschana atpakaļ us Latviju. Tānā laikmetā nebija eespehjams gandrihs nekādu rādoschu darbu darit. Skolas un audselāu mahjās bija, kā zaurbrauzamas weetas. Simteem audselāu eestahjās, lai pehž ihsa laika atkal brauktū tāhak. Apmehram tas pats bija arī ar darbineekeem.

Sakārā ar behgū-aibraukšānu stīprā mehrā fāchauringājās darbības apmehri. Samāsinājās skolu un audselāu mahju skaiti. Tā pakahpenīski likwidejās komu. a „Nabotne” un 2. latveesku darba skola, pirmsīskolneku audselāu mahja „Behnu pīls”, likwidejās arī 2 latgaleesku skolas. Ar kātru turpmāko gadu wehlī samāsinājās fākā skaiti un paschreis Leningradā atradas tikai 1 audselāu mahja un latveesku 1. un 1. pakahpes darbīku. Tagad fākā skaiti ir stabiliseēs un vārs nefāmasīnās. Ir iſredzes pat us pīeaugšānu. Tā jaņem wehrā, ka zārisma laikā Leningradā nebija nē vēena lat. skolas.

Ja paschā Leningradā skolu un audzēknu mahju skaitis samazinājās, tad Seemet-
Reetmu apgabala, latviešu kolonijās skolu skaitis pa scheem gadeem ir stipri
parairojies. Ja agrāk, zarijsma laikā, retā latvju kolonijā atradās pa kāhdi skolai
kopā ar kasnīzu, tad paschreisī skolu skaitis ir schwahs: L e n i n g r a d - a s g u -
b e r n ā — 4 latviešu (no tām weena laigaleesku) pirmās pakahpes skolas.
P l e s k a w a s g u b e r n ā — 6 latviešu pirmās pakahpes skolas (no tām weena
7 gadiga skola Pleškawā), weena semneeku jaunatnes skola un 1 audzēknu mahja
(Pleškawā). N o w g o r o d a s g u b e r n ā — 20 latviešu 1. pakahpes skolas un
1 semneeku jaunatnes skola (ar 7 gadigu kurišu). Novgorodas gubernas latvju
skolu un zītu isglihtibas eestahschu parairoshana, kā arī visu šo eestahschu dar-
bibas uslabošanā jo leeli nopelni ir mūhsu firmajam rewoluzijas veterānam
J. K r o d e r a m, kurš sahlot no 1921. gada nenogurstoschi puhlejas schini darbā,
kā Novgorodas gub. isglihtibas nodalas masakumtautibū apalschnodalas vadītājs.

Sa ari flaita finā mehs wehl neraram pahraf lepotess, tad scho skolu mahzibū fatura finā mehs esam aisseiguschees tahlu preelschā ne tikai zarifma laila skolani. Muhsu tagadejai skolai wairs naw nelahdu salaru ar basnizu waj daschadām reli-giflam sektem un winu eespuids us behrneem zaur skolu wairs neispauschhas. Wisag mahzibas (isñemot, protams, freewu walodu) noteek weenigi behrneem saprotamā mahiez walodā.

Gālveno weetu skolā eenem pāteefā sinatne, ka dabas parahdītu iisskaidrošana, fabeedrīstās sinatnes, arī geografija, rehīnu un maledas mahzibas. Visu scho mahzibū saturs ir pēcemēhrīts dīshwes p r a f b a m , materiali teik nemti teeschi no behrnu aplahrtejās dīshwes un dabas, lai behrnus sagatāwotu dīshwe i. Arī mahzibū metodes tees leetcas tāhdas, lai audseklai spehītū visas skolā eguhtās sinaschanas i s m a n t o t p r a k t i s t ā dīshwē. Un ne tikai ismantot, bet lai audseklai spehītū arī p a h r w e i d o t u n i s l a b o t sawu un sawas aplahrtejās dīshwi un lai satrs audseknis buhū aktiws underīgs fabeedribas lozelis, Padomju valsis un nahdotnes komunistiskās eekahrtas apzinīgs weidotajs. Visu to skola panahī zaur kompleks-programmā, daltonplāna un projektmetodes pēleetoschanu, zaur audseklai paschorganizāciju darbību. Protams wehl muhsu skola visā visumā nav ideala, wehl dauds weetās, it sevīskī kolonijās, teek darijas lūhdas, jo truhst mums wehl labi fogatawotu, praktiskā noruhdītu jauno skolotaju. Bet to mehrī muhsu skola ir u s p a r e i s a z e t a . Viess pahrejais — tikai laika jautajums.

Kas sīmējās uj kulturisglīhtības darbu preeauguscho latvju strahdneku un kolonistu widū, tad ari te keti dauds kas fasneegts. Jau skaita sinā ween tas redsamš. Ja zarišma laikā weenigi tīsa Leningradā un wehl weenā otrā leelakā pilsehītā waj kolonijā „darbojās“ ja tāhdai pilsonistai waj turigato semneeku beerbai, tad paſchreib mums ir jau gluschi zita aina. Nemsim wiſpirnts kolonijas. Tagad gandribi katra dauds mas leelakā latvju koloni ā darbojas waj nu lāsam-mabja, waj sartanais stuhiits.

Tà Lenigrado s guberñâ paſchreis darbojas 1 laſammahja un
6 ſarkaneē ſtuhriſchi (taní ſlaitā ari 1 latgaleeſchu); Pleſſawas guberñâ—
4 laſammahjas uu 6 ſarkaneē ſtuhriſchi, un Nowgorodas guberñâ
7 laſammahjas un 18. ſarkaneē ſtuhriſchi.

Protams, ari schis slaitis wehl naw peeteekoschis un turpmak wehl japawairo. Tomehr no peewesteem slaitkeem jau redsams, ka felsmes lielas. Te wehl janem wehrā, ka gandrisch wiss farkanee stuhrischi ir organiseti weenigi u s p a f ch u l o l o n i s t u i n i z i a t i w i, bes lahma atbalsta un palihdskaž no zitureenes. Bes minetam organisatijam daudsas kolonijas ir nodibinatas latweeschu laufaimneezibas kreditbeedribas, kooperatiwi, loplopibas waj peensaimneezibas beedribas u. z. No wisa fazita janahk pee skehdseena, ka Oktobra ievoluzija pateefscham dewuse latvju kolonisteem pilnigu eespehju attibtit plaschu kulturelu darbibu, pee sam Padomju

waldiba šo darbibu atbalsta un pehz eespehjas ari valihds ar materieleem lihdseleem (visas lafammahjas fanem lihdseleem no valsts).

Telpu truhkuma dekt newar scheit pasavetees ūksaki pee wisu šo organizaciju darbibas, atšķīmeschu tīkai, ka mina neatšķiras dauds no agrāko klubu darbibas. Ir vienīgā puzīni, ka dramatiskais, politiskais, edrīkskais, laukaimniecības, finanisskais, sporta, literāriskais jeb korespondēntu puzīnsch, wairak vērtēs da bojas dīse dataju waj mūzikas kori, teik išdotas seinas avīzēs, rīkoti dašchadi mākari, māsu sapulzes ar ležijam un disputeem un t. t. Wairakas weetās ir fāvi radio-ustvehreji ar skatruneem, teik išmantotas zeljojšča līno iſrahdes. Gāndrihs it visur ir neleelas bibliotekas un laftawas, kur peenabī wīſt latweeschu laikraksti. Pretams ari fāhī darbā mums wehl toti dauds truhkumu, wehl dauds skuhdu teik darīts, jo naw mums peeteekosch skaitis labi sagatawotu darbīneku, truhkst ari wehl wajadīgās literatūras un mahzības lihdseleem, bet — ari te mehs esam us pareis a zeta un ailek tik darbu turpinat.

Pascha Leningradā darbojas Latvju Isglihtibas Nams Mekrafowa eelā Nr. 10 (bijusīs Latvju Zentralais Komunistisks Klubs) un Maskawas - Marwas rājona klubs. Ir nodomats tuvāka nākotnē atveht latvju klubus jeb fākānos stuhrīschus ari zītos rajonos. Bee Lat. Isgl. Nama darbojas Zentralais latweeschu klubs. Isglihtibas Nama uſdemūmā — uſturet fākarus ar wīſem latweeschu rājonklubeem un ari ar aplāhrīnes latvju koloniju lafammahjam un fākaneem stuhrīschem un valihdset minu darbā. Darbība toti plāšča, bet tomehr wehl naw aptwehruse wisu politiſglīhtibas darbu latvju māſas. Tas turpmākais uſdewums. Leels fāvēllis darbā lihds fām ir bijis telpu jaunajums, kūrsch naw nōkārtots ari wehl tagad. Bet atrast Leningradā labas un plāščas telpas, kur buhtu peeteekoschi dauds iſtabu dašchadu puzīnu darbībai, kur buhtu eespehjams eerīkot ēhrīas atpūhtas telpas un buhtu ari sahle ar skatuvi māſu darbībai, ir neespehjami. Un uſzelt jaunas spezieli peemehrotas eblaſ mums wehl naw eespehjams. Tāpebz pagaidam jaisteek ari ar fāvārakām telpām.

No pahrejām latvju kulturīglīhtibas eestahdem Leningradā darbojas: Latvju Zentralais Pedagogiskskais Technikums, Walsts Universitātes Strāhdneku fākultates latvju nodata, „Herzena“ Pedagogiskskā Instituta latvju nodata, Apgabala Padomju-partijas skolas latvju sektors un Wissaweenibas Proletariisko Rākstneku Ufozīzījas latvju sekijs.

Latweeschu Zentralais Pedagogiskskais Technikums fāhī sawu darbibu 1920. g. dezembrī, ka Praktiskskais Tautas Isglihtibas Instituts Snamenskas muīšhā, 7 wēſtīs no Rīschewas. Pirmee studenti bija no Latvijas iſbraukus komunistiskskā jaunatne. 1921. g. pāvāsari notika pirmais plāščakais uſnehmums un no ta laika kātru gadu kārtīgi notika jaunu studentu peenemīchana.

1921. g. rudenī 1. kurss atbrauza us Maskawu. Tāhdā kārtīgs Instituts darbojas diwās weetās. Galigi us Maskawu pahrēhlaſ Instituts 1922. g. rudenī.

Sakārā ar Praktisko Institūtu reorganisešchanos ari latvju Institūts tīka pahrēhrlīks par vāaugstinata tipa Ped. Technikumu.

Maskawā Technikums darbojas lihds 1825. g. rudenim, kad to pahrēhla us Leningradu.

Par sawu pastahweschanas laiku Technikums ir sagatawojis 62 latvju skolotajus. Leelaka dala no wīzīem ir partijas un jaunatnes beedri. Spreešot pehz atfaulīmem jaunee skolotaji ir eequwūshī latvju kolonistu wīdiņi peekrischanu.

Izjilus weetū eenu Technikums skolotaju kvalifikācijas pagelschanā. Parvīsam ir organīseti 5 Wīskreewijas skolotaju kurſi. Schīns kurſos bijusīs wairak līdz 100 latvju skolotaju. Tāhdā sīnā war teikt, ka gāndrihs wīſt latvju skolotaji ir bijusīs fākaros ar Technikumu un Technikumam schīns sīnā ir fāvi no ēpelnī latvju skolu nostahdīschanas leetā. Sakārā ar to Technikuma saites ar latvju skolam it gadus jo wairak nostiprinājas. Pagājusīs gāda Technikuma saiknes Birojs fāk-

stijas ar 108 latvju skolam un nosuhtija loti dauds materiālu par daschadeem politišķītības jautajumeem.

Pirms skolas audzināšanas idejas propagandā Technikumam ari ir fināmi pānabumi. 1925. g. Technikuma studenti strahdaja tikai 4 behrnu laukumos un apkalpoja 60 behrnus. 1926. g. — 8 behrnu laukumos ar 125 behrneem, 1927. g. — 11 behrnu laukumos ar 234 behrneem. Ta tād behrnu laukumu ideja sākta eesaknotees ari latvju kolonijas. Viņus šobrīd gadus Technikums wedis plāsču sabeedrīku darbu Maskavas-Marwas rajonā, starp analfabeteem un pioniereem.

Latviju Strahdfakas faklums mēlejams turpat, kur Ped. Technikuma faklums: 1920. g. Snamenskas muisehā kā Praktiska Pedagogijas Instituta sagatavošanas kursos. 1922. g. Strahdfaka tika ciešlehgta valsts tihlā kā patstāvīga latvju strahdneku fakultate Maskavā. 1924. g. to peeweenojā pēc Maskavas Pokrovskas strahdfakas, kā latvju nodalu un no 1925. g. rūdens latvju nodala tika pārveelta uz Leningradu un veeweenota Leningradas Valsts Universitātes strahdfakai. Par viņu šo laiku strahdfaku nobeiguschi 289 studenti, no kureem leela data pāhrgājušie uš daschadām augstskolam. Strahdfaka ir stiprā mehrlā atveeglojušie latvju darba jaunatnei zelu uš augstskolu. Ja agrakā iſlaidumi beessho pāhrīorganizāciju un materieli truhkumi dehē nebija viši apmeirinot, tad pēdejo gabu iſlaidumi ir jau peeteekoschi labi sagatavoti darbam augstskolā. Ar katu gadu stahwollis wehl uslabošeies. Studentu fastahws ir pa ūcēem gadeem ari stipri mainīties un pateekbā tagad pareisati buhtu Strahdfakas lat. nodalu saukt par ūcēmneeku fakultati, jo paschreis ūcēmeku ir 69 proz. (slaitot ari ūcēpus). Latvju koloniju truhzigalo ūcēmeku un ūcēpu jaunatnei Strahdfaka ir veenigais zelsch, kā tikt uš augstskolu. Par wasaras mehnesehem Strahdfakas studenti, aibraukdamī atpakaļ uš koloniju, weiz leelu sabeedrīku darbu, nemdamī dīshwi lihdsdalibū koloniju laſamahju, ūcēano ūchrīschu, kooperatiwu, zeema padomes jeb zītā darbā.

Lai sagatavotu latvju skolam augsti kvalifikētus darbinekus, tad ar 1926. gada rudenī tika pēc Leningradas „Herzena” pedagogiskā instituta atmehtita latvju nodala, pirmfaklumā ar literarissku novirseenu, bet tagad ari ar sabeedrīku novirseenu. Paschreis instituta latvju nodala mahzas: I. kursā 11 studentu un II. kursā 17. Bes tam ari pārehjās instituta nodakās mahzas wairaki latvju studenti.

Padomju-partijas skola dibinata 1923. g. rudenī. Viņas galvenais uſdewums — gatavot darbinekus ūchdschu padomem un partijas organizācijam, kā ari ūchdschu politišķītības darbam — laſammahju un ūcēano ūchrīschu vaditajus. Savu uſdewumu viņa weiz ūcēmgi.

Pāhrīskatot viņu ūcē ūchdo latvju kulturišķītības darba attīstības gaitu mums janahē pēc ūchdseena, kā ūchneegumi naw maſi. Wehl naw ūchopoti un apstrahdati viņi materiali, kas dotu višnigu ainu par ūchī darba wehsturi Seemet-Reetumu apgabalā, bet jau no ūchī ūcham atminām war redset, ūchdas pāhrgroſības, gruhsības un ūcēm ū ūjusčas.

Un ja ahrsemes kapitalistu bandas netrauzēs muhs, ja mehs wareſti muhsu sozialistisko zeltnes darbu meerigi turpinat, tad ar katu turpmāko gadu muhsu ūchneegumi ees milsu ūchēem uš preefschu, uš muhsu mehrlī — komunismu.

12/X 1927. g.

J. Heils.

Latweeschi Nowgorodas gubernâ.

1. Gewads.

Kaut gan naw wehl pamatigu pehtischanas materialu par latweeschu dñihwt Nowgorodas gubernâ, tomehr, pamatojotees us pehdejos gados fawahktam finam, war par winu dñihwi sche teift feloscho.

Gezelojuschi latweeschi te, sahlot no pag. gadu šimtena feschdesmito gada pirmâs puses, galwenâ fahrtâ no Kursemes laufstrahdneeki un dala ari no Widsemes. Buhdami pehz fawas dabas semkopji, nodevuschees ari sche gandrihs weenigi schai darbibai tapehz, ka ar to laiku kroma bankas palibdsibu ir bijis eespelhjams eepirkf semi par ibpaschumu us deesgan labeem noteikumeem, samehrâ ar noteikumeem Baltijâ, un ta liks pamats semkopja dñihwei. Schas dñihwes sahums te ir bijis wiseem latweescheem foti gruhts, jo semi dabujuschi ne eestrahdatos laukos, bet gan staignejos Nowgorodas purvos un meschos. Bet wîsas schas gruhtibas ir pahtwaretas ar leelu un uszitigu ustizibu darbâ, ka ari ar tam semkopja darba praktfiam parafsham, kuras mantojoscchi tur Baltijâ, kur bija jau daudslauku sistema ar sahlu fehshchanu, ka ari jau us siniskeem pamateem dibinata lauku mehfloschana. Tagad pa wîsu gubernu iškaisitajâs latweeschu weenfektu fainmeezibâs reds nosustnatus un labi eestrahdatus tihrumus, ari plawas, weenâ otrâ weetâ jau labi paželta lopkopiba, kas dod spehju pazelt ari fawu kulturas dñihwi, pirmâ un galwenâ fahrtâ, leelakajâs kolonijâs.

Lai waretu pareisi spreest par kulturelas dñihwes gaitu starp Nowgorodas latweescheem, tad jauskawejas pee ūtatliskâ eedfihwotaju, koloniju un fainmeezibâ daudsuma.

Pehz 1920. g. lauschu ūtatliskanas resultateem (1920. gada ūtatliskanas rezultati napo wehl galigi ūtatliski) Nowgorodas gubernas tajâ laikâ efoschos septinos aprinkes latweeschi dñihwojuschi daschadâ daudsumô:

1. Nowgorodas aprinki	2484 wihr.	2923 feew.
2. Starorufas "	110 "	125 "
3. Krestzu " (lifwidets)	516 "	587 "
4. Malaja Wischeras "	429 "	429 "
5. Waldajas "	167 "	198 "
6. Borowitschu "	171 "	182 "
7. Demjanskas "	53 "	54 "

Ropâ 2930 wihr. 4498 feew.

No teem pehz 1923. gada sawahktam finam kolonijas ka semkopji:

1. Nowgorodas aprinkī	2262 wihr.	2435 feew.
2. Starorufas	208 "	214 "
3. Malaja Wischeras	411 "	443 "
4. Waldajas	250 "	267 "
5. Borowitschu	62 "	54 "
6. Demjanskas	19 "	21 "

Kopā 3212 wihr. 3434 feew.

Krestzu aprinkis tad jau bij likwidets un isdalits starp Waldajas, Starorufas un Malaja Wischeras aprinkeem.

Kolonijas un weensētu faimneezibas arī pehz 1923. gada sawahktam finam fadalijschahdā kahrtā:

1. Nowgorodas aprinkī	40 kolon.	ar 807 faimn.
2. Starorufas	11 "	70 "
3. Malaja Wischeras	3 "	134 "
4. Waldajas	9 "	71 "
5. Borowitschu	2 "	24 "
6. Demjanskas	7 "	14 "

Kopā: 72 kolon. ar 1120 faimn.

No schām ar wairak par 300 eedsihwotajeem — Malaja Wischeras aprinkī un Nowgorodas aprinkī 4 kolonijas.

No 100 lihds 300 eedsihwotajeem:

1. Nowgorodas aprinkī	15 kolonijas
2. Starorufas	1 "
3. Waldajas	2 "
4. Malaja Wischeras	1 "

Kopā 19 kolonijas.

Ar masak par 100 eedsihwotajeem:

1. Nowgorodas aprinkī	21 kolonija
2. Starorufas	10 "
3. Malaja Wischeras	1 "
4. Waldajas	7 "
5. Borowitschu	2 "
6. Demjanskas	7 "

Kopā 48 kolonijas.

Wifās pēzās augschā minetās leelakajās kolonijās ir nazionalas zeema padomes, kuru darbibā wehl deesgan dauds truhkumu un tagadejo laiku prastbu neisprashanas, tomehr daschas no tām, it fewischki Korotino-Malinowskas, Lubanas pagastā, jau desgan nopeetni kēras pee darba un strahdā ar peeteekofchām sekmēm, kā faimneeziskas, tā arī kulturelās dīshwes laukā. Leels truhkums tas, ka schās zeema padomes nesaistīs sawā darbā ar nazionalo masakumu pilnvaroto pee gubernas ispildu komitejas, kas us preekschu wifādā sīnā janowehrsch, jo arī turpmāl pee apvida ispildu komitejas buhs tāhds pilnvarotaīs. Masakas kolonijas peedalitas pee tuvakajām freewu zeema padomēm, kur daschās ir arī preekschstahwji no latweefcheem, tik scho preekschstahwji darbiba teeschi latweeschu dīshwes gaitā māj manama. Tas galvenā kahriā tadeht, ka us weetam naw wehl peeteekofchās flaidribas un noteiktbas par darbu starp nazional-masakumeem, fewischki latweefcheem us kureem daudzi weeteejee darbineeki skatās tikai kā us būdscheem. Scha nepareisā usskata nowehrschanai wajadīgs wehl deesgan laika un nopeetna darba.

2. Skola.

Kad pirmais suhri-gruhtais lihduma un plehsuma laiks jau bij sahzis eet us beigam, kad schur un tur jau parahdijas staignajo purwu weetā patihkami druwi lauki, — renabzeji latweeschi bij sahkušchi domat ari par kulturas dīshwes wajadisbam un bij fehruschees pee skolu organisešchanas. Tā sahlot no 1872. gada lihdī 1917. gadam bij noorganisetas pa wisu gubernau pavisam 8 skolas, no kurām 7 Nowgorodas un weena Malaja Wischeras aprinki. Tipiska scho skolu buhtiba tā, tā viņas iem weena jumta ar basnizu. Nu, tas jau tagad mums wiseem ūinams, ka schi parahdiba bija warmahzigo un breesmigo zara laiku anglis.

Pebz 1917. gada Oktobra revoluzijas pee schejeenes latweescheem nowehrojama jo leela energija skolu organisešchanā. Tā 1917. gadā organisetas diwas jaunas skolas: 2. Korpowas, Nowgorodas aprinki, un Lubanas, Malaja Wischeras aprinki; 1918. gadā pēezaš: Schelkowas, Korednas, Nikolajewskas un Kamenkas, Nowgorodas aprinki, un Bugru, Waldajas (toreis Krestzu) aprinki; 1919. gadā fesčas — Dubrowkas, 2. Lukos, Mankoschewas un Kretschnowas, Nowgorodas aprinki, Loschnas un Klobutschinas, Starorufas aprinki; 1922. gadā weena — Sokolow-Rutschju, Nowgorodas aprinki 1925. gadā diwas — Jasenos, Demjanskas aprinki, Stukowkas, Waldajas ap. inki; un 1926. gadā latweeschu nodala pee Petrowkas igaunu skolas, Borovitschu aprinki. Tā tad noorganisetas, sahlot no Oktobra revoluzijas, pavisam 17 jaunas skolas un weena nodata pee igaunu skolas, no kurām 2 pēweenotas pee zitām (Nikolajewskas pee Beresowas un Kretschnowas pee Teremezas, Nowgorodas aprinki), 3 pavisam f. ehtgas (Burgu, Waldajas aprinki, Komenskas un Mankoschewas, Nowgorodas aprinki) māsa skolenu slaita dehl. Bes tam us laiku tika slehgtā 1921/2 mahz. gadā 2. Lukos todībt, ka nebija darbineelu un wehloki netika wairs eeslehgta budschetā. Tā tad us 1926/27. mahz. gadu palika 19 skolas un 1 nodata pee igaunu skolas. No tam 19 skolam ar weenu darbineeku 12 skolas, ar diweem 6 un weena Beresowas sepingadiga ar 8 darbineekem, no kureem weens agrōnomē. Nodala pee igaunu skolas weens skolotajs latweetis.

Wehl jaatsihmē ari tas, ka no schām 19 skolam tīri latviskas ir tikai 8: Marijas, Kolomowkas, Teremezas, Tigodas, 2. Ratschu un 2 Karpowas, Nowgorodas aprinki, Derewas un Lubanas, Malaja Wischeras aprinki, viņas zitas ir jauktas ar freewu un ari igaunu behrneem, t. i. Schelkowas, Kondujas, Dubrowas un Beresowas skolas, Nowgorodas aprinki, Loschnas un Klobutschinas skolas, Starorufas aprinki, klaht ari freewu behrni; Rawanas, Korodino-Malinowskas un Sokolow-Rutschju skolās, Nowgorodas ap. inki, Jaschnas skola Demjanskas aprinki, Stukowkas skola, Waldajas aprinki, klaht ari freewu un igaunu behrni.

Us tekošo 1927/28. mahz. gadu tikai tabdas vahimainas, ka Teremezas skola buhs ari jaukti ar freewu behrneem un Dubrowas skolai, kuru apmeklē latweeschu un freewu behrni, dewa otru skolotaju.

Bija nodomats atklābt no jauna skolu 2. Lukos pee Tschudowas stazijas un pavisam no jauna organiset skolu ar weenu darbineeku Peektajā Lautumā, ari Nowgorodas aprinki, bet budschetā netika eeslehgta.

Viņa schi skolu noorganisešana, sahlot no 1917. gada, biji gahjuše gluschi bes sahda plana, tikai us weetejo eedīhwotaju iniziatiwi. Pee gubernas un ari aprinka isgħiħibas eestahdem nebija darbineelu pa nazionalo masakumu liniju, kapebz ari nebija nekahdas wadibas schini virseenā. 1921. gada junija mehnex tika nobdinata pee gubernas isgħiħibas nodalas nazionalo masakumu apakħschodala, pee kuras bija ari latweeschu sejżja. Pebz tam eesfħas viņu nazionalo masakumu kulturiġiħibas eestahschu vahrau sibha, pee kom israhdijas, ka fewiškxi slary latweescheem desgan daudi skolas biji jaſleħbi ka pah-leejigi māsa skolenu slaita, tā nepareissa skolas darba fatura dehl, jo dasħas, sevixkxi fiktantu, skolas pasneedsa

religijs mahzibas, kaut gan eedslhwotaju leelaka dala labi finaja, fa tagadejā darba skolā tāhdas leetas behrneem naw jamahza.

No 1917. lihds 1921. gadam naw uskrabjuschaas nelaħdas skaitifas finas par skolam, skolotaju un skolenu stahwokli. Tāhdas ir tikai sahlot no 1921/22 mahz. gada, kuras rahda schahdu ainu:

1921/2	mahz.	gadā	skolu	17	skolotaju	19	skolenu	469
1922/3	"	"	"	10	"	11	"	344
1923/4	"	"	"	14	"	19	"	441
1924/5	"	"	"	15	"	25	"	580
1925/6	"	"	"	19	"	28	"	620
1926/7	"	"	"	20	"	34	"	739
1927/8 m. g. domats	"	"	"	22	"	37	"	955

Skolas gados esofschu behrnu, pehz tas paschas 1920. gada lauschi skaitifas dateem, rehkinot no 8—15 gadeem, ir pañifam 1348 zilw.

Latweeschu skolas, fa jau epreeksch aistrahdiju, apmelle ari treewu behrni; bet totees atkal latweeschu behrni apmelle treewu skolas tur, kur masas latweeschu kolonijas, kur naw tuwumā latweeschu skolu. No ta war spreest, fa skolas apmelle apmehram 60 proz. no wiseem skolas gados esoscheem behrneem.

Peewestee skaitli mums rahda, fa skolu organisazijas dala peeteekoschi labi attihstijusees par scheem desmit godeem, pat tik labi, fa us preekschu jaivoorganisē tikai jau minetās diwas skolas: 2. Lutos un Peeltāja Lankumā, tad wijsas leelatas latweeschu kolonijas ar skolam apgahdatas. Bes tam wehl jaatwer nodatas pee diwām igauņu skolam ar skolotaju latweeti: Malaja Wischeras aprinkī pee Nowo-Estonfajās un Waldajas aprinkī pee Bugri-Limansfajās. Daschas weenkomplekta skolas japahrwehrs par diwkomplektu skolam, galwenā kahrtā zaur to, fa no masakām, tuwu esofchām skolam organisē rajonu skolas, fa tas jau notika 1923. gadā ar Beresowas un Nikolajewskas skolam, no kurām isnahza Beresowā, bijuschā klosteri, sepingadiga skola, kura ar saho mahzibas gadu top pahrwehrsta par semneeki jaunatnes skolu. Pee schis skolas ir ap 32 hekt. leels semes gabals, fa ari fainneezibas inventars, kas gan wehl stipri ween japapilda. Par tahlako rajona skolu organisēchanu Starorufas aprinkī, apweenojot Loschnas un Klobutsevinas skolas, fa ari Malaja Wischeras un Lubanas skolas, sekija pee gubernas isglihtibas nodatas eerošinajuse jautajumu jau 1924. gadā, bet wehl lihds schim laikam tas naw islemts tadeht, fa aprinkī isglihtibas nodata nepeegreesa schim jautajumam peeteekoschi wehribu. Tagad gan nahkoschā gada buhschētā eewestas sumas preeksch jaunu ehku buhweicinas rajonu skolam, kapehz ar nahkoscho 1928/9 mahzibas gadu jautajums tiks nokahrtots. Tad wehl par rajona skolu japahrwehrs weena no leelako latkoleniju skolam, t. i. Kolomovkas, tagadejā Išchudowas pagastā. Schis jautajums jau principā islemts ari aprinka isglihtibas nodata, tik tagad japaruhpejas to ispildit, kas buhs weeglaki tapehz, fa ari te jau top sahkti darbi jaunas skolas ehkas buhwei, kuru domā nobeigt nahkoschā gada rudenī. Bija sahreib pajelita doma ari par Kondujas un Korodinas skolu apweenoschanu weenā rajona skolā, bet te semneeki newareja weenotees skolas weetas jautajumā, fewischki scha rajona flikto zelu deht. Tagad schis abas skolas lihds ar Lubanas pagastu, kura winas atrodas, pahrgabjuscha Lexingtonadas apwidū, kapehz tureenes darbinekeem schis jautajums nopeetri jaopfkata un jadara wijs, lai tur tiltu organisera rajonfcola.

Neraugotees us wiseem scheem skolu labakas nokahrtoschanas jautajumeem, tomehr daschām no latfcolam, fa veemehrem Tigodas, Ratschu un 2. Karpowas, buhs japaaleek par weenkomplekta skolam, jo winas pee rajonfcolam, tahluma deht, peeweenot newar un, no otras puſes — behrnu ūtaits nedod eespehiu organijet diwkomplektu skolu. Te weeniga iſeja ta, fa zeturto grupu tomehr pahrwed us tuvalo rajonfcola.

Ka leelaku truhkumu latfolu dīshwē jaatīshmē: nepeeteefschas skolas telpas un kōpdsīhwes truhkums wīfās skolās, išnemot tikai Beresowas sepingadigo skolu, kura strahdā bijuschā klosterā telpās un tapehz pusslihs peeteekoschi schāi sīnā apgahdata. Latveeschī dīshwo weenfehtās. Dāshas kolonijas, kā pemebram: Derewas, Malaja Wīscheras aprinkī, išmehstas ap 25 kilometru garumā, tapehz pēe skolas nepeezeeschama kōpdsīhwe, zitadi behni newar skolu fahrtigi apmēlet. Ne wīfī skolotaji wehl peeteekoschi labi sagatawoti, tapehz rodas weens otris truhkums skolas metodiskā darbā. Schos truhkumus zenschās gan nowehrst Pedtechnikums, bet winsch jau newar paspeht dot darbineetus tik dauds, zīk wīmu waiaga, tapehz, gribot negribot, īapeelaitsch wahjaki sagatawoti darbineeki weenigi tadeht, lai skolas netiktu pavismam flehtgas.

Loti nelabu eespaidu us skolas darbu atstāji bee īa skolotaju maina, kuru weizinaja pacascha suhtit us gadu darbā, kas us preefschu wīfādā sīnā janowehrsch.

Par noschēhloschanu īapeemin, kā ne wīfī latveeschu semneekī nahk pretim wineem pascheem til wajadīgam skolas darbam. kā tas buhti wajadīgs un weh-lams. Ir wehl dāsci aisspreedumi kā pret tagadejēm skolas darbineekeem, tā ar pret tagadejo skolu. Us preefschu tam tā newajaga buht!

Neraugotees us wīseem scheem truhkumeem, skola manami plauksī un eet ui preefschu sawā tagadejā laika darbā, kas runā par to, kā wīfī skolas darbineek tomehr nopeetni kēras pēe darba un kā behrnu — leelā latveeschu semneekī dāla saprot tagadejās skolas nosīhmi muhsu jaunajā darbā — dīshwes zelschanas un no stiprināshanas laukā.

Par nopeetnu wehribu skolas darbam, kā no skolas darbineeku puses, tā ar paseshu semneeku puses runā tas, kā pēe dāschām skolam noorganisetti skolas kooperatiwi, kuri strahdā ar apmeirino Scheem panahkumeem. Noorganiseti ari pioneeru pulzīti, kuri dod jaunu, tagadejam laikam peemehrotu wirseenu behrnu dīshw ei us darbam.

Tik us preefschu ar wehl leelaku energiju, tad jo drihsī ween buhs pahrwareti wīfī truhkumi, tad sels un salos muhsu darba skola!

3. Vīrmfholas īsglihtiba.

Par wīnas nepeezeeschamibū naw kō runat, ta kātram saprotama. Japadomā tikai par to, kā scho darbu sahlt un kā weift. Nowgorodas latfolas darbineekī sawās aisspreedēs jau no aisspagahjuſčā gada kēras pēe schi jautajeena istirsaschanas un nahja pēe flehdseena, kā vīrmfahrt, javalihds mahtem mahjās kertees pēe mašīno laikt un ralstīt mahzīshanas un, otrfahrt, japačahdā par to, lai wasarā weenā otrā kolonijā iſtu eerihkoti behrnu laukumini. Pirmajā wirseenā tika schis tas darīts, galwenām fahretam, no Beresowas skolas un ar deesgan labeem panahkumeem. Nelaime tikai tā, kā now wehl mahjas mahzībai labi peemehrotas abbezēs un kā skolotajeem mas atleek laika noeet pascheem pēe mahjas mahtem un dot personīgus aissrādījumus, kas loti noderigi. Teizams panahkums bij tas, kā pagahjuſčā wasarā iſdewās noorganiseti behrnu laukumini Teremezas kolonijā, Nowgorodas aprinkī. Sākumā kā mahtes, tā ari tehvi fātījas ar neustīzību us scho pasahkumi, bij dīrdami pat tāhdi teizeeni: „Efmu wairak behrnu iſaudīnajusi, pratīschu ari zītus iſaudīnat, kas tad nu schēe mums par tāhdeem palihgeem”.

Bet kād redseja, sahds labums ir no behrnu laukumīa, tad drihsī ween radās preteja pahrleezība un gala resultats bij tabds, kā pēe behrnu laukumīa flehgšchanas wīfās mahtes kā weena luhdīs lai ari nahloschā gadā dodot wīnam behrnu laukumīa, kas tika ari aissolits un iſpildits. Schogad iſdewās noorganiseti dimus behrnu laukumīus, no kureem weens bij turpat Teremezā un otris 2. Lukos pēe Tschudowas slāzījas. Te bij tāhdi pat panahkumi, kā pagahjuſčā gadā Teremezā.

Leels kaweklis schini darbā ir — weenfehtu sistema, jo tahluma deht mahtes newar atnest, wai atwest sawus beherniaus us laukumiāu. Tomehr schis darbs japawaižina, kur ween tik ir eespehjams un jagahdā ari par to, lai tahlās weetās schās behrnu eefahrtas darbotos wiſu gadu.

4. Politisglihtibas darbs.

Lihds Oktobra rewoluzijai schini leetā, aīs mums wiſeem ſaprotameem eemeſleem, netika nekas darits, ja nefskaia ſchahdus tahlus dſeedaſchanas forus, kuri ari noorganisejās daschās kolonijās, galvenā fahrtā tadeht, lai dſeedatu baſnizās un luhgjčhanas namos.

No 1917. lihds 1924. gadam bij noo-ganisejuschees daschās kolonijās kulturisglihtibas un ari dramatiskee pulzini, kuri strahdaja wenigi weetejo ſkolotaju wadibā, bei tahlā ūpabala ū augstakām eestahdem. Tika paželti jautajumi par daschu laſamī ūstabu noorganiseſchanu us aprinka un gubernā eestahschu rehšia, bet bei panahkumeem, jo nebija wehl materialas eespehjas. Šahfot ar 1924. g. tomehr iſdewas eeslehgj budſchetā ūpam 7 laſamistabas — Rawaas, Schelskwas, Marjinās, Koloſowkas un Veresowas kolonijās, Nowgorodas apriki, Derewas kolonijā, Malaja Wischeras apriki un Klobutſchinās kolonijā, Starorufas apriki. Pirmajās diwās kolonijās laſamistabas waditaju peenahkumi uſliki weenam no ſkolotajeem (obās ſcho koloniju ſkolās pa diweem ſkolotajeem), bet pēzās pehdejās laſamistabās ir pastahvegi darbineeki.

Grubtibas schini darbā ir tas, ka latweeschū dſihwo iſtaſiti weenfehtās, kapehž now eespehjams tos pulzinat laſamistabās, fa tas buhtu weblams. Te japođomā var weenfehtu grupeschanu un ſarkane ſtuhrischu organiſechanu tahlās grupas, kuri strahdā jau laſamistabas wadibā. Tabds peemehrs ir jau daschos muhsu laſamistabu rajonos, kas dod labus panahkumus. Tad wehl darbu kārē ogronoma un tautas teefneſcha, ſipri nepeetekeſcha veedaliftanās schini darbā fa ari tas, fa data latweeschū ſemneku wehl negrib un negrib ſaprast politisglihtibas leelo noſhmi muhsu tagadejā dſihwē.

Tomehr, neraugotees us wiſeem ſcheem un ari wehl dascheem ſhlaſkeem truhkumeem, panahkumi ſchajā darbā ir jau manami, jo ſipri leelos apmehros jau ir paželta latwoju ſemneku aktiuitate ſabeedrifka darbā, kas dod eespehju weeglati un ar labakeem panahkumeem weikt wiſu ſcho tik nepeezeſchomi wajadſīgo darbu preeſch paſcheem ſemnekeem.

Muhsu darba dſihwes zeltneezibā zaur laſamistabam eewilta jau jaunaine un ari ſeeweetes kas ſipri atweeglina un weizinga ſcho darbu.

Wehl bei ta leelu palihdſibu politisglihtibas darbā laſammahjam ſneeds latweeschū kolonijās darbojoſchās trihs partijas kandidatu grupas un aſtonas jau neefschū ſawenibas ſchuhniaas, fa ari 1925. gadā nodibinata ūlojoſcha politiſkola, kura strahdaja ar deeigan labeem panahkumeem Nowgorodas arrinki, Korodinas latkonijsā, Malaja Wischeras apriki, Derewas latkolonijā un Starorufas apriki Klobutſchinās latkolonijā. Šogad ſchā ſkolas darbojees Koloſowkas un Veresowas latkolonijās, Nowgorodas apriki.

Bei laſamistabam politisglihtibas darbu weiz wehl ſekofſchas palihgeestahdes: 18 ſarkane ſtuhrischi, no kureem 11 Nowgorodas, 3 Waldajas, 2 Malaja Wischeras, 1 Vorowitschu un 1 Starorufasapriki; 11 bibliotekas, no kuram 7 pee laſamistabam un bei tam wehl 3 Nowgorodas un 1 Waldajas apriki; 13 dramatiskee pulzini, no kureem 7 pee laſamistabom un 6 atferiſchi Nowgorodas apriki; 8 dſeedaſchanas fori, 5 pee laſamistabu, pahejce 3 Nowgorodas apriki; 3 politisglihtibas pulzini, 2 Nowgorodas un Malaja Wischeras apriki; 2 paſchiglihtibas pulzini Nowgorodas apriki; 1 kara apmazjibas pulzini Nowgorodas apriki; 4 laukfaimneezibas pulzini Nowgorodas apriki; 1 fiſturas un 1 besdeewju pulzinsch ari Nowgorodas apriki. Wiſos ſchis palihgeestahdes weiz sawu darbu

weenigi ar paschu spehkeem un libdseleem. Winu darbiba wehl, wispaht nemot, wahja, bet manama dshwa griba un ta ir leeziba par labeem panahkumeem turpmakā darbā.

Analsabetisma likwideschanaai darbojās dashti zentri 1925. gadā, bet tagad tee wairs naw wajadfigi, jo analisabetu paikuschi tikai nedauds personas daschās kolonijās, starp kurām analsabetisms toy likwidets individualit. Leelakā datā latko-lontijās laikt neprateji parivisam naw. Loti noderigam politisglītibas darbam schini deesgan masā laikā ir likti labi pamati. Darbineekeem un ari pascheem latveeschu semneekem jaķeras tikai nopeetnaki pee scha darba turpinaschanas, tad panahkumi buhs. Tad jo drihsī ween issudis wiſi aisspreedumi pret ūho pascheem semneekem wišwairak nepeezeeschanu wajadību.

5. Kooperācija.

Lai gan vamasam, bet tomehr īau deesgan nopeetni latveeschu semneeki keras pee kooperatiwu organizeschanas. Lihds schim ir īau noorganiseti 7 laukaimneezi-bas kooperatiwi, no kureem 6 Novgorodās un 1 Malaja Viščeras aprīkos, 2 pa-terehataju, 1 meliorazijas, 3 lopaudsinaſchanas un 2 ūhruhpnezzibas Novgorodās aprīki.

Wiſeklmigaki strahda Beresowas laukaimneezi-bas un Kolomorokas patehretaju kooperatiwi, ziteem wehl darbiba parahja. Gemeflis—energisku darbineku un peeteekoshas vadibas truhkums.

Tomehr wiſur manama laba griba schim darbam, kas leezina, ka kooperatiwi augš, iſplatīžes un nbsprināſees.

Ihsumā apskatot kulturas un politisglītibas darbu starp Novgorodās latvee-ſcheem par pagahjuſcheem 10 rewoļūzijas gadeem, janahk pee ūlehdeena, ka organi-ſatorisla ūsneegumu ūnā ir peeteekoschi panahkumi. Uſ preefchū jaapeeek roka, ka darbineekeem, tā jo ūvīſchki semneekem pascheem, efoscho truhkumu nowehr-ſchanai, paſchdarbibas padiskinaſchanai un pastiprināſchanai.

Lai to jo drihsaki spehku weikt, tad mums, ka jaunās dshwes weidotajeem, wiſpirms latram par ūsim zaur mahzischanos, mahzischanos un wehlreis mahzi-ſchanos jazenschas atſwabinatees no wiſeem ūnlaiku mahneem un, galwenā fahrtā, religijas murgeem, jazenschas tilt par apšinigeem darba dshwes weidotajeem.

Neapgahschams pamats schai darba dshwei ir liks. Lew, darba semneek latveeti, jatop par ūchā dshwes apšinigu weidotaju, tad un tikai tad tu ūkuhſi waļa no wiſeem pagahnes tumſebas un wehrgu pinekkeem. Tad ūkuhſi tu pats teesčām brihwos pilsonis un wareſt valihdset teem tuweem un tāhkeem, kas wehl ūnaudis garīgā tumſebā!

22. IX. 27. gadā.

Novgorodā.

J. Kroders.

Seemel-Reetumu Upgabala latweeschu kolonijas.

Koloniju pagahtnie.

Wairums latweeschu kolonijas Seemel-Reetuma Upgabala ir nodibinatas no 1860—90. gadeem. Dasches wahrdos nepeezeschams pakawetees pee teem eemesfleem, kas latweeschus speeda astaht Latwiju un meklet nometni Pleskawas un Nowgorodas meschos un purwajos. Waj teescham Latwija bij tik beeschi apdshwota, ka bessenneekeem nebii tur palikt un tee bij speesti klihst fwechumā?

Sinams, ka tanis laikos un pat wehl tagad Latwija ir bijuse un paleek dauds retak apdshwota kā peem. Wahzija, Belgija un zinas Wakar-Eiropas valstis. Galwenais eemesfli bija latweeschu semneekn iżzeloschanai: grubtee faimneezifree un teesifree apstahkti. Iżfuħza tos baroni, weža freewu zarifla waldiba un pats galwenais — augoschais ruhpneezibas kapitalisms, kufch eespeedas ari laukfaimneezibā, ismesdams agrakos kalpus no semneku faimneezibam, nowedot algahdschu stahwokli. Tee bija galwenee eemesli, kas speeda latweeschu semneekn meklet laimi fwechumā.

Latwija, kā sinams, pehz dsimtuhfchanas atzelchanas wiſi semneeki tika at-fwabinati bes semes, kuru pehz tam muischneeki semneekem renteja, gadu no gada paaugstinot renti. Semneeks, rentedams no muischneeka sawu semes juhriti, zentas ari wiſas publes peelilt lai no semes eedſihtu renti un wajadīgo pahrtiku. Tur, tur agrak faimneeks strahdaja ar trihs, ticheatreem falpeem, tagad wiſch zentas istikt ar weenu jeb diwēem. Bes semes palikushee tad ari bij speesti rast zitu iseju. Tā radas bessenneekti, kuri neatrasdami few dsimtenē peemehrotu nodarboschanos, klihda fwechumā.

Naudas faimneeziba ar weenu isspeesch naturalo faimneezibu, klanšchu darba spehka weetu eexem algots darba spehks us laukeem. Kalpeem, iżzelotajeem wehlak peewenojās ari isputejuschee rentneeki, graudneeki un daschs labs amatneeks, kufch nespējha nomaksat arween peeaugoscho renti muischneekam.

Data no wineem atrada nodarboschanos pilſehtu ruhpneezibu usnehmumos, bet tee, kuri negribeja schirtees no sawa semes stuhrischa, iżzelaja us Kreeviju. Iżzelaja sahūmā us tam gubernam, kas atradas tuval pee Latwias robescham, ka Pleskawas, Nowgorodas, Peterburgas, Witebskas un Smolenskas. Wehlak ari us tahakeem apwidem: Deenvidu-Kreeviju, Peewolgu, Sibriju.

Tā peem, aprakstos par latweeschu iżzeloschanu us Kreeviju starp zitu teikts, ka leela loma schini sīnā peekritiū Šrischjanim Woldemaram, kufch nehmis aktiwi dalibū latweeschu koloniju dibinaschanā.

Kr. Woldmars peeturiees pee usskateem, ka latweeschu iżzeloschana us daschadām weetam Kreevija atnesis tikkab iżzelotajeem, ka ari Kurjemes un Widjemes latweescheem materialu labumu tanis sīnā, ka iżzelotaju nometnēs wares noorganiset tirdsneezibas salarus ar Widjemes un Kurjemes latweescheem un zitām walstīm, eeweħrojot Latwias peejuhras itahwokli. Schee nodomi n-peepildijas, jo wiſi latweeschi, kas nometas Kreevija us laukeem, pahrgahja us semkopibu.

Kr. Woldmars 1863. gadā bija nopirzis Derewas muischu Nowgorodas gubernā vee Lubanas stazijas, Nikolaja dselszeta, ar 500 desetinam semes un eeveetojis Peterburgas awiſes sīnōjumu, ka pahrdot semi pa 15 rub. desetinā. Ustweħrushi scho sīnū, sahka greestees pee Kr. Woldemara dauds latweeschu semneeku un pa-

mesdami Latviju išbrauza us Nowgorodas gubernu. Us Kr. Woldemara muisčas semes apmetas ap 300 ezelotajū. Bet pahrejee, neatraduschi brihwas semes, bij speesti isklikt pa Nowgorodas, Peterburgas un Pleskawas gubernam. Weena data atgreesās atpakaļ us Latviju, no kureem daudzi noķluwa koti behdigā stahwolkēs bij lihdsekleem, darba un t. t.

Ne masuma gruhtības pahreeta tee, kuri nomejās Ģeemelu Kreewijas staig-najos vurwos un meschos. Latweeschu kolonijās wehl iagad dīlhwo iahdu firm-galwju latweeschu kolonistu, kuri atminās tos gadus, kad dīlhwojnschi trubkumā bes pajumtes, meschos sem egles, wilkeem apkārt kauzot. Tīkai neatlaidīgā darbā, ar paschu spehkeem pahrwaredamī wīcas lihkstas tee tīkuschi pee pajumtes un pahrtikas.

Kabds latweetis, kursch apmeklejīs Kolomowkas koloniju, stahsta, ka pirmee ezelotaji, nometotees ūche us dīlhvi, nōpirluschi kahdu leelu schkuhnī, kurā atradus has vatwehrumu kahdas 5 gimenes. Telpas bijusčas tik truhigas un faspeestas, ka dīlhwojuschi weenā istabā pawīsam 29 zilwei, starp teem 11—13 behrni. Schau-rās telpas, nepeeteekoscha ustura, nepeemehroti ķeemas apgehrbi, netihriba, kura ne-isbehgama tāhdos apstahlos, radija slimibas un leelu mīstibū. Tā weenā paschā Kolomowkā, kolonijas pirmā pastahweschanas gadā ar tīsu no 112 ezelotajeem no-miruschi 12 zilwei. Ari zītās kolonijās plōsthusčas daschadas slimibas. Par tahdeem pat opstahleem raksta ari no zītam kolonijam. Peem. schur. „Domas“ Nr. 6 no 1913. g. par Derewu: „Drihs ween wīcas apdīlhwojamās, ari neapdīlhwojamās ehkas Derewā un apkārtne bija eņemita no latweeschēm, bet tomebr daudseem wehl iruhla pajumtes. Simteem emigrantu ac seewam un behrneem mitinajās mescha beesoknī, kas bija ķevisčki gruhti, jo tāni gadā bija ahrfahrtigi auksta waſara.“

Scho apstahstu deht koti beeshi radees ismīsums un zītas bebdas.

Gezelotaji latweeschī semi pa leelatai dākai eepīrla no muischnēleem, tirgo-tajeem un zaur semes bankam. Wīsvahr us latweeschēm kreewu muischnēki, semes pahrdemeji, skatījās ka us labeem ķemkopīem, saprahtīgem, ruhpīgem strahdneepleem un tamdeht ari daudzi muischnēki it labprāht pahrdēwa brihwos semes gabalus latweeschēm.

Izzelotus us Kreewiju latweeschī pahrnesa few lihds tos laufsaimnežības ap-strahdasčanas vībus, kas tāni līklā Latvijā jau tīka le-toj, ka satkopību, dauds laulu sistemu, lopkopību. Weena vīra labaka darba rīhka leetoschanu, zaur ko kolonistu laufsaimnežības technika stahweja dauds augstak par apkārtejo kreewu ķemneelu ķemkopību.

Leelakās kolonijās ezelotschana turpinājās desmitēem gadeem. Jaunee izzelotaji, galvenām fahrtam no Kurzemes un Vidzemes, atredu sew lihds ar ween ko jaunu no to, kas pastahweja jau Latvijā. Zaur to latweeichu saimnežības ween-mehr atschīhrās no kreewu saimnežībam ar faru tīhribū un pehz Latvijas parauga eekahytotām saimnežībam, — weenfahtam.

Jau pirms imperialistiskā kara daudsās turigalās latweeschu saimnežības leetoja daschadas laufsaimnežības mašinas. labības un sahles pīlhvejus, kūlma-šīnas un peena separatorus. Loti maj bij fastopamas latweeschu saimnežības, kur nebūtu algota gana, pastahwigū laufstrahdneku un sesonas strahdneku.

Rewoluzijas gados.

Kā wīspahr Kreewijas laufsaimnežība, tā ari latvju koloniju saimnežības imperialistiskā un pilsoņu kara gados stipri noslībdeja us leju, samastnotees gandrihs us puši, samehrā ar agrako stahwolkē. Schis puteschanas prozess jau fahkās imperialistiskā kara laikā. Tīkai aīssauti karā darba spehīgakē wīhreeschī, kamdebt dauds saimnežības newareja wairs laukus pīnahzīgi apstrahdat. Netriseto leellopu un sīrgu weesā tīk drihs newareja wairs eeadset jaunus. Sākotees pilsonu karam, mo-blīzījas un rekwīzījas turpinās, nr ka saimnežības stipri zīesch un slīhd us leju.

Beidsotees pilsonu karam, kad teek atzesta pahrtikas repartijia un tas weetā eewests laufaimneezibas nodoklis, rodas atkal cespēhja stahtees pee laufaimneezibas athaunošchanas.

Desmit rewolūcijas gadi pagājuši. Trihs no teem kara un septini „meera gadi”, par kureem koloniju faimneezibas jau fafneeguschas pirmskara stahwolli. Veena otra kolonija daschu eemeslu dehl wehl atpaleef, bet zaurmehrā kā leelloyu, tā darba sīrgu un sehjas platibas finā ir fafneegts jau tas stahwoklis, kahds bija pirms kara. Tas ir leels fasneegums tik ihsā laikā.

Peejot tuvak pee koloniju stahwokta apstatīšanas, interesanti atšķimet katra kolonija atrodas, zīl winā faimneezibu, eedsīhwotaju, kad dibinata un kahds zeltneezibas darbs par scheem gadēem ir weiks.

Va gubernam un apriakeem latveesku kolonijas Seemel-Reetumu Apgalā fadulas schabdi:

N o w g o r o d a s g u b e r n ā.

N o w g o r o d a s a p r i n k i .

Pagasta nofaukums.	Kolonijs nofaukums.	Pasta adrese.	Saimn. skaiti.	Eedsīhw. skaiti.	Kad dibinata.
1. Aprakšas	Rahvane	Lubana	22	144	1890 g.
2.	Scholkowa	"	25	204	1883 "
3. Lubanas	Marjina	Uščaki	43	254	1871 "
4. "	Tigoda	Lubana	21	109	1871 "
5. "	Konduja	"	30	177	1890 "
6. "	Korodino-Malinowka	"	49	286	1880 "
7. "	Pusirewa	"	9	58	1892 "
8. "	Mankoschewa	Babino	13	66	1889 "
9. "	Artelis Darbs	"	—	25	— "
10. "	Sokolow-Rutschēij	Lubana	22	125	— "
11. "	Pustaja-Seredina	"	—	37	— "
12. "	Schari	Uščaki	10	31	1891 "
13. Oſtflūkas	Ogarewa	Oſtuj	13	72	1867 "
14. "	Schelži	"	4	29	1867 "
15. Samokraschfas	Seredogofchī	Samokraschi	12	67	1883 "
16. Tschernowifkas	Dubrowa	Luboladi	30	191	1877 "
17. Troizkas	Berejowa	Nowgoroda	54	287	1877 "
18. "	Jermolina	"	12	4	1877 "
19. "	Nikolajewa	"	42	208	1977 "
20. "	2. Naschitschi	"	62	226	1800 "
21. "	Kunintas Beedr.	Luboladi	11	106	1867 "
22. "	Dmitrewsfajas Saw.	Nowgoroda	—	—	1884 "
23. Podberesskas	Kretschneva	Podberesje	24	127	1887 "
24. "	Teremeza	Ujashnoj-Bor	36	216	1887 "
25. "	Kursemes Tigoda	Murawjewskija-Kasarmi	12	89	1875 "
26. "	Nikitino	"	11	48	1892 "
27. "	Wojchlowa	Spaskaja-Polis	6	30	1880 "
28. Połbereskas	Lejno-Sabarjino	Podberesje	25	106	1876 "
29. Spasko-Politiskas	Kamenka	Seliščitschi	17	78	1880 "
30. "	Tschetwertoe-Pole	"	5	28	1870 "
31. "	Pjatoe-Polupolje	"	9	65	1875 "
32. "	Seliščitsche	"	9	40	1871 "
33. Tschudowiskas	2. Luki	Tschudowa	26	149	1880 "
34. "	2. Karpowa	"	38	211	1880 "
35. "	Holomovka	Torfjanoe	112	653	1869 "
36. Saizewiskas	Sokołje	Saizewa	7	23	1892 "
37. "	Maksimowka	"	8	20	1912 "
38. "	Filipowa	"	6	17	1892 "
39. "	Trenjepotowa	"	3	8	1867 "
40. Selogorskas	Tatina	Tatina	3	20	— "

Staraja-Rusas aprinki.

41. Dubrowščas	Suſchijo-Lokichinsk. Towar.	"	23	147	1893	"
42. "	Scharuhowitkoje	"	12	59	1891	"
43. "	Sabolotje	"	5	91	1918	"
44. "	Klabutschina	"	14	34	1897	"
45. "	Woloſcha	"	10	60	1912	"
46. "	Selzi	"	6	31	1867	"
47. "	Potchajewa	"	5	32	1901	"
48. "	Boikowa	"	2	10	1898	"
49. "	Stideneza	"	6	13	1908	"
50. "	Wjasinskoje-Towariſtſch	"	3	10	1898	"
51. "	Koſchyna	"	2	6	—	"
52. "	Dwemoloschi	"	12	88	1912	"
53. " 	Pofrowſfaja	"	1	6	1914	"

Malaja-Wiſheras aprinki.

54. M-Wiſheras	Derewa	Gruſino	88	500	1864	"
55. "	Lubana	"	31	280	1865	"
56. Suchowſtas	Nowoſelje	Sorka	15	47	1895	"

Waldajas aprinki.

57. Jedrowſtas	Wolkowa	Jedrowa	10	39	1912	"
58. Medwedſtas	Skrobowa	Medwedjewo	—	—	—	"
59. "	Buscheweza	"	—	—	—	"
60. Kreſtežkas	Bugri	Bugri	12	101	1880	"
61. "	Kraſnij-Gorodok	"	14	79	1910	"
62. "	Malaja-Mhowa	"	5	31	1886	"
63. "	Bikowa	"	5	28	1911	"

Borowitzhju aprinki.

64. Wasiljewſtas	Biſdejewa	Nikolo-Moschenſkaja	3	22	1911	"
65. Orehowſtas	Petrowſkoje-Obſchtſch.	Orehowka	6	28	1910	"

Demjanſkas aprinki.

66. Wasiljewſtas	Saretschje	Saretschje	3	7	1890	"
67. "	Oldji un zitas	"	15	43	1890	"

No 78 latweefchu nometinem Nowgorodas gubernā wairakas no tam atredas weentopus. Daschas iſlaifitas starp kreewu zeemeem. Latweefchu ſtolas un zitas koloniju eestabdes ir wairakas kolonijas lopejas.

Leningradas gubernā leelača dala latweefchu koloniju platibu ſinā dauds maſakas un ſtiprak iſlaifitas kā Nowgorodas gubernā.

Leningradas gubernā pastahw ſchahdas kolonijas:

Woldhowas aprinki.

1. Tigodas pag.	Karlowska	Tigoda	65	320	1865	g.
-----------------	-----------	--------	----	-----	------	----

Gdowas aprinki.

2. Uſminſkas pag.	Saretschje	Saretschje	12	40	—	"
-------------------	------------	------------	----	----	---	---

Ługas aprinki.

3. Gorodežas pag.	Sapolje	"	12	—	—	"
4. "	Bujani	"	9	—	—	"
5. "	Serebřanka	"	9	45	—	"
6. Kraſnogorodſtas	Darjina	Euga	17	75	—	"
7. Pluſas	Kurinalje	Pluſas	12	92	1882	"
8. "	Pogore	"	7	20	1882	"
9. "	Sakrupje	"	5	25	—	"
10. Peredolſtas	Nawoloki	"	11	—	—	"
11. Woſeedinas	Leſkowa	Nowoſelje	18	—	—	"
12. "	Puſtoperſcha	"	13	—	—	"
13. Strugi-Kraſnije	Holoſchina	Strugi-Kraſnije	14	—	—	"
14. "	Dobriwa	"	16	—	—	"
15. "	Kudepo-Samoſchje	"	152	550	1865	"
16. Hmoro-Posolodinas	Dewitsche-Obſtſchesiwo Pluſa	"	8	—	—	"
17. "	Gravzewa	"	8	—	—	"

Leningradas aprinki.

18. Putilowas pag. Estonij-Pofelof

15

Troizkas aprinki.

19. Glebowas	Abramo-Klin (latgal.)	Nowinki	75	350	1910	"
20. Begunjas	Własowa	Własowa	14	—	—	"

Leningradas gubernā pavisam 38 latweeschu kolonijas, no kurām leelakas 21, vahrejās ar mas eedsihwotajeem un no 2—6 faimneezibam pēc tam stipri iſtaifstas stāpī kreewu un igaunu zeemeem.

Pleskawas gubernā latweeschu kolonijas, fewischi faimneezibu skaita sūnā, dauds leelakas par Leningradas latweeschu kolonijam un nāv ari tīk stipri iſtaifstas stāpī kreewu zeemeem. Pleskawas gubernā atrodas schāhdas latweeschu kolonijas:

Pleskawas aprinki.

1. Gorškas pag.	Kotjachina	Nowoſelje	96	411	1884	"
-----------------	------------	-----------	----	-----	------	---

Holmas aprinki.

2. Holmas pag.	Grujowa	Holma	84	447	1867	"
3. Bogolowſkas	Lischtschukina	Bogolowſka	18	96	1882	"
4.	Sabolotjea	—	39	184	1877	"
5. Troizkas	Troizka	Troizkas	25	127	1897	"

Toropejas aprinki.

6. Oktobra	Rakoschowa	—	13	65	1915	"
7. Lenina Korobanowka un Moſchki	—	—	21	98	1892	"
8.	Saknigi	—	13	95	1872	"
9. "	Parutſchje	—	27	108	1862	"

Welikije-Luku aprinki.

10. Sinowjewa pag.	Wjino-Sujewa	Welikije-Luki	18	95	1879	"
11. Kalinina	Krestmowa	—	17	120	1882	"
12. Troizkas	Troizka	—	50	150	1897	"

Weļiſčas aprinki.

13. Ižinas	Hilina	Hilino	40	168	1885	"
14.	Grablina	—	15	75	1885	"
15. Weļiſčas	Griwa	Weļiſča	20	120	—	"
16. Uſvjatas	Nowo-Adamowa (lat. fol.)	Uſvjatti	519	95	—	"
17. "	Sofjanka (latgal. fol.)	"	30	223	—	"

Bes augſchā minētām kolonijām pa Welikije-Luku, Holmas un Toropejas aprinkiem atrodas deegan dauds atſewiſchku latweeschu weenſehtu, iſtaifstū stāpī kreewu zeemeem.

Kopā par visām trim, Pleskawas, Leningradas un Nowgorodas gubernām ir 1281 kolonijas. Latweeschu eedsihwotaju skaita, pēhž trim 1897., 1920. un 1926. g. lausku skaitīšanas sūnam iſtaifa:

	1897. g.	1920. g.	1926. g.
Leningradas gubernā	10.251	18.455	19.392*)
Nowgorodas	6.287	8.428	8.183
Pleskawas	11.127	14.236	14.167
Kopā	27.665	41.119	41.755

Redzams, ka jo fewiſchi stipri pēcaudīs latweeschu eedsihwotaju skaita pēhdejos 10—15 gados Leningradas gubernā. No teem pilſehtās pēhž 1926. gada

*) Scheit eefkaititi ari latgalī, kuru pēhž 1926. gada eedsihwotaju skaitīšanas Leningradas gubernā ir 1049 zilweiſi.

lauschu flaitfchanas finam. Leningradā — 13.089, Pleskawā 1669 un Novgorodā 804. Tas isskaidrojams ar behglu un Latviju atstahuscho strahdneku sapluhdumu, fewischki Leningradā.

Daudzas latweeschu nometnes ir tik masas, ka saudē pat sawu koloniju ihpatnibas. Neezīgā eedſhwotaju flaita deht naw eespehjans pat noorganisēt školās un zitas kulturelās eestahdes, zaur ko winas ir speestas sapluhst kopā ar kreewu fabeedribu. Turpretim to newar teikt par tam kolonijam, kurās faimneezību, eedſhwotaju un turbas finā leelakas.

Masajās latweeschu nometnes jaunatne jau gandrihs aismiršust latwiski runat, laſt un rakſtit, tas tamdeht, ka apmellē weetejās kreewu školās, nelaſa latweeschu laikrastus un sawā starpā ūrunajās kreewu walodā. Turpretim leelakās kolonijās, waj katra mahjā israfsta pa latweeschu laikrastam. Tāpat ari faimneezīšķas atſtibas finā leelakās kolonijās stahw augstak par masajām.

Pirmos rewoluzijas gados leelakā daka latweeschu kolonistu iſturejās loti weenaldfigi pret Padomiju kulturelo un faimneezīšķo zeltneezības darbu. Art pat wehl tagad atrodas daschi „budschi”, kuri wehl newar ne par ko aismirſt wezos „labos laikus”.

Tas isskaidrojums no weenas puses ar to, ka latweeschu semneeks, dſhwodams sawā weenfehtā, bija noslehdsees no wiſas pahrejās ūbeedrisķas dſhwes. Weenigais „kulturas nesejs” bija zeenigtehws. Pat lihds pehdejam laikam wehl fastopamas tādu kolonistu mahjas, kur weenigais drukatais wahrds ir bibeļe, pahtaru, dseeſmu grahmatas un agrak isdotee kalendari. Tādu bija ta gara bariba no ka pahrtika latvju kolonists. Tamdeht naw ko brihneteres par to weenaldſibu ar tādu ūchee kolonisti iſturejās pret leelajeem notizumeem, ko radija rewoluzija. Ja ūlihdsinam pehdejos 3—4 gadus ar eepreelfchejeem, tad redsam, ka luhsums ir notizis leels. Irst konservatiwa weenaldſiba. Ūubl un irst religijas mahni. Reidsams peepļuhdums jaunās zeltneezības darbā. Wairojas laikrastu un grahmatu laſtāju ūtaits. Uslabojotes faimneezīšķam stahwokli, rodas ari interese un prāfības pehz kulturelam vajadzībam.

Vilnigi noteiktu zīhnu par faimneezīšķo un materialo stahwokli naw. Tomehr, ka isnehmumu, waram uſkaweteem pēc daschām kolonijam par kurām tādas finas ir, lai no ta tāſitu wiſpahreju ūlehdseenu par to, kādā stahwokli atrodas latvju kolonijas.

Tā veem. Nahwenes kolonija, Nowgorodas gubernā, lihdsig zitām kara laikā bij faimneezīšķa finā paputejuſe. Kolonija ir pavisam 29 faimneezības. Semes platiba atſewiſčķas faimneezības ir loti daschada, sahlot no 6 lihds 53 hektaru faimneezībā. Videjo faimneezību semes platiba no 20—42 hekt., kopā ar plāvam un ganibam.

Pehz ūellopu daudsuma faimneezības ūadalos ūekosci: ar 1 gowī 5 faimneezības, no 2—4 gowim 18 faimneezības, no 4—6 gowim 6 faimneezības. Weenīrgu faimneezības — 20, ar diweem ūrgeem 6, 3 ūrgu — 1, un bes ūrgeem diwas faimneezības. Gowu finā jau kolonija pahſneegusi pirmskara daudsumu, bet ūrgu wehl ūkipat ka agrak.

Lauksaimneezības un darba rihtu kolonijā: ūena plāhweju — 12, ūrga grābhetku — 9, atſperu ezeschas — 10, randatu — 9, ūena separatori atrodas katra faimneezībā un t. t.

Jau tagad ūelakā ūala faimneezības ūeji ūalkaugus no $\frac{1}{4}$ ūalas lihds $\frac{1}{2}$ hektaru. Videjā ūalkaugu rāſha 1500—2000 pudu no hektara. Jau otru gadu teik ūeha un ūeetota wairakās faimneezības ūalbariba, ūura ar katra gadu ūaplāšinas. Kolonijas turpmākās lablažības ūainats — 1 oplopiba.

1926. gadā algota darba ūehtka kolonija bija pavisam — 18 ūilwelu, no ūureem — 9 gani, 2 ūefaras un 7 gada strahdneeki. Algotu darba ūehtku wiſwairak ūismano ūirigeen ūidejee ūemneeki.

Pleskawas gubernā Gruchowkas kolonija skaitas weena no turigālām, pēc tam wairums faimneezību ir no widejām. Tādu faimneezību kām 7 hektaru semes ir 5, ar 8—9 hektaru — 4, 17 hektaru — 65, ar 21 hekt. — 22, un ar 27 hekt. — 2 faimneezības. Weena ūrīga faimneezību — 33, 2 ūrīgu — 37; 3 ūrīgu — 9, 4 ūrīgu — 5 faimneezības. Ar 1—2 gowim — 10 faimneezības, 3—8 gowim — 57, no 8—10 — 5, no 10—14 gow. 12 faimneezības. Laukus apstrahdā pēz 9 lauku siestemas. Visas faimneezības ūhī ahholtai, timotinu un falkaugus. Kolonija leeto labi dauds laufsaimneezības maschinās. Wairekām faimneezībam ir labi eekopti augļu-koku dāhrsī, daschi nodarbojas ari ar bīschkopību.

Ne visas kolonijas turibas sīnā ir weenadas, tās atkarības galvenām kārtām no semes daudsuma un labuma.

Semes reforma pēzrewolūzijas laikā latweeschu kolonijas gandrihs nemas naw sfakruje, īsnemot retus gadījumus, tad atsevišķām mājām atnemtas pāwas jeb tāds attaklāti atrodoschās semes gabals.

Noslahnošchanās procesē Seem.-Reet. apgabala latweeschu kolonijās ir normāns, bet šai paradībai naw straujsch rāksturs. Ir deesgan dauds tādu koloniju, kur jaistīpami visi trihs semneezības sfakri, tā masturīge, widejee, tā ari pahrtīluschee. Pēz noslahnošchanās koloniju faimneezības fādalas sfahdi:

Koloniju nosaukums.	Saimn. dāndjums.	Masturīgo.	Widejo.	Turīgo
1 Beresowkā	54	7 proz.	80 proz.	13 proz.
2 Derewā	99	43 "	51 "	6 "
3 Lubanā	31	35 "	60 "	5 "
4 Kolomowkā	129	129 "	82 "	9 "
5 Luki	26	23 "	77 "	—
6 Gruchowkā	84	25 "	58 "	13 "

No peeweesteem skaitteem redījams, ka leelakā dāta no visām faimneezībam ir widejās, zaurmehrā no 51—82%. Otru weetu eeneim masturīgās un pēhdejo turīgās. Starp turīgām faimneezībam ir ari nedaudzās tā fauzamās „budschu” faimneezības, kurās turibas sīnā pahrakas par zītām, ka ari plāsfakos apmehros īmanto algotu darba spēku. No nowirseena us „budsifmu” naw gluschi brihwās ari dāta no widejām faimneezībam, lai gan atklahti īspaust to winas sfēpjī.

Nowehrojams, ka visstraujaki attīstas un noskiprinajās widejās un dāta no masturīgām faimneezībam.

Zeemu padomes.

Zeemu padomem jaunās eekahrtas zeltneezības darbā pēschīrama leela loma. Tas jo īsveischki salāms par naziōnalajām zeemu padomem, kur tautību masakumeem ir dota eespēja visu darbibu vēst savā walodā un peemehrotees savām dīshwes ihpatnībam, tiklos faimneezīskā, tā kulturelā sīnā.

Seem.-Reet. apgabala latweeschu zeemu padomes darbojas 5. latweeschu zeemos, Nowgorodas gubernās leelakās kolonijās, tā Korodino-Malinovkas, Sołowl-Nutšcejj, Kolomowkas, Beresowkas un Karpovā 2. Pirmās trihs padomes darbojas jau agrakos gados, bet pēhdejās 2 tikai sfogad.

Pleskawas gubernā ir diwas zeemu padomes, no kurām weena latweeschu Gruchowkas kolonija, kurā ir ari daschi igauku preelfschstahwji un otrs latgalu — latgalu kolonija — Adamowā. Bei tībrām latvisklām zeema padomeem darbojas ari wairakas jauktas, kurās apweeno ap 50% latweeschu eedsfibrotiju un pahrejtos freewus jeb igaukus, pēc tam padomju preelfschstahwji pa leelakai dātai ir latweeschī. Seschas tādas padomes ir Nowgorodas gubernā: Marinas, Lubojazkas, Ternopilīkas, Lubežkas, Lubanas un Klabutschinās kolonijās. Leningradas gub. Karlowkas un latgalu Abramowa — Klinā.

Par latweeschu zeemu padomju darbibas safneegumeem mas wehl war ko teikt, jo wihas sawā wairumā ne wiſai ſen kā noorganisetas. Naw wehl paſpehjuſchias wiſa pilnibā noſtahdit darbiu un faſtit ap ſewi plaschias ſemneeku maſas lihdſigti kām, kuras darbojas jau wairakus gadu.

Pee latweeschu zeemu padomen ir noorganisetas kooperazijas, laukſaimneezibas, labeerihzibas un kulturelas komiſſijas, no kurām wiſrofigak darbojas, galwenām fabrtam, labeerihzibas komiſſijas. Zitas organisazijas pee daudſām padomen wehl naw wiſa pilnibā iſpratuschias ſawus uſdewumus. Kā iſnehmums, kur wiſlabaki ſtrahdā kultur-komiſſijas, atſhmejamas Beresovka un Karlowka.

Nahkotnē latweeschu zeemu padomen koloniju dſhwē un ſemkopibas pazelschanas darbā peekritis nenoledsama leela noſthme. Wiſām jatop par zentru ap kuru puljetos wiſplaschakas ſemneezibas maſas. Labi noſtahdita zeemu padome dos labus auglus. Utmetami tee wezee aifſpreedumi, kas wehl paſtahw weenā otrā no ſchim padomen, kur wehl—lihdſigti pirmsrewoluzijas laika zeemu starastam — uſ preekschēdetaja plezeem uſmelts wiſs darbs.

Wairak aktiuitates un paſchdarbibas!

Zeemu paſchpalihdsibas komitejas.

Zeemu paſchpalihdsibas komitejas Nowgorodas gubernā ſlaitas gandrihs wajkatrā kolonijā. Bet wairums no wiſām wehl naw iſpratuschias ſawus teefchos uſdewumus un kahds labums zaur tam nahtku paſchein ſemneekem. Wiſumā darbojas wehl ſamehrā wahji. Kā iſnehmums buhtu atſhmejania Karpowa 2, kur zeema paſchpalihdsibas komitejai jau eefrahjees ap 400 rublu naudas fehklas fondam. paſchpalihdsibas komitejai par labu kopeji teek apſtrahdati 2 hekt. ſemes; vee Tschubowas ſtazijas eerihkota kioſta, kur tirgojas ar laukſaimneezibas produktiem. Čapat Kolomonkas kolonijā ſlaitas paſchpalihdsibas komitejā ap 60 beedru, ir ſawus fehklas un maiāu punkts, no kura teek iſdoti ſemkopibas rihti un maſchinas maſtrigeem ſemneekem ſtrahdaschanai.

Leningradas gubernā no latweeschu zeemu paſchpalihdsibas komitejam darbojas weenigi deelgan labi Karlowkas komiteja, kurai ir paprahwos naudas fonds, no kura iſſneids palihdsibu maſtrigeem ſemneekem un daschos gadijenos ari pahrejām organisazijam. Ari latgatu kolonijā Abramowa-Rtinā paſtahw paſchpalihdsibas komiteja, bet par tās darbu noteiku ſīnu naw.

Paſchpalihdsibas komitejam ſemneeku dſhwē ir leela noſthme daschadu wajadſibu gadijenos iſpalihdset, ſewiſčki truhzigeem ſemneekem. Paſahlums wiſām latvju kolonijās ir jau liks, tikai to wajaga paplaſchinat, lai teefcham iſpilditu ſawus uſdewumus.

Kooperazija.

Pirmos rewoluzijas gadus kooperazijas organiſeħana Seemel-Reetumu apga-balā latweeschu kolonijās ſoti lehti wiſijas uſ preekschu pa beedra Lentina norah-dito zeku. Turpretim pehdejos 2—3 gados ſchinī ſīna waram atſhmet jau weſelu rindu panahkumu.

Tagad pa wiſu Seemel-Reetumu apga-balū latweeschu kolonijās ſlaitas jau 31 daschada weida kooperazijas apweenku. Leelakā dala no wiſām wehl ir ſoti jau-nas un naw paſpehjuſchias eraut tanis plaschakas ſemneeku maſas.

Tomehr ſtrahdats ſchā ſemneeku paſchu lablahzibas wirſeenā teek, kā to rahda ſekofchā ſīnas.

Kā Nowgorodas gubernā latweeschu kolonijās darbojas ſchahdi kooperatiwi:

Kolonijas nosaukums.	Kooperazijas veids.	Beedru ūtaits.
1. Beresowâ	Kreditsabeedriba	140
2. "	Peenkopmoderneeziba	—
3. "	Dſirnawu ūbeedriba	—
4. Kolomowtâ	Pateretaju kooperatiws	94
5. "	Peensaimn. artelis	60
6. Naschtschi	Lauksaimn. kooperatiws	18
7. Tigodâ	Meliorazijs kooperatiws	32
8. "	Leellopu uſlab. ūveeniba	—
9. Korodinâ	Lauksaimn. ūveeniba	41
10. Scholkowâ	Mahjruhpneezielas ūveeniba	—
11. Sokolow-Rutschejâ	Patehretaju ūveeniba	—
12. "	Lauksaimn. ūveeniba	—
13. Teremezâ	Leellopu fug. uſlab. ūw.	—
14. "	Lauksaimn. kooperatiws	—
15. Lubanê	"	—

Pavisam 15 apweenibas, no kurām leelakā dala ir lauksaimneezibas un peensaimneezibas kooperatiwi, kas peerahda, kā kotti pareisi latweeschu ūmnieki uſter tos kooperazijas veidus, kureem nahkotnē kolonijās buhs wiſleelaka nosihme.

Jasaka, ka weena dala no scheem Nowgorodas latweeschu koloniju kooperatiwiem jau deesgan labi nostahditi un ūfimneeziski nostiprinajuschees. Tā peem., Beresowas kopmoderneezibai ir ap 7500 rublu ūawa pamatkapitala un lihds 5000 rublu leela mehnescba apgroſiba.

Kolomowkas patehretaju kooperatiwam 2400 rublu pamatkapitala ar 4000 rublu leela apgroſiba mehnesci.

Leningradas latwju kolonijās kooperazija attihstijusēs wehl deesgan wahji un neapsīnas ūwus uſdewumus. Tā peem., Karlowkas kolonijas peensaimneezibas artelis ūwus produktus wehl pahrdod priwatirgotajeem.

Daschus mehnescbus atpakaļ noorganisejās meliorazijs kooperatiws latgaku kolonijā Abramovo-Klinā. Kurinas kolonijā ir diwas kooperatiwu ūveenibas: maſchinu un peensaimneezibas artelis, kurā ūeedalas ari neleela dala ūreeku ūmnieku.

Darjinjas kolonijā ūhogad noorganisejās maſchinapweeniba, kura eegahdaja traktoru. Pahrejās kolonijās daudzi latwju ūmnieki ūastahw par beedreem ūopejā kooperazijā ar ūreeem. Wiſbehdigak kooperazijas ūnā ir ar wiſleelako latwju koloniju Leningradas gub. — Kudepo-Samoschie, kur ūahdreiſ pastahweja laut kas lihdsigs lauksaimneezibas kooperatiwam, bet tagad tas ir iſputejis.

Kolomowkas peensaimneezibas artelis apgroſa ap 5000 rublu mehnesci. Pehejās apweenibas strahdā ar masaku kapitalu un apgroſibu, palehnām attihstidamas un nostiprinadamas ūwū ūespaidu.

Bleskawas gub. latweeschu kolonijās darbojas ūeloschas kooperatiwas organisazijas:

Koloniju nosaukums.	Kooperazijas veids.
1. Gruchowkâ	Patehretaju kooperatiws.
2. "	Lopkopibas kooperatiws.
3. Sabolotje	Lauksainn. un kredit kooperatiws.
4. "	Lopkopibas kredit kooperatiws.
5. Hestinâ	Maſchinapweeniba.
6. "	Meliorazijs kooperatiws.
7. Nowo-Adamowâ	Kredit kooperatiws.
8. Ižin-Sujewâ	Buhlkopibas kooperatiws.
9. Kotjaschinâ	Lopkopibas kooperatiws.
10. "	Patehretaju kooperatiws.
11. Sajšankâ	Lopkopibas kooperatiws.

Pāvīšam 11 kooperatiwas organisazijas. Leelakā dala no vīndām noorganisetas pēhdejos diwos gados. Tomehr daščas no tām jau deesgan labi nostahditas. Tā peem. Sabołotjes kredit-kooperatiws diwu gadu pastahweschanas laikā eegumis wairak fā 550 beedru un labu autoritati starp weetejeem freewu eedſhwotajeem. Renoleedsami yanahkumi ir ari zitos kooperatiws.

Leelakā dala kooperazijas beedru Seemet-Neetumu apgabala ir widejee semneeki. Masturigo semneefu un laukstrahdneeku kooperazijā foti mas, kas atſihstama fā newehlama parahdiba latweeschu kooperazijas darbā, kaut gan jau daſchām organizazijam ir uſtrahis preeſch tam atteezigs fonds truhzīgo pabalstam, preeſch ta lat masturigee waretu eestahtees kooperatiwā. Tā peemehram Kēlomowkas patehre-taju kooperatiwā ſchis fonds fneedjas lihds 500 rbt. un Beresowas kopmoderneezibā pēe 50 rubleem, bet kaut zīk reali ſoli ſchinī darbā wehl naw ſpertī.

Latweeschu kooperatiwi wehl ſamehrā mas ir darijuſchi kulturdarba weikſchanā. Leelakais wairums pat itnēfā. Latweeschu kolonisti to wehl naw ſapratuschi.

Pēhdejee pahris gadi tomehr ir peerahdijuschi, ka latweeschu ſemneeks kooperazijas laukā nostahjees us pareiſa zeta, pretim jaunai dſihwei un labſlahjibai.

Ihsumā atſihmejot eeguhbos ſafneegumus pa 10 rewoluzijas gadeem latvju koloniju zeltneezibas darbā, waram droſchi teift, ka eebraukts ir pareiſs zelsch.

Sahlot ar ſcha gada oktobra mehnēf Seemet-Neetumu apgabals ir pahrorganisets pēhz rajonu ſistemas, kas dos eespehju labak organiset apgabala ſaimneezibu, un tuwinat padomju eestahdes teefchām eedſhwotaju prāſbam.

Wiſumā latvju kolonijās weiktais darbs rahda, ka kolonisti ir moduschees no weenaldſibas meega un ſtabjuſchees aktiwi padomju zeltneezibas darbineeku rindās. Waram buht pahrleezinati, ka latvju ſemneeki ar ſawu labo laukſaimneezibas praktiku eeneems Padomju Šaweenibas laukſaimneezibas zeltneezibā eewehrojamu weetu.

Nahkamo deenu losungs lai buhtu: wairak aktiuitates, ejot roku rokā ſopejā darbā ar agronomu, kooperatiwu un zītām padomju un partijas organizazijam!

P. Jansons.

Sarkauà gwärde.

Strahdaju Lorenza telefonu fabrikā. Kahdu deenu pehz februara notifu-meem eenahza muhsu fabrikas galdeeiku nodalā kahds strahdneeks, kura wahrd's man tagad peemirfees, ar papira lofni rokā un, peeeeedams pee weena otrā strahdneeka, usaizinaja peerakstitees f a r k a n a j ā g w a r d ē. Peerakstijās labi dauds. Pehz tam sahķas dīshwas farunas un strihdi par winas nosihmi un usdewumeem. Eseri un zitas partijas bija pret sarkanās gwārdes organi-schānu fabrikā. Daschi no wineem pat teem strahdneekeem, kuri biji peerakstijusches, peedraudeja ar „isrehkinašchanos“. Noteek pirmā sarkanās gwārdes apmāzibas kara mahkstā. Teek wahkti eerotški. Wairaki beedri jau apbrunojuſches ar rewolwereem. Mehrki ſchaufhana eet bes apstahjas.

Tā peenahza 20 - 21. aprilis, kad pažehķas jautajums par Gutschķowa un Mikukowa gahschānu. Muhsu fabrikas strahdneeki iſgahja uſ eelas ar ūfawu ūfarkano gwārdi preeſchgalā. Veraugotees uſ to, ka patronu bija mas, dascham pat nepilns lahdinsch, muhsu gwārdisti tomehr nebaidijās no pretineka, ja iſnahķs zihna... Naw eespehjams pat pateikt zīk leela nosihme bija tanis deenās brunoteem strahdneekeem.

Nogahjam lihds Tautas Namam, kur ūfawenojamees ar ziteem strahdnee-keem. Pa preeſchhu gahja lorenzeeschi ūfem augsti ūfazelta rajona komitejas (leel.) ūfargā, kuru ūfargaja ūfawadoni ar ūfaiileem ūfbeneem. Ais wineem diwās rindās gwārdisti ar rewolwereem rokās un pehz tam ūfahrejee ar wintenem un ziti strahdneeki ar ūfori preeſchgalā, kura biji iſmekleti ūfahkee ūfseedataji. Tā nogahjam lihds Wasifalai ūfem Kadetu ūforusa, kur ūfika iſslīks ūfaur logu gal-dinsch, uſ kura ūfaur logu nahza ūfews pehz otrā ūfrunataji. Parahdijās Žere-telli, ūfursch ūfentā ūfeska ūfahsti ūfai ūfemeerinotees un ūfujot mahjās. Pehz ūfina iſ-lihda ūfcheidse, ūfursch ūfrunaja ūfahdā pat ūfarā ūfā ūfepreeſchējee. Bet neweens ūfem wineem ūfeklauſijās. Ūfastahjusches ūfrindās ūfahka ūfseedat ūfemoluzionaras ūfseefmas. No Wasifalas gahjam ūfahr ūfils ūftiltu ūfem ūfopreku, kur bija ūfapulzejusees ūfahkārti dauds ūfpublikas, ūfak ūfpeedās ūfum ūfdrūhsmejās ūfno ūfisām ūfusēm. No ūfifonu ūfūfes ūfum ūfunkuru ūfareem ūfij ūfisīdamas ūfpret ūfum ūfobofhanās ūfum ūfamu wahrdi. Ūfstopam ūfpreim ūfahkā ūfabrikas ūfwardus ūfstrahdneekeem, kuri ūfatgahdinaja ūfai ūfargajot ūfum ūfturot ūfzeeschi ūfawus ūfargus, ūfjo ūfurschuaſija ūfum ūfunkureem ūfusbruhkot ūfteam.

Panehmā ūfintenes ūrokās, ūfaujas ūfatawibā. Nojot ūfihds ūfadowaja ūeelai, ūfogreſsāmees ūfpa ūfrewoluzijās ūfupuru ūfaukumu ūfihds ūfinschineru ūeelai. Norihbeja ūfahweeni. No ūfdemostrantu ūfneapbrunotā ūfgala ūfiskaneja ūfauzeeni, ūfa ūfusbruhkot ūfarogeeem. Ūfema ūfdala ūfno ūfwardisteem ūfsteidā ūfpalīhgā. ūfahka ūfchaut ūfno ūfisām ūfusēm. Muhsjejee ūfatiſdeja ūfahweeneem. Weblač ūfrah-dijās, ūfa daschi ūfno muhsjeemei ūfewainotti ūfum ūfunkuru ūfodem ūfahjās. ūfawus ūfargus ūftomehr ūfaisſtahwejām ūfum nogahjam ūfbes ūfanikas. Tās bija muhsu ūfwardes ūfpirmā ūfaujas ūfriſtibas. Muhsu ūfpirmā ūfbrunota ūfisſtahschānā ūfradija ūfah-rejos ūfstrahdneekos ūfwehl ūfwairak ūfusnehmibas. Ar ūfkatru ūfdeenu ūfnahza ūflaht ūfjauni ūfwardisti. ūfbes ūfahtraukuma ūfturpinājās ūfapmāzibas ūfchauſchānā. Tā ūfa ūfjulija

deenās, kad isgahjām uš eelas, bijam jan dauds drošhaki un zīhnas spēhjigaki. Warejam jau isbraukt ar smagajeem automobileem un loschmetejeem. Netruška ari wairs patronu un sawa sanitārā pulzina.

Otras deenas rihtā pehz julija deenu notikumieem, kad sanahjām uš darbu fabrikā, noturejām mitinu, kurā apskatijam waj bij pareisi darits, kad leelineeki isgahja uš eelas ar eeroſcheem rokās. Ejeri, ar putam uš luhpam, zentās eegawot, ka tas ejot bijis noseegums. Leelineeki un wairaki bespartejiskee strahdneeki skaitijās preteji. Pee jautajuma nobalsofchanas iszehlās par to strihdus, kurā puſē wairakums, eferi bija nemeerā ar balsu skaititajeem, uſtahdamees par pahrbaſofchanu. Tā kā puhi tas bija gruhti isdarams, tad nolehma lai tee, kas par leelineekeem, eet eelschā fabrikas fehtā, kas preti — lai paleek ahrpuſē. Pee wahreem par balsu skaititajeem nolisca no latras partijas preefschtahwjeemi. Tahdas nobalsofchanas isnahkums bij tas, ka fehtā, leelineeku puſē, bij eegahjuschi diwi wairak.

Kad pehz julija deenam dabuja aibehgt un noslehptees b. Čenins, sahķas leelineeku komitejas beedri aresti. Dabujam noglabat ari sawus eeroſchus, lai tos nenonemtu muhsu prelineeki. Nemeers un ruhgſhanas pres Kerenfska waldbu nerimstas, bet eet plaschumā. Leelineeku peekriņju ūkāts ar kātru deenu peang. Nahk prahjā gadijeens ār kahdu dreijeri Nikolaju, wezu eferu partijas beedri un wairaku eferu terora libahneku zara laikos. Kad pehz julija deenam eeradās fabrikā eferu partijas preefschtahwis wahlēt beedru nomafkas un pee-gahja pee Nikolaja, winsch eefweeda iami eferu partijas beedru kartini azis un noteiza, ka wina strahdneeka ūrdsaysina wairs neatlaujot ilgaki palitt eferu partija. Kaita apšiniga strahdneeka peenahkums ejot nostahtees leelineeku puſē, ko darot pats, un uſaiznot darit ari ziteem.

Pee Seemas pils eenemschanas pedalijās ari lorenzeeschi. Pats personigi nepeedalijos, jo biju nosuhtits uſ voſteni.

Kahdu rihtu pehz 25. oktobra, sanahkot fabrikā uš darbu, kā jau parasti, pee wahreem stahwoshee gwardisti laiſch eelschā un ahrā. Bet ūchoriht tos, kas eenahk, ahrā wairs nelaish. Pehz signala eefahk darbu. Juhtama disziplina, kahda pirms tam nebija. Teik noturets mitinch, kurā noskaidro pretineku noluhtus west kātu pret Padomju waru. Kerenfs organisējot kontrrevolucionarus spēhkus usbrukšanai Petrogradai. Ulyspreeda ko darit ūkāt gadijenā. Wairakums nolemj nestrahdat, bet kertees pee eeroſcheem. Gwardisti pirmee nostahjas rindās, brunojuſches ar wintenem. Winu ūkāts peeaudis. Nebija wairs id kā 20—21. aprīli, kad kāram no teem bija pa nepilnam ladinam, bet tagad jan pilnas patronu somas un pat kēshas. Raksturi, ka gwardistos eestahjās pat tahdi, kuri ne reisi nebija winteni nehmuschi rokā un tee bija jaapmahja kā eelahdet patronas un rihtotees ar winteni. Pirma nodala tika atdalita un nosuhtita eenemt un apsargat Troikas tiltu. Pehz tam iſſita kēhdi lihds Samfonowa tiltam, pa kuru uſtureja ūkarus. Nostahwejam wiſu deenu bej maijs. Makarā pahmainija, bet mahjās neweena nelaida. Fabrikā valkuſhee beedri bij eegahdajuſchi produktus un eerihiļojuschi ehdeemi isgatawoſchani un isdalishchanu. Ari tee strahdneeki, kuri atteizās nemt eeroſchus rokās un peedalitees revoluzijas aīſtahweschanaā neska laisti mahjās, bet aīſturei fabrikā.

Nakti ap pulsten 12 norihbeja wairaki provokatorisli ūkātsweni un sahķa swantī bañužās nemeera swari. Kā wehlak israhdijs, junkuri bija usbrukuſchi telefona un telegrafa stazijam, bet pret rihtu atkal iſdfihtī no tām.

Peenahza svehtdeenas rihts, kad Kerenfski bija nolizis Petrogradas eenemschanu. Triju brunoru automobilu parādibā aplenzam Inſchneeru pili, kurā bija eefehduſches junkuri. Žinahza winu preefschtahwis un, lepodamees, paſiroja, ka weltigi mehs puhlootees eenemt pili, jo Kerenfski tā kā tā buhſhot drihs ween palihgā. Schauschanas nenotika, jo Petrogradas puſē notika juukuru

fazelschanas un tur wajadseja suhtit valihgā brunotos automobilus. Pehz Wladimira junkuru fazelschanas apspeeshanas weena dala no leelineeku spēkeem pahrnāza atpakał pee Inshineeru pils. Tika nostahditi leelgabali us Rewoluzijas Upura laukuma un pasinots junkureem, ja peežu stundu laikā wiñi nepadoſees, tad tiks atlalhta uguns. Kad satumja un bija iſbeidſees padofchanas laiks, tika iſlaisti daschi ſchahweeni no leelgabaleem bes lahdineem un weens kaujas ſchahweens gaisā. Tumſā iſzehlās panika un wiñi junkuri bes pretoschanas padewās, jo bija nobijuschees, ka no ſchahweeneem pahrtraukti telefona wadi un tee iſoleti.

Tā ka muhsu fabrika atradās lihdsās rajona ſhtabam un bija weena no ſtiprakām rewoluzionaram kaujas dalam, tamdehł ari muhs weenmehr wiſur fuhtija. Starp zitu tikām nosuhili ari Smolnas apſardibai, kur pa leelakai dalaī iſpildijam komendanturas uſdewumus un apkalpojām brunotus automobilus.

Kahdu deenu ar beedri Jurgaiti bij jaſtahw us wałts pee 67. iſtabas, kurai pee durwim latrā puſe bij nolikts pa krehſlam. Postenis jaſtahweja no ſeſcheem gwardeemi. Māinijās pa diwi stundam. Peenemot poſteni mums tika pateikts, ka ſchinī iſtabā ſtrahdajot beedris Lenins ar Trozki un kahda ir winu apſargachanas kahrtiba. Nedabujam ilgi nostahwet, kad iſnahja b. Trozikis, kuru us reis pasinam. Beedri Leninu us reis nepasinam, lai gan bijam winu agrak

Sarki gwaidi Swirgsdinisch or Jurgaiti opſargā
Lenina kabinetu Smolnā.

wairak reiſes redſejuschi, jo wiñi, ſlehpdanies no Kerenſka wajafchanam bij nodſiniſ bahrſdu. Schinī iſtabā oktobra deenās b. Lenins neiiween ka ſtrahdaja, bet ari dſiħwoja, ka to, ſtaħwedamis apſardibā, nowehroju. Wiñi pa wadija ari naftis pee darba, jo pastahwigti nahjās det nopeetnus riħkojumus. Beeschi ween pee wiñi pa foridoru nahja un guhjo. Otreis garam ejot b. Trozikis mums appraſijs īamdehł meħs ſtaħwot, bet neſehſhot, jo krehli taħħdu eſot nolikti jargam preekħ ſehdeſchanas.

Pretim 67. iſtabaī bija kahda ſehdes sale, kur gandrihs bes pahrtraukuma

notika sehdes, kurās ari b. Lenins peedalijās. Otrā rihtā pee mums peenahža ar atlauju rokās kahds zilweķs, kuram bija lihdsa fotografa aparats, un prasīja lai to peelaishot pee b. Lenina un Trozka. Panehmušchi no wina atlauju fahkām to wispusīgi iſpehtit waj tik naw wiltota un kahdam noluhkam winsch nahzis. Pehz tam winsch fahka prasit lai atlaujam ari ſewinofotografet. Pa t̄ ūlāru, iſdūrdis muhsu farunu, iſnahža b. Lenins un usprasijs īas par leetu. Kad winaam par to pastahstijam, winsch paſmaidijs un noteiza, ka wiaſch gan paſchreis nelaufchotees fotografetees, lai ataugot bahrsda. Peenahža ari b. Trozkijs, winsch gan īahwāsnofotografetees. Noſehdās uſ weena no krehſleem un tika uſnemts. Pehz tam peenahža muhsu reiſe. Mehs ar beedri domajām pee ſewis, welns lai ſaſin kahdam noluhkam winsch to dara, tomehr attahwam ari ſewinofotografet.

Sarkana gwardē ūſtahweju lihds tam laikam, kad fahkās organiſetees ūrkanā armija. Pehz tam nodewu eerotschus un atgreesos atpakaſ fabrikā pee ūawa darba benka turpināt eekarotā zelschanas darbu.

Eduards Swirgsdinsch.

Uf Otro Padomju Kongresu.

(Dalibneezes atminas).

Uf Wiskreewijsas Otro Padomju Kongresu „Ieskolata” sehdē muhs iswehleja astonus delegatus: b. b. Stutschku, Seemeli-Behrsinu, Pitalu-Kruhminu, Otto Karklinu, Gaili, Wilku, Efertu un mani. No Maskawas bij eeraduschees b. b. Rosinsch, Bause un Peterss.

Eebrauzot 21. oktobri Petrogradā israhdijas, ka kongresa atklahschana atlīta uf 25. oktobri (pehz wežā stila), iā ka lihds kongresam atlīka laika nowehrot mašu gara stahwołli.

Pa eelam redseja staigajam pulzinos dauds publikas un saldatus. Gahja strihdi ap politiskām partijam. Wairakums peekrita leelineekeem. Netruhka pat ekspresu, kas noweda lihds kautineem. Tika peekauts kahds kongresa dele-gats, kursch bij eebrauzis no Ukraines.

Kahdu wakaru pirms kongresa mani uzaiznaja uf seeveesdu mitiāu Cschinisselli zirkā, usstahtees ar apšweikumu no Latwias. Mitiā uffstahjās ar runam leelineezes Kolontaj, Samoilowa un z. Uri es teizu dasdus wahrdus, lai gan jutos pahraķ neweikli tik leelas auditorijas preekshā. Leelineeku runatāji tika ušnemti ar leelām owazijam.

Mums, Latwias delegateem, fahkumiā negribeja dot kongresā balssteessbas. Mandatu komisija, kura fastahweja no wežās Ispildu komitejas loceklem re-dsedama, ka no Latwias eeraduschees weenigi leelineeli, gudroja wifadus stikus ka no mums tikt wakā. Žentās pat peerahdit, ka Latwija neesoi proletariata. Beidsot tomehr, pehz leelas isrunaschanas un strihdeem, kad no kongresa tika iswehleta mandatu komisija, ari mehs dabujām balssteessbas.

Kongresu atklahja plkst. 11 wakarā masineeks Dans, norahdidams, ka kongress fanahk tāhdā laikā, kad jau uf eelam Petrogradas padome patvarigi nemot waru rokās. Kongress, jaatsihst par nepilnteesigu kā tahds, kursch fa-faults nedauds deenas pirms Satversmes Sapulzes safaulkschanas. Tomehr ar leelu balsu wairakumu kongress teek atsihts par pilnteesigu.

Teek iswehlets presidijs, kurā wairumā eeeet leelineeki. Pehz tam usstahjas frontes ofizeeri, masineeki, internazionalisti un zitas grupas ar protestiem, ka kongress neesot pilnteesigs fanemt walsts waru. Redsedami, ka winau protestam naw peekriteju, tee masām grupiram atstahj kongresu. Wehlak israhdijas, ka no kongresa bij aislaiduschees ap 50-60 zilweku. Starp ziteem usstahjās ari b. Trozkis ar dedsigu runu, kurā kritiseja aifgahjuschos, kas negribot rewo-luziju iswest lihds galam. Sehdi wadija b. Kamenews, kursch pasinoja, ka kongresā eeradees ari beedris Lenins, kura usnahschānu uf tribines sagaidija ar wehtraineem aplauseem. Dascheem no fajuhsmas pat azis mirdseja asaras, kad Lenins fahka runat. Peenem usfaulkumu wiseem Kreewijas pilsoniem, — kurā teek pasinots par waras fanemschanu Strahdneeku Semneeku un Saldu Deputatu Padomju rokās. Uffstahjas weens pehz otra labakee leelineeku runataji, nesaudsigli grāudami rewoluzijas nodeweju un radidami ar sawu drosmi winos paniku. Bes gala dauds apšweikumu no weetam. No 12. armijas usstahjās b. Petersons ar apšweikumu un pasino, ka saldati jau iswehlejuschi rewoluzio-naro komitejn, kura fanehmuſi sawās rokās waru pahr Seemeļu fronti.

Atkal wehtraini aplausi un owazijas, fajuhsmai naw gala. Schi usstahschanas galigi issita no fledem tos nedaudsos masineekus un eferus, kuri pirms tam wehl gribēja peerahdit, ka saldati ir pret kongresa fanahkschanu.

Uf tribines usfkreen masineeks Martows un histeriski kleeds: „Kur tas ir redsets, ka rewoluzija sozialistus sehdina zeetumos! Winam atbild b. Trozkis: „Nesen wehl Juhs paschi sehdinajāt zeetumā — muhs. Tagad strahdneeki un

saldati sehdinās rewoluzijas nodeweju". Uz eelas dīrdami reti schahiveeni... Gaismai arstot kongresa darbiba teik uz laiku pahrtauta. Tā peenahza leelās deenas rihts. Uz eelam bija sawada ustrauktā kustība. Pretineeku awīses rakstīja daschadas melu sinas par waras fanemšanu. Pateesību rakstīja weenigi leelineeku awīses

26. oktobri kongress sawu darbibu turpina. Teik peenemits dekrets par meeru, semi un z. Pēhž kām delegati sleidsās atpakaļ uz weetam, par wiſu plāſčo Kreeviju organizet padomes, waras fanemšanai.

No kongresa uz mahjam brauzot eetiku otrās klaſes wagonā, kurā brauza daschi ofizeeri un ūchehlsīrdigās mahfas. Wini laſīja un plahtījās ar kahdu meln-kīmīteezīsku ūchurnalū, kurā bija iſkengati leelineeku wadoni. Wiſu laiku wi ni ūmejās un lamaja b. Ēenīnu, Trozki un z. par wahzu ūpeegeem un nodewejeem. Nenozeetos, eefahku ar wineem strihdu. Ofizeeri, nespēhdami mani strihdū pahrtspēht, sahka ahset un issmeet. Kahds jauns ofizeerirts gan nostahjās manā puſē un sahka wiņus apfaukt kā nepateesi ūsbruhkot neaiffargatai ūweeetei. Bet ziti ar to nerehkinajās, ūmehjās un turpinaja ahsetees: „Kakaya ona ženšina, ona baba, kotoraja boljše ničego ne znaet kak s mužikami spáť“.

Nebiju nemas eevehrojuſe, kā pa strihdus laiļu bija ūlasiſees pilns kōrīdors ar saldateem, kuri wehrigi ūlausījās muhsu strihdu. Pahrgahju pee saldateem. Sahku teem stabstīt par kongresu un norahdit kā tahdi ofizeerischi, kā tee, kas te sehd, ūkatas uz ūmenekeem un strahdnekeem. Tas saldatus tā ūniknoja, kā tee sahka ofizeereem ūeedraudet. Nemanot biju ūebräuķuse pee ūstāzijas, kur man bija jakahpj ahrā. Saldati mani draudsīgi ūwadija. Ofizeeri duſmīgi nosklatījās pakal un nolamaja par welna mahti un raganu.

Utgreeschotees no kongresa mahjās, tuhlin sahku apbraukat pagastus un taisit atſinojumus par kongresa darbibu un lehmumeem, kā ari organizet waras pahrnemšanu bessemneku padomju rokās.

Dauds rupjibū nāhjās dīrdet ūchinī darbā no Widsemes ūlekaſejem baroneem. Tā peemehram, Behrjones pagastā kahds ūaimneeks ūskleedsa, kā „efot ūnahkuſi no „mahſinu“ mahjas laudis ūhudit“. Jaun-Gulbenes pagastā pret mani ūsstahjās ūmagineeks Upīts. Saduſmoti par wiņa demagogiju, bessemneeki sahka ūlekt un ūwilpt uz Upīti, kuri ū duſmām un ūstraufuma eekrita histerijā. Weens bessemneeks pat ūeſteidsās ūafneegt wiņam glahsi uhdens un teiza „Juhs jāu ūita nekā wairak neprotat kā histerijā kriſt, kā burschuja madamina“.

Tagad, atſlātotees atpakaļ uz noeeto zelu, redsam, kā wiſi ūee ūaudis, kas toreis kriſta histerijās un ūleedsa, ūaredsedami sawu galu, waj nu nogahjuſchi no rewoluzijas zēla, jeb pahrgahjuſchi muhsu pretineeku lehgeri. Weenigi b. Ēenīna ūaudīnata partija palika ūtipra kā klints. Un to nefadragat ne ūmagineeku histerijam, ne ūitu kontrrewoluzionaru ūrauktu un wahrnu brehkfai.

A. Korol-Wilumson.

Latvju strehlnieki Leningradā.

Leningrada labi pārihīst latvju strehlnieku. Afsahlos pilsonu kara gados (1917—1919) latvju strehlnieki stahweja Leningradas fargu un aissstahwetaju pirmajās rindās pret eeksfchejām faswehrestibam un Antantes balto generalu us brukumeem.

Pirmee latvju strehlnieki (sewischķā latvju strehlnieku rota Smolnas apfargaschanai) eeradās Leningradā pirmajās Oktobra apwehrsuma deenās. Wimū eeraschanās Leningradā nebija nejauscha. Kreewijas proletariats un leelineiku partija jau pāsina latvju strehlnieku tā uſtizamakos proletariskās rewoluzijas zihnitajus, kureem peekrita milsga rewoluzionisejosha loma 12. armijā un kuri Oktobra apwehrsuma deenās nodrošinaja Leningradu no Seemelu frontes kontrrewoluzionareem spehkeem. Kahda rewoluzionaru slawa bija latvju strehlniekiem, par to wareja pahrleezinatees 2. Padomju Kongressā, kur latvju strehlnieku pulku preefschstahwja b. Petersona usstahschanos wijs kongress usnehma ar wehtrainu peekrischamu un ūauzeeneem: „Lai dīshwo latvju strehlnieki”!

Sewischķi latvju strehlnieku rotai tika uſtizets atbildigs usdewums — Tau-tas Komisaru Padomes mahjokta — Smolnas un rewoluzijas wadonu apfargaschana.

Kad Leningradā sanahza Satversmes Sapulze un wareja sagaidit, ka burschusija un sozialnodeweji mehginais ismantot demokratisko ilusiju atleekas, lai fazelsts pret Padomju waru, Lenins dewa riħkojumu „Iſkolaſtēlam” atsuhtit us Leningradu weenu latvju strehlnieku pulku. Us Leningradu atsuhtija 6. latvju strehln. pulku, kursch tuhslit eenehma wiſus kwarigakos fargostenus pilsehā un lihds 1818. g. rudenim bija tā leelineezijskā seena, pret kuri nespēhķā faschēhda wiſas padomju eenaidneku faswehrestibas, mehginaumi issaukt anarkiju un. t. t.

1918. g. pāvāsarī us Leningradu pahrweda 7. un, 8. latvju strehlnieku pulkus un 3. brigades schtabu. Scho pulku galwenais usdewums bija zihna ar somu baltgwardēem. Uri 6. pulks peedalijās schinī zihnā un it sewischķi leelu lomu spehleja forta Jno aissstahweschana. Bes tam wijs minetei latvju pulki weiza atfewischķus kaujas usdewumus zihnā pret kontrrewoluziju Leningradas apgalbalā. Starp zitu kreiso eseru fazelšchanās laikā Maſkawā, 7. pulka rota likwideja kreiso eseru mehginajumus issaukt nemeerus ari Leningradā.

1918. g. rudeni, ūakārā ar kritisso stahwosli Alustrumu frontē us tureeni no Leningradas aissauza wiſus latvju strehlnieku pulkus. Toreisejā „Petrogradas Komuna” ne labprāht gribēja schkirtees no 6. latv. pulka un daudz puhlu prasīja pulka pahrmeesthana us Alustrumu fronti, kur wiſch bija wajadsīgs.

Latvju strehlnieki no jauna eeradās Leningradā 1919. g. rudeni, kad Padomju seme pahrdīshwoja wiſbihstamaļo momentu pilsonu kara frontēs — Denikins tuwojās Maſkawai, un Judenitschs, pabalstīts no angli flotes un Baltijas burschusijas spehkeem, jau stahweja pee Leningradas wahrteem. Leningrādai draudeja wiſleelakās breeſmas. Leningradas protetariatam nosuhtija palihgspehķus no Maſkawas un zītām frontem un starp ūchein palihgspehkeem ari 5. latv. strehln. pulku.

No 5. latvju un 188 un 198 pulkeem noorganiseja treezeenu grupu, kura dewa isschķirošcho treezeenu Judenitscham. Kaujas pee Jomi-Ischoras tilta, kur 5. latvju pulks sakāhwa labakos Judenitscha spehķus — Molinijas gwardijas pulku un palk. Drozdowa ofizeeru bataljonu, eewadija ūarłanarmijas uswargas gahjenu Leningradas frontē. Wehl atsīhmejamās 5. latvju pulka kaujas pee Pawlowskas un wijs gahjeens pa galigi ūakautā pretineeka pehdam lihds Jamburgai.

5. Latvju Strehlnieku pulka loma Leningradas aissstahweschhanā atsīhmeta wairakās Republikas Rewol. kara Padomēs, Reetumu frontes telegramās un b. Trozka sinojumos.

Par Leningradas waronigo aissstahweschhanu Wiskreewijas Z. J. K. pa-
sneedsa 5. Latv. Strehln. pulkam kaujas karogu.

Pehz Judenitscha usbruķuma atsīshanas Leningradas proletariats drihs
wareja pahreet us radoschu darbu, un Oktobra rewolūcijas 10 g. svehtlos Le-
ningrada neween ir sadseedejuſe vilfona kara sistās bružes, bet guwuse leelus
panahkumus sozialistiskās zeltneezības laukā. Latvju proletareeschi un bijushee
strehlnieki ar gandarijumu war noraudsitees us scheem panahkumeem, jo 10 gadu
zīhnās un darbā wini ir gahjuſhi plezu pee pleza ar Leningradas proletariatu.

Strehlnieks.

Latvju behgli Petrogradā.

1915. gadā, wahzu karaspēkam eebruhkot Kursemē, daudzi no Latvijas eedīshwotajeem, behgdamī no kara briesmām, aizslihda pa wisu plāscho Kree-wiju. Ļeela data no wineem sapluhda ari Petrogradā. Wairums no teem bija lauzineku, kuri, neprotot freewu walodu un nepeeraduschi pee leelpilfehtas apstahkleem, noķluwa loti behdigā stahwolkī, tā ka waldiba bija speesta gahdat par palihdsibas issneegschānu wineem. Schim noluķam tika noorganisetas wairakas behgļu palihdsibas komitejas. Bet tā ka pa leelakai dālai behgļu komiteju preefschgalā stahweja mahzitaji, un ziti "tautifke labdari", tad tee, protams, ari wiswairak ruhpejās par behgļu grēhzigo dwehselu, ne meesas baribu.

Latweeshu behgļu palihdsibas leeta pirms Oktobra rewoluzijas Petrogrādā atradās Latweeshu Čabdaribas beedribas behgļu komitejas rokās. Bet Wiskreewijas latweeshu behgļu leetu pahrinaja Latweeshu Behgļu Apgahda-schanas Zentral-Komiteja, kura atradās uz Aleksandrina laukuma Nr. 9. Schis komitejas preefschgalā, kā waldes wihri, stahweja: Bergs, Bruhwers, mahzitajs Sanders, Goldmans, Sahlits un ziti tā sauzamee „ihstee latweeshu pilari”.

Par to kā ūchee fungi gahdaja, rihkodamees ar walsts lihdsfleem par palihdsibū truhzigeem behgleem wareja spreest no tām daudsām suhdsibam, kas bij dsirdamas starp latweeshu behgleem. Pabalstu sanehma galwenām kahrtam, waldes wihru pašnas un faimneekpapi, winu dehlini un meitinas, kuras zitu neka nesinaja, kā nodarbotees tikai ar pudereschanos un bruhtganu ķehrstischānu. Ūchee „isredsetee” tika eeweetoti internatos un labi apgahdati, kūpretim truhzigo behgļu gimenes atradās besīsejas stahwolkī.

Ewehrojot to, jau rewoluzijas pirmajās deenās no dascheem aktiwakeem leelineku partijas beedreem tika eekustinats jantajums, kā behgļu apgahdaschānas leeta kārā sīnā janodod behgļu pašču rokās. Nostahjās jautajums, kā to pee Pagaidwaldibas isdarit. 1917. g. jūlijā no masineku Hintschuķa, Baltkree-wijas Behgļu Komitejas preefschfehdetaja, teik ūsaukts Wiskreewijas Behgļu Kongress. Kongresa dalibneeki pa leelakai dālai fastahweja no behgļu komiteju wihereem, bet ne no behgļu iswehleteem delegateem. Latweeshu behgļu preefsch-stahwji eefneedsa preefschlikumu:

1) Kongresu neatsīht par pilnteesigu lemt wisu behgļu wahrdā, bet atsīht tikai kā apspredi.

2) Iswehlet biroju preefsch ihsta kongresa ūsaukshanas. Schis preefschlikums tika ari peenemits. Jauna kongresa ūsaukshana iſwehlē biroju kurā tika eewehelets Rowits. Bes tam konferenžē isdewās peenemt resoluziju, kā lihdsfchinejās behgļu komitejas neapmeerina behgļu prāsibas un kā wisa behgļu leeta janem behgļu pašču rokās. Darbibas turpināchanai lihds kongresam konferenze iſwehleja no daschadām behgļu tautibam sekijs biroju. Schi biroja latweeshu behgļu sekijs wahrda tād ari greesamees pee Petrogradas Latweeshu Čabdaribas Beedribas behgļu komitejas ar peeprāsiju, behgļu apgahdaschānas leetas nodod behgļu biroja rokās. Bet komitejas kundīni nedīrdei negribeja par to un atsajījās padotees muhsu prāsibam. Tād greesamees gan pee Petrogradas Padomes Ispildu Komitejas, gan pagaidu waldibas ministreem, bet muhsu puholes bij weltas. Tomehr darit kaut ko behgļu apgahdaschānas leetā wajadseja. Tuwojotes Oktobra deenam, muhsu iniiziatoru grupa, kura eegahja partijas beedri: Rowits, Eisenhmits (Mahkons), Kalnīns, Upits, Rose, Behrsups, kopā ar dascheem aktiwakeem bespartejisseem darbinee-keem no behgļu widus noturejam wairakas apspreedes, kā fanemt behgļu apgahdaschānas leetu pašču behgļu rokās. Vija diwi preefschlikumi:

1) Wispirms „eesturmet“ Latweeshu Behglu Žentralkomiteju un pehz tam pahrejās komitejas; 2) eepreefsch fanemt sawās rokās weetejās behglu komitejas un tad tikai Žentralkomiteju.

Nolehmam kātrā jinā drihsunā fasaukt Petrogradas latweeshu behglu sapulzi, kurā iswehlet Petrogradas latweeshu behglu komiteju no pascheem behgleem un ari delegatus uš Wiskreewijs behglu kongresu. Bet fapulzes fasaufschanai wajadseja lihdseklus. Nebija kur nemt. Domajam, lihdseklus warēs dot „Jansona“ latweeshu strahdneku klubs, ap kuru pulzejās wairums strahdneku. Bet israhdijs, ka klubam ari naw ko dot. Tad nolehmām farihkot par eejas mafsu b. Trozka ležiju, ko Trozkis ari ispildija un tā eeguwām lihdseklus. Behglu sapulzi isdewās fasaukt ihši pirms Oktobra rewoluzijas, kur iswehlejām Petrogradas Latweeshu Behglu Komiteju, kurā eegahja jau minetee beedri no inižiatoru grupas un wehl daschi. Walde no fawa widus iswehleja par preefschfēdetaju D. Rosi un sekretaru A. Kalniniu. Beidsamā apspreede notika Oktobra rewoluzijas preefschwakarā.

24. oktobri wehl pušlejamees isstrahdat plānu, kahdejodi pēspeest Petrogradas Ļabdaribas Beedribas behglu Komitejai nodot behglu apgahdaschanas leetu jaunajai, no behgleem pascheem iswehletaj komitejai.

Bet jau 25. oktobris atrīsinaja visus muhsu fāreschgitos jautajumus. Lihds ar waras pahreesshanu strahdneku rokās beedriba bija pēspeesta padotees muhsu prāfībam. Pahrnehmām 9 skolas, 6 internatus un 3 pēauguscho behglu patwehrsimes. Komiteja nonehma telpas uš Marata (bī. Nikolaja) eelas.

No 19—25. novembrim tika beidsot fasauktis ari Wiskreewijs behglu kongress, karsch nesaudīgi nosodija pilsonisko behglu komiteju vihru riħzibu. Tā pēremtā resolūzijā starp zilu bija teikt, ka:

„Behglu aisdewu kājes, kuras fāremdamas lihdseklus no walsts apoteem, ištoreja lihds schim bagatas schķiras — fabrikantus leelgruntneekus, namu ihpaschneekus, muishneekus un t. t., un neapmeirinaja nabadsigos behglus, — wajaga uš aktrako likwidet. Un tā ka lihds schim pabalsti, ka atlihdīsimajis par kārā nodarīteem fādejumeem, tika issneegti tikai bagatām schķiram, behglu kongress atrod par nepeezešhami apturet taħdu pabalstu issneegħsham.“

Kongress pēnehhma ari protesta resolūziju pret wahzu-austreeshu waldibas aneksijam no winu armijam okupetos apgabalos un fħo apgabalu bur-sħuaſijas tirgošchanos ar imperialisteem, pretejji mineto apgabalu strahdneku un semneeku interesem.

Kongress nodibinaja Wiskreewijs Behglu Saweenibu, iswehledams schis fāweenibas Žentraļo Ispildu Komiteju. Uttezotees uš turpmako darbibu kongress nolehma: tuhlin pehz kongresa uš weetam jaismehlot behglu komitejas, kurām jastahjas fakaros ar Wiskreewijs Behglu Saweenibas Ispildkomiteju. Ispildkomiteja skaitijs pē Eekschleetu Komisariata, kā atfawischka nodala ar b. Ronizu, kā wehletu Ispildkomitejas preefschfēdetaju. Bes tam pē Eekschleetu Komisariata, kā waldibas komisars behglu leetās darbojās b. Dischbite. Pehz tautibam Wiskreewijs Behglu Saweeniba fadlijās pa sejzijam. Petrogradas latweeshu komiteja nosaužās par Wiskreewijs Behglu Saweenibas Latweeshu sejzijas Petrogradas behglu komiteju.

Lihds ar Wiskreewijs Behglu Saweenibas nodibinaschanos wajadseja tuhlin kērtees ari pē latweeshu Žentralkomitejas lidwideschanas. Behglu Komitejas wahrdā, ar mandatu no Eekschleetu Komisariata, nogahjam už Žentralkomiteju. Kabinetā atradās Bruhwera fungi, karsch uš muhsu pēprāfīmu nodot wijsas Žentralkomitejas leetas, aibildinajās, ka tas nestahwot wina warā, wajagot grecstes pē preefschfēdetaja Berga funga, karsch paschlūlak neesot mahjās. Bet kād no Eekschleetu Komisariata paswanija un noteiza, ka ja netiks ispilditas muhsu prāfības, tad tiks sperti wiſtingrakee soli, neifslēħ-dot pat arestu, tad israhdijs, ka ari Berga funga atrodas mahjās. Jasaka tomeħr, ka fħee fungi ar sawu spekulantu iswejżibu apweda muhs ap stuhri. Bergs pasinoja, ka labprahf esot ar meeru wijsu mums nodot, bet preefsch tam

wajagot laika, wismas kahdu nedelu, Iai waretu fakahrtot nodoschanai grahmas. Us to, par noschehloschanu, mehs peekanpamees. Wehlak israhdijs, ka par scho nedelas laiku weiklee spekulanti bija ari pateescham wisu „pareis“ no-fahrtojuschi: apala bilanze, bet kafé naudas ne kapeikas.

Pahrnemot leetas no Zentralkomitejas fareschgijumi radas ar s̄cis komitejas kalpotajeem, kuru bij pahri par sefchdemit zilwelu. Tahdu baru leekehschu barot us behglu reh̄kina turpmal wairs newareja. Bet jo drihsj ween jautajums tika isschirts no pascheem kalpotajeem. Aissstahwedami sawus pilarus, wini atteizas sem muhsu maras strahdat un ta atswabinaja behglu kafé no leekem isdewumeem. Behglu Zentralkomitejas likwidefchanu nobeidsām 1918. g. pirmā augustā.

Nazionalā jautajuma nofahrtoschanai 1918. g. maijā tika nodibinats Nazionalleetu Komifariats ar dažhadu tautibu nodālam. Pee s̄ci komifariata noorganisejās ari latweeschu nodala, kura mas pa masam pahrnemja sawā sinaschanā un wadibā ari wifas latweeschu behglu leetas, jo nebija leetderigi darbu fasfaldit pa wairakam organizacijam. Tā Petrogradas komitejas latweeschu sefzija pee Wiskreewijas behglu saweenibas sawu darbibu isbeidsa un galigi likwidejās 1918. g. pirmā junijā nododot patwehřmes un internatus Seemeļapgabala Sozialās Apgahdaschanas Komifariata pahrsinā. Wifas behglu skolas tika nodotas Izgħihtibas Komifariata apgahdibā, astahjot winu wadibā Nazionalleetu Komifariata latwju nodālai.

Kad wehlak 1918. g. oktobrī tika noorganiseta Mašakumu Tautibu nodala pee Izgħihtibas Komifariata, wifas skolas tika atdotas s̄cis nodatas wadibā un pahrganistas us jauneem pamateem.

Drihsumā likwidejās wifas kara laikā radusčas latweeschu behglu organizacijas.

Padomju Saweenibā palikushee latweeschu behgli, kopā ar kreewu strahnekeem turpina Oktobra rewoluzijas eekorojumu zeltnes darbu, weidojot wipasaules briħwā darba komunu.

A. Kalninsch.

Oktobra deenos Pleskawā.

Tuwojās Oktobra deenas... Wifa sabeeedrīskā atmosfera bija tā sabeeesjuſe, kā kātrs kaut zīk domajoskhs zīlweks bija pahrlēzinats, kā tuwojās kaut kas fwarigi nopeetns. Tika ar uſmanibū uſtwerts kātrs sabeeedribas ſolis, lai waretu nowehrtet leelā uſdewuma eefpehjamibas. Pleskawā naw ruhyneezibas proletariata un tamdehē ari no weetejeem pleskaweescheem proletariata awangardā, Pleskawas ſoz.-dem. (leelineeku) organizācijā, wareja fastapt tikai daſchus beedrus. Tā kā Pleskawā toreis ſtahweja imperialistiſkā kāra Seemelu frontes ſchtabs un daudz zitas Seemelu frontes augſtaſkas kāra eestahdes un organizācijas, tapat weena otra garnisona karafpehka daļa un behgši, kuri ewakuejuſches no Baltijas, tad ari no teem rādās weens otrs aktīvs daſibneeks Oktobra Revoluzijas deenās. Septembra fahkumā weetejā leelineeku organizācijā bij wehl ſoti maſ beedru. Bet toreisejā generaļa Kornilowa awantura, kurſch gribēja no frontes pahrfweest karafpehku uſ Petrogradu, lai apspeſtu rewoluziju, atklahja daudzēm neapſtīnigeem ſtrahdneekeem un ſemnekeem azis, kuri lihds tam nebija warejuſchi ſaprāži burschuſijas, kā ari Pagaidwaldibas politiku. Pehz tam fahkas ſtrauja proletariata awangarda, leelineelu partijas, rindu peeaugſchana Pleskawas Šrahdneeku un Šaldatu Deputatu Padomē fahkumā bija nedāndi deputatu-leelineeku, wairakums fastahweja no bespartejiſkeem, ſoz.-rewoluzionārem, maſnekeem, darba grupas un kādeteem.

Tuwojotees Oktobra iſſchkirofshām deenam leelineeku frakzija padomē ar kātru deenu peeauga. Sandribiſ kātru wačku notiķa plāſchi maſu mitini, kuros uſtahjās runataji no daſchadām partijam.

Mitinoſ leelineeku partijas preekſchtaſhji kātru weenu pahrejo partiju runataju iſgahſa zauri, peerahdiđami, kā winu politikas pamats ir uſ ſmiltim buhwets, kā tas drihs ween iſirs pawifam, kas ari peepildijās.

Beechi pa waکareem notiķa Šaldatatu Šrahdneeku Dep. Padomes fehdes, kui ā kātrā jautajumā uſtahjās no wiſām frakzijam. Padomes fehdes bij at-ſlahtas un arween wairak peewilkā ſtauſtajus. Eebrauza ari ſoz.-rewoluzionāru liders Tschernows iſmēst ſawu makſchkeri. Winſch uſtahjās weenā mitinā Puſchkins teatrī, pehz tam aifbrauza. Kā weenu no Šaldatu Šrahdneeku Deputatu Padomes wehſturiſkajām fehdem war atſihmet to, kas notiķa Puſchkins teatrī, tikai daſchus deenas pirms 26. Oktobra, pedaloties daudz ſtrahdneekeem un ſaldateem. Jautajums bij par waras ſanemſchanu padomem. No leelineeku frakzijas uſtahjās b. Lachewitschs. Winſch bij eebrauzis no Petrogradas kopā ar ziteem. Schini ſehdē tika ſakauti uſ wiſas linijas pahrejo frakziju preekſchtaſhji, kuri uſtahjās pret waras ſanemſchanu.

Bet tā kā padomē bij wairakums no tahdu partiju preekſchtaſhwejem, kas bij pret waras ſanemſchanu, tamdehē ari padome peenehma lehmumi pret waras ſanemſchanu. Otrā deenā, uſ ſoz.-dem. (leelineeku) organizācijas iniziatiivi tika ſarihkoti garnisona karafpehko daļas mitini, kur wiſur tika peenemtas reſoluzijas, kā wara janem padomem.

Peenahja 25. oktobris, kād ſanahja otrais Wiſkrewijsas Šaldatu un Šrahdneeku Deputatu Padomju kongress Petrogradā, kam bij jadod noteizoſchais wahrds rewoluzijas turpmakai gaitai. Wiſi ar nepazeetibu gaidija iſſchkirofcho brihdi. Sabeeedrīskā atmosfera bij tā peetvīhkuſe, kā kuru kātru ažumirkli tam wajadſeja notiſt.

Paeet weena deena — wiſi fluſu... paeet otra — zirkule daſchadas baumas. Awiſes no Petrogradas nepeenahk, dſeſszela ſatifikme pahrtraukta... Kaut kas noteek Petrogradā, bet noteiktu ſiņu truhkst. Paſts un telegrafs pretejo elementu rokās... Leelā mehrā teek iſplatītas weetejās awiſes, kuras iſdod kādetu, ſoz.-rewoluzionāru partijas, un daudz daſchadas efſtrā telegramas, kas

wisas ijsplata daschadas melu un provokaziju finas par Petrogradas notikumeem. S.-D. leel. organizazijai naw wehl neweenas awises, isnaemot weenu otru usfaukumu, kas teek islaist. Saldu un Strahdneku Deputatu Padome atradās "Bribwibas mahjā" (tag. Marks Dif. Klubs), turpat noteek ari wisu soz. partiju grupešchanās, kā s.-d. leel., masineku, soz. rewoluzionaru un darba grupas. Ebrauz no Petrogradas daschi beedri ar noteiktām finam par Petrogradas notikumeem. Steidsgī tīka noorganiseta rewoluzionara komitea. Teek eenemts pasts un telegrafs un isdots rewoluzionarās komitejas "Bileten", kurā eweetotas wisas finas par rewoluzijas gaitu.

Neeteek steidsgī Pleškawas Strahdneku un Saldu Deputatu Padomes pahrwehleschanas. Jaunajā fastahwā wairakumā eeeet soz. dem. (leel.).

Teek fasaukt laelineeku frakzijas sehde "Bribwibas mahjā" tagadejā Marks Dif. Kluba auditorijā. Frakzijas sehde heidsās diwpadsmitos naakti. Tīka nolemts fasaukt, tuhlin pulkst. 12. naakti, Saldu un Strahdneku deputatu Padomes sehdi Puschkina teatrā. Deputati eenem weetas sahlē, bet loschas un balkoni ir pilni no publikas. Sehdi atklahjot teek pasinots, kā Petrogadā walīts waru sanehmis Wiskreewijas Saldu un Strahdneku Deputatu Padomju Kongress un waldbidas preekschgalā ilwehleta Tautas Komisāru padome ar b. Leninu kā preekschehdetaju. Klahtesofchā publīka scho finu usnēhma ar leelem aplauseem. Norimstot pirmajai aplausi wehtrai, presidijs pasiro zitu iswehleto Tautas kpmisāru wāhrdu, kurus kātu tāpat usnem ar nemitejošcheem aplauseem. Schini sehdē peenēhma noteiktu lehmumu, kā jaſper energiski soli rewoluzijas turpināšchanai.

Rewoluzionarās komitejas pusē pahrnahkūshās karaspēhka datas peedahwā sawus pakalpojumus ar automobileem, aerotscheem un. t. t.

Nostahda ūargu postenus us tilteem un zeleem, lai negaidot neusbruktu Pleškawai. Tāpat us eelam pastiprinata apfārdība. 28 oktobra wākarā ar smago automobili brunojušchees saldati un loschmete eem nobrauz us zeetumu (tagadejā koku apstrahdaschanas darbniza) un atswabina apmehram 300 saldatus, starp kureem biji ari septini ofizeeri, kurus Kerenska walbiba bija eeflodisjuſe par pagaidwaldbidas pamēhlu neispildischanu. Atswabinatee ofizeeri nehma aktītu dalibū pee garnisona reorganisēchanas un wādischanas. Pee Omīkas kāsarmem bija sahkuſchi kāsaki rihkot nostiprinajumus, lai maretu pretotees, bet no rewoluzionarās komitejas nosuhtija us tureeni karaspēhku un pehz ihsas apschauðischanas wiſi kāsaki aibehga, pee kām sadurfmēs tīka tikai daschi ēewainoti. No Petrogradas Kerenskis isbehga us Pleškawu, pehz tam us Ostrowu meklet few paklausīgas karaspēhka datas, kā pahrīvēest us Petrogradu. Ostrowā stahweja daschi nahwes bataljoni un kāsaki. Kerenskim ari pa datai isdewās daschas no minētām karaspēhka dālam peerunat, kuras sahka eschaloneem dotees us Petrogradu.

Pleškawā noteiktu finu sanēhma kōti maſ, bet tomehr pehz ahrejeem apstāhkleem wareja pilnīgi nowehrter, kās noteek Petrogradā.

No Petrogradas ir beedra Tročka parakstu peenahza Rew. Komitejas telegrama, kurā biji isdots isleefot wiſus lihdselkis, lai aisturetu karaspēhka pahrīveeschānu us Petrogradu. No Rewoluzionarās Komitejas tīka sperti steidsgī soli: aīs Berjosleem tīka isnaemtas dselsszela sledes, tāpat ari us Ostrowas un Rīgas zeleem.

Par to laiku daschas no minētām karaspēhka dālam bija jau paspehjuſhas eebruķt Pleškawas stāzijā, kuras cenehma stāziju un dselsszela telegraſu. Garnisona datas gandrihi wiſas bija pahrnahkūshas Rewoluzionarās Komitejas pusē, isnaemot daschas neleelas kāsaku jōnas. Stahwołlis tomehr bija no-peenīs, jo stāzija atradās pretineeku rokās. Lai nenotiku sadurfmēs ar aīns isleefchanu, tad Rewoluzionarā Komiteja nosuhtija us stāziju delegāziju, fastah-

woschu no trim preekschtahwjeem, tad notika aresteto apmaina. Pehz tam ari pretoschanos drihs ween isdewās likwidet bes saduršmem.

Pehz daschām deenam notika plāfs mitinsch Puschkina teatris un auto garaschā. Usstahjās eebraukuschesee Latweeschu Strchlneeku Pulku Upweenotas Komitejas („Iſkolaſtrela“) preekschtahwji. Mitinā tika pasinots, ka 12. armijas karafpehka datas wifas ir pahnahkushas Padomju waras puſē. Daschas deenas atpakaſ notikuse 12. armijas Iſpildkomitejas („Iſkosola“) pahrvehleſhanas un jaunajā fastahwā wairakumā ewehlesti leelineeki. No latv. strehlnieku pulkeem eeraduscheses preekschtahwji peeteiſcheses dot Pleskawas Rewoluzionarās Komitejas apfardisibai wajadsigos ſpehkus, kas ari tika peenemti. Puschkina teatri mehginaja uſtahtees preekschtahwji ar 12. armijas wežās iſpildkomitejas („Iſkosola“) mandateem, bet tee tika norāditi. Uſtahjās kahds maſineeks, kā 6. armijas preekschtahwis, bet pahrleezinotees israhdijs, ka tas ir ar ſiktiveem dokumenteem un tika apzeenits. Pehz ſchi mitina ar tām ūſaku karafpehka datam, kas nebija pahnahkushas Rewoluzionarās Komitejas puſē tika eesneegts preekschlikums 24 stundu laikā atstaht Pleskawu, kas ari tika iſdarits.

Ar katu deenu peeanga leelaka kustiba ap „Brihwibas mahju“, kur atradās Rewoluzionarās Komitejas ſchtabs. Pahrejo partiju eestahdes, kas bija pret „Brihwibas mahju“, aislaidās weena pehz otras.

Dſelſzelu ſatilfme ar Petrogradu wehl weenmehr bija pahrtraukta. Nepeenahza ne Petrogradas, ne zitu pilſehu awifes. Rewoluzionarā Komiteja iſdod „Biletenu“, bet tas neſpehj leelo prasibu apkalpot.”

Nolemj iſdot deenas awiſi „Pſlowſki Nabat“. Šahkumā, daschadu eemeslu deht, iſnahza pa trim deenam, pehz tam pa diwām deenam reis un wehlaſ ſahka iſnahkt jau kahrtigi katu deenu. Aſtiwu dalibū pee awiſes iſplatischanas nehma paſchi strahdneeki un saldati. Aļjaunojās ſatilfme ar Petrogradu. Šahkas ſeemelu frontes ſchtaba, daschadu kara, walſis un priwate ſtaſchu pahnemischna. Rewoluzijas darbs strauji turpinas. Neweens nejuta nogurumu. Strahdā deenas un naktis. Daudsi, kas deena strahdaja ūwās darba weetās, wakaros un naktis palihdſeja pee ūopeja darbā, kurā waldija tahta pahrleeziba un tiziiba, lā naw wairs tahta ſpehka, kas ſpehku ūalaust Padomju waru un atnemti to winas ūekarotajeem.

P. Janſons.

10 gadu eewe hrojomačee notitumi.

1917 g.

Februāri.

28. 25.000 strahdneku streiks Petrogradā.

Martā.

3. Streiks Putilova fabrikā.
8. Petrogradas strahdnezes svin seewešchu deenu. Noteik mitini un demonstrazijs ar prastbam gahst patwaldibū un isbeigt laru.
9. 200.000 strahdneku streiks Petrogradā. Sadurſmes ar poliziju. Mehgina-jumi zelt barikades.
10. Vispahrejs streiks Petrogradā. Strahdneku Deputatu Padomes wehlešchanas.
11. Loschmetejū un dselondrahschu aisschogojumi us Petrogradas eelam. Nikolajs II. iſdod uſku par Walīs Domes atlaischanu. Leelīneki iſlaicīš manifesti ar uſaizinajumu dibinat Pagaidwaldibū. Desmitēm tuſtoschu strahdneku us eelam. Sadurſmes un upuri.
12. Februara rewoluzijas deena. Zariſma gahſchana.
13. Iſnahk Nr. 1 „Извест. Петр. Сов. Раб. Депут.“.
14. Petrogradas Padome publīzē priku Nr 1 par kontrrew.-ofizeeru pahehlu neiſpildiſchanu.
15. Nikolajs II atfakas no trona. Nodibinas Pagaidwaldiba.
16. Pagaidwaldibas radiotelegrama pasino wiſai pasaulei par notiſucho apwehrfumu.
18. Iſnahk „Prawdas“ pirmais num.
19. Pagaidwaldibas uſku par miſpahreju amnestiju politiſlajeem.
20. Iſnahk Petrogradā laikrakts „Bihnas“ pirmais num.
27. Petrogradas Padomes uſſaukums wiſu ſemju tautam par meeru bes anekſijam un kontribuzijam. Gefahkas Apv. Latv. Strehln. Vulfu Deputatu ſapulze.
30. Iſwehleta Apv. Latv. Strehln. Iſpildu Komiteja.

Aprilī.

5. 1382 rewoluzijas upuru apbediſhana Petrogradā.
11. Miſkrewijas Padomju apſpreede.
16. V. I. Lenins eebrauz no ahrsemem kopa ar 32 emigranteem.
17. Lenins runa „par proletariata uſdewumeem rewoluzijā“. („Leses“) Miſkreew. ū.-r. un S.-D. apſpreedē.
19. Maſlawā iſnahk Latv. Laikrakts „Sozialdemokrats“ pirmais num.
28. Iſnahk „Soldatslaja Prawda“ pirmais num.
29. Gefahkas latweſchu laukstr. un bessemn. I kongress. Walmeerā: peedalas 436 delegati.
30. Iſwehleta Latv. Bessemn. Padome (45 lož. „Iſkolata“ preiſcheteze).

Maijs.

1. Kreewijas proletariats ſwin virmo reiſi legali maijs ſwehtlus. Rīgas Strahdn. Dep. Padome paſludina 8 st. darba d. eeweſchanu wiſos uſkehmumos un darba nosarēs Rīgā. Mitukows iſdod noti par Pag. Waldibas uſtizibu ſabee-droto lihgumeem.
3. R. S.-D. Strahdn. Part. (Leelīn.) B. K. un P. K. uſſaukums ſakarā ar Mitukowā noti.

4. Protesta demonstrazijas faktā ar Mitukowa noti.
15. Vidsemes Vesemn. D. P. 1. sehde Rīgā.
16. Vidsemes Vesemn. D. P. apweenojas ar D.-Vidsemes Semes Padomi. R. S. D. S. P. (1.) Wiskreewijas aprīta konferenze.
30. Strehlnieku deena. Apw. Lat. Strehln. Pulku padome peenem resoluziju pret koalaz. Pagaīdu Waldibū.

Junījsā.

16. Sanahk 1. Wiskreewijas Strahdn. un Salduu Dep. Pad. kongress.
29. Sahlas Wiskreewijas kara organisazijas (leeln.) konfer.
30. Padomju kongress nolemj dibinat V. S. J. R.

Julijsā.

1. Petrogradā, faktā ar kara turpināshanas, noteek protesta demonstrazijas. 18. junījsā (w. st.) — zīhaas sahkums deht waras.
- 16—18. Strahdneku un salduu brunota uistahschanas ar losungeem: „Wisu waru padomem”. Grautini „Prawdas” tipografijā un redakcijā. Pirmās laujas deht waras.
22. Sanahk Latv. Soz.-Dem. 5. kongress, Rīgas pili. Junturi isdausa leeln. partijas komit. Petrogradā. Kerenfis islaisch „apwainojuuma aktu” pret Leinu kā „wahzu speeegu”.

Augusṭā.

- 8—10. Noteek (ilegalī) Kreewijas Soz.-Dem. Strahdn. Partijas 6. kongress Petrogradā.
11. Latv. Strahdn. Vesemn. un Kar. Deput. Padomes pirmā sehde Rīgā (49 delegati).
25. Miaslawā 400.000 strahdneku streiki pret Maskawas apspredi.
26. Rīgas pilsētas domes wehleschanas (no 70 dom. 49 s. d.) 56 mitini Walmeeras aprīki un wehleschanu kurfi wairakas weetās Vidsemē (faktā ar Wids. pad. wehl.).

Septembri.

2. Vidsemes semes padomes wehleschanas (24 s. d. 15 semn. saw. 1 s. r.).
3. Kontrrewoluzionari nodod Rīgu wahzu imperialisteem.
6. Korkilows gatawojas eet usbrukumā Petrogradai.
13. Petrogradas Padome peenem pirmo leelineejisko resoluziju.
14. Pagaīdu waldibo, sem rewoluzionarās kustības speeedena, pafludina Kreewiju par republiku.

Oktobri.

8. Petrogradas Strahdn. un Salduu Dep. Pad. iswehle par preefschfēhdētāju Trozki.
15. Petrogradas Pad. peenem resoluziju par waras nodoschanu Padomem.
20. Atklaatas Wiskreewijas Republikas Padome (preefschparlaments). Leelineeti pehs deklarazijas nolaschanas atstahj sali.
23. Leelineku B. R. peenem resoluziju par brunotu fazelschanos. Schķelschanas Vidsemes Semes Padomē: Semneku Saweenibas preefschstahwji aiseet no Padomes.
29. Petrogradas Padome dibina rewoluzionaro Kara Komit.

Novembri.

7. (25. okt.) Proletarijās rewoluzijas uisvara. Padomju waras nodibināshana Kreewijā. Wiskreewijas Strahdneku, Salduu un Semneku 2. kongress

nolemj nemt wisu waru sawās rokā. Dekreti par meeru un semi. Iswehleta Tautas Komisaru Padome schahdā fastahwā: Lenins, Ritos, Miltins, Schlapnikows, Antonow, Krilenko, Dibenko, Nogins, Lunatscharfskis, Stepanow, Trozlis, Stutschka, Lomows, Feodorowitschs, Awiows, Stakins.

6 — 9. 2. Wiskreewijas Kongress.

21. Gebrāuz no Amerikas Latvijā b. Rosinsch-Ahüs. „Iskolats“ nolem nemt wisu waru Latvijā sawās rokās.

Dezembris.

1. Satversmes Sapulzes wehleschanas Widsemē (3. soz. dem. leeln. 1. semn. saw.) Kreewijas Padomju waldbas defrets par Tautsaimneezibas Padomes dibinaschamu.
16. Latgales darba lauschu kongress Neeskne.
18. Latvijas „dischtauteeschi“, sahlot ar agr. K. Ulmani un beidsot ar masineekem Stujneeku, suhta rakstu „Wina Karaliskai Augstbai generalmarschalām Bavarijas prinžim Leopoldam par Latvijas „paschnoteikschanoš“.
29. Sanahk Latvijas Strahdneeku, Bessemneeku un Kareiwi Deputatu 2 kongress Walmeerā.

1918. g.

Janvarī.

1. Beidsas Latvijas Strahdneeku Bessemneeku un Kar. Dep. 2. kongress Walmeerā. Strahdneeku, Bessemneeku un Kar. Padome islaisch māntfestu Latvijas eedshw. un iswehl Ispildu Komiteju un „Iskolatu“ (24. loz.).
14. Noteek pirmais usbrukums b. Leninam Petrogradā.
15. Widsemes Semes Padome isbeids sawu darbību un nodod wifas leetas „Iskolatam“; fihburschujiskā inteligenze atskas turpinat darbu Latv. Pad. eestahdēs.
18. Kreewijas Satversmes Sapulzes atklaishana.
20. W. Z. J. K. defrets par Satversmes Sapulzes atlaishanu.
23. Atklabts Wiskreewijas Strahdneeku un Semneeku Dep. 3. kongress Petrogradā.
27. Latvijas Soz.-Dem. Jaunatnes Säweenibas 2. kongress Walmeerā.

Februāri.

5. Kreewijas Pad. wal. defrets par basnizas atdalishanu no walsts un skolas atdalishanu no basnizas.
22. Dekrets par Sarkans armijas dibinaschani, līhds ar to teik likti pirmee pamati proletariskās rewolūzijas kaujas awangardam.

Marta.

2. Parakstits Brestas meers.
5. Kreewijas Soz. Dem. Strahdn. Part. ahrfahrteais kongress. Partija pēnem nosaukumu „Kreewijas Komunistu (leelineku) Partija“.
- 6—8. Kreewijas Komunist. Partijas 7. kongress Petrogradā sankzionē Brestes meeru.
- 15.—10. Padomju kongress ratifize Brestes meeru.

Aprilis.

11. Kreewijas Padomju Waldbas defrets par nemantigās semneezibas (lauku proletariata) organizeschani.
14. Wiskreewijas Zentralā Ispildu Komiteja nolemj isslehgāt no sawa widus masineekus un labos sozial.-rewoluz.
20. Nogalinats b. Wolodarskis Petrogradā.
28. Dekrets par ruhpneezibas nazionaliseschani.

Julijā

9. 5. Padomju kongresā teek peenemta Kreevijas Z. P. R. S. konstituzija.

Augūstā.

30. Uzbrukums b. Leninam. Nogalinats b. Urizkis.

Oktobrī

29. Atlahts Wiskreevijas Jaunatnes Saweenibas 1. kongress.

Novembrī.

9. Revolūcija Wahjijā. Wilhelms „atsakas” no trona.

13. W. Z. R. anule Brestas meeru.

18. Wiskreevijas strahdneetschu 1. konferenze Maskawā, pedalas ap 1.000, delegatu. Latvijas burschuašja issludina Latviju par „Republiku” ar Ulmant ka presidentu.

1919. gadā.

Janvarī.

3. Rigā uu Latvijā wara pahreet strahdneku Padomju rokās.

12. Latvijas Strahdneetu Dep 1. kongress Rigā, teek iswehleta Latvijas Zentr. Ispildu Komiteja un Padomju valdiba.

15. Nobendeti R. Libknechts un R. Lufemburg, Berlinē.

28. Latvijas Komunistu Partijas Darba Jaunatnes Saween. 3. kongress Rigā.

Martā.

1. Sanahk Latvijas Soz.-Dem. 4. kongress. Partija peenem Latvijas Komunistiskas Partijas nosaukumu.

- 2—7. Komunistiskas 3. Internazionales 1. kongress, Maskawā.

18. Kreevijas Kom. Part. 8. kongress. Peenemta jauna partijas programma. Baltgwardi eenem Jelgawu.

21. Issludinata Ungarijas Pad. Republika.

Aprīlī.

7. Sawarijā nodibinās Padomju Republika.

Maijā.

7. Miris Fr. Rosinsch-Ahfs.

22. Golza-Needras bandas eenem Rigu un nobende wairak tuhstočhu strahdneku.

Augūstā.

4. Teek gahsta Ungarijas Padomju Republika.

Novembrī.

20. Atlahts Komunistiskas Jaun. Internazionale kongress Berlinē.

1920. gadā.

Janvarī.

16. Antante isbeids Kreevijas bletsadi.

Februāri.

12. Baltā Igaunija ratificē meeru ar Padomju Republiku.
29. Kreevijas Kom. Partijas 9. kongress.

Aprilī.

23. Lenina 50. gadu jubileja.

Jūnijā.

19. Atklahts Komunistiskās Internazionales 2. kongress (Petrogradā—Maslawā). Peedalas wairaki simti delegatu ne tikai no Eiropas un Amerikas, bet arī no Afrikas.

Septembrī.

18. Ratificēts meera lihgums ar balto Latviju un Leetānu.

Oktobrī.

23. Ratificēts meera lihgums ar Somiju un preleminars meers ar Poliju.

1921. gadā.

Martā.

2. Kronstädtes dumpis.
6. Parakstīti tūdsnežības lihgumi starp Padomju Kreeviju un Angliju.
8. Atklahts Kreevijas Komunistu partijas 10. kongress.
16. W. B. G. K. lehmums repartisajības veetā aemt naturalnodsokli.
17. Likwidēts Kronstädtes dumpis.

Jūnijā.

22. Atklahts 3. Kom. Internazionales kongress.

Jūlījā.

3. Atklahts 1. Wisspafoles Sarkano Arodbeedribu kongress Maslawā.

Septembrī.

5. Pirmo reisi teek ūvineta starptautiskā jaunatnes deena.

1922. gadā.

28. febr. — 2. apr. Kreevijas Kom. Part. 11. kongress.
10. 19. maijam Genujas konferenze
17. — 18. jul. Haagas konferenze.
7. novem. — 5. dez. Kominternas 4. kongress.
3. dez. 1. Pad. Republiku Saweenibu kongress
Teek lemts dibinat Padomju Republiku Saweenibu.

1923. gadā.

17. aprīlī. Kreevijas Komunistu Partijas 12. kongress.
10. maijā. Sahkas eferu teefaschana.
15. augustā — 1. oktobrim 1. Repub. Saween. laukf. istahde Maslawā.

1924. gadā.

21. januāri. Miris b. Lenins.
1. februāri. Anglija atsīhst Republiku Saweenibu.
7. " Itālija atsīhst Republiku Saweenibu.

22. maijā. Atklahts Kreevijas Komunistu partijas 13. kon.
 17. jūnijā. Atklahts Kominternas 5. kongress.
 8. augustā. Parakstīts līhgums starp Angliju un Republiku Saweenibu.

1925. gads.

- 27—29. martā. R. R. (L.) P. 14. konferenze.
 25—20. maijam. 3. Wissaweenibas Padomju kongress.
 12. oktobri. Maskavā parakstīts tirdzniecības līhgums starp Wahziju un S. P. R. S.
 31. oktobri. Mīrisi Pad, Saw. kara komisārs b. Trunse.
 18. decembris. 14. W. R. P. kongress.

1926. gads.

4. februari. Pee Rīgas vilzeenā išdarīts usbrukums Padomju diplomatiskeem kurjereem un noslepkawots Nete un eewainots Machmasts.
 24. aprīli. Parakstīts Berlinē līhgums starp Wahziju un Padomju Saweenibu par neitrālitati.
 4. maijā. Anglijā eefahķas generalstreiks.
 12. maijā. Tredjuniņu Gen.-Padome nodewigi pahrrtauz wispahrejo streiku.
 28. septembrī. Starp Leetatu un Padomju Saweenibu parakstīts garantijas līhgums
 26. oktobri. W. R. P. 15. konferenze.

1927. gads. ||

14. maijā. Pahrraukti diplomatiskei fakari starp Angliju un Pad. Saw.
 14. jūlijā. Revolucionara fazelschanas Wihne.
 15. oktobri. S. P. R. S. Centrālās Ispildu Komitejas sehdē teik peenemts mānifests, par pahreju uz 7 stundu darba deenu, par nabadīgo semneeku atswabinašanu no nodokta un z.
 7. novembrī. Padomju Rep. Saweenibas 10 gadu jubileja.

Literatūra par Oktobra rewoluzijā.

Mums nav vēhl vēstures grāmatu pa Oktobra rewoluziju, jo laiks preefsch tam desmit gados par ihsu. Par šo leelo deenu notikumeem ir isdotti līhds schim, galvenām kārtam vaj veenigi freevu valodā, dašchadu dokumentu, rewoluzijas darbīneelu runu, rakstu jeb atmiņu krahjumu. Parahdijschees ari ahrsemēs no rewoluzijas pretineekiem daudsu atmiņu un rakstu isdewumi dašchadās valodās. Turpretim latviešu valodā vēhl literatūras par Oktobri tīkpat ka nemas. Baſch-reiſejee 10 gadu jubilejas isdewumi uſſaitami kā pirmats pasahkums, līhdsigī muſhu krahjumīnam, rāhdit „ka zīhnijās un uſwareja rewoluzija“. Atſihme ſchē wehrtigalos no teem isdewumeem, kas isdotti 10 gadu laiku.

1. Par Oktobra preefschvēsturi.

N. Lenins.

Imperialism, kā kapitalisma jaunakais poſms. „Spartaks“ isdew. 1922. g. 48 lapp.
O войне 1914—18 г. г. Rāksti un runas, 351 lapp.
О войне и задачах пролетариата (Ленинск. б-ка) 68 lapp.
Три революции. 1917. г. Rāksti krahjums 370 lapp
Письма из дослена (Ленинск. б-ка) 61 lapp.
Proletariata uſdewumi rewoluzijā. Peterpilī 1919. g. Nāz. Leetu Komis. isdew. 40 lapp.
Satversmē Šapulzes wehleschanas: „Spartaks“ isdew. 1920 g. 15 lapp.

H. Buxarin.

Н поступах к Октябрью. Rāksti un runas no maija —dez 1917. g.

Классовая борьба и революция в России.

Шляпников А.

Канун семнадцатого года, ч. 2. 180 lapp. Līhds 1916. g. beigam.

Семнадцатый год. I. grām. Janvaris, februaris un trihs deenas mārtā, 267 lapp. II. grām. marts—323 lapp., III. grām. par laiku no paschas waldibas nodibināshanas līhds Žekina atgrieſchanos no ahrsemem. 380 lapp.
Революция 1917. года (Испарт) № I—II fehj. Notikumi fronta no janvara līhds dezembrim.

Солдатские письма 1917. года (И парт.) 167 lapp. Saldatu vēstules rakstītas no frontes Pag. waldībai.

Петроградская общегородская и всероссийская конференция РСДРП(б) в апреле 1917 г. (Испарт) 175 lapp. Konferenčes protokoli.

Архив октябрьской революции 1917. г. в материалах и документах под ред. М. Н. Покровского и Я. А. Яковлева:

Буржуазия накануне феरальской революции.

Рабоче- движение в 1917. г.

Крестьянское движение в 1917. г.

Разложение армии в 1917. г.

Петроградский Сов. Раб и Солд. Деп.

Spiļdomitejas ūhſchi protokoli.

Первый всерос. съезд Рабоч. и Солд. Деп.
 Gehīšu protokoli.
 Второй Всерос. съезд Раб. и Солд. Деп.
 Gehīšu protokoli.
 Всерос. Совещание Советов Рабоч. и Солд. Деп.
 No marta—aprilim 1917 g. Gehīšu protokoli.
 Вторая и третья Петрогр. общегородские конференции большевиков в июле и октябре 1917. г. (Ленингр. Испарт). Protokoli un materiali.
 Протоколы съездов и конференций Всесоюзн. Ком. Нарц. (большев.) 6 съезд. Август 1917. г. Gehīšu protokoli un materiali.
 Первый легальный Петерб. Комит. больш. 1917. . На путях к Октябрью. Rāksti un runas no marta līdz oktobrim 1917 g. 200 lapp.
 Darba kalendars 1927. g. „Prometejs“ isdew. 1926 g.

Сталин, И

2. Par rewoluzijas gaītu.

- N. Lenins.
 Par losungeem. Peterpili 1917. g. Kr. S. D. Part Peterp. org „Prometeja“ rajona org. isdew., 14 lapp.
 " Waj leelineeki notures walsts waru sawās rokās! „Spartaks“ isdew. 1920. g. 62 lapp.
 " Walsts un rewoluzija. (Proletariata diktururas klasifikā analise). „Spartaks“ isdew. 1920. g. 80 lapp.
 " Proletariskā rewoluzija un renegats Kautskis „Spartaks“ isdew. 1921. g. 92 lapp.
 " Behnischķīgā „freifuma“ slimiba komunismā. „Spartaks“ isdew. 1920. g. 92 lapp.
 " Leelaīs pasahkums. „Spartaks“ isdew. 1920 g.
 " Par pārtikas nodokli. „Spartaks“ isdew. 1919. g.
 Lenin, Libke ācts un Trozki s. Pret burschusisko militarismu, pret pazīsmu, par proletariisko apbrukoschanos. „Spartaks“ isdew. 1922. g. 48 lapp.
 " Собрание сочинений феј. 7., 8., 16. (Proletariats pēc varas), феј 19. (Nacionalaīs jautajums).
 " Армия и революция (Ленинск. б-ка) 187 lapp.
 " Ленин и Брестский мир: Rāksti un runas 1918. g. 118. lapp.
 " О революционной фразе (1918 Ленинск. б-к.) 16 lapp.
 Быстрянский Рабоче — крестьянская революция в России в оценке буржуазной публицисти на 1919. g. 40. lapp
 Гильбо, А. Влияние Октябрьской революции на французский пролетариат. Rāksts, schurn. „Kom. Internacion“ Nr. 6.
 Вильямс, Альберт Рис. Народные массы в русской революции. Ar Sinsklera preefschwārdu. Lūkojums no angļu valodas, ilustrēts isdew. 188 lapp.

3. Oktobra rewoluzijas mēsture.

- Oktobra rewoluzijas gada svehtos, rākstu krājums 1918. g. 95 lapp.
 „Zītnas Beedrs“ Nr. 20 1922. g. W. Knorina rāksts pēcī strādneku skāiras diktururas gadi.

25. Oktobris. Rakstu krājums. *Leningradas* gub. Rīm. isd. 1924. g. 76 lapp.
Wa hzeetis. Latvju strehlneeku wehsturisfā nošlume. I. un II. d. „Spartaks“ isd. 1922. g. 164 lapp.
Драудинь Шохин. Октябрь и Рижский фронт.
Смидович С. Попов И. Малазовский Р. Рабоче-крестьянское молодежь в Октябрьской революции, 91 lapp.
Капурин И. Работница и крестьянка в Октябрьской революции.
Малазовский Р. Октябрьская революция и национальный вопрос.
Капурин И. Из истории Красной Гвардии. *Var Viborgas rajona fārkangwardēem Petrogradā* 1917. g. 63 lapp.
Толь Б. Как сражалась революция 1. un 2. fehj.
Джон Рид. Стратегический очерк гражданской войны. *Rakstu un dokumentu kopojumi.*
История Красной армии. 188 lapp.
10 лней, которые потрясли весь мир. *Ar Leninā un Krupskajas preelfchwahrdi.*
Var ūho eewehrojamo amerikani schurnalista grahmatu, Lenins iſteiza wehleschanos „Iai ta tiktu iſplatita miljoneem eſemplaros“ tamdeht, ka wina dod „pateeju un neparastu dſihwu notikumu aprakstu“ par rewoluzijas pirmajām deenam. Советская Наука за 10 лет. *Rakstu krājums*, par Pad. sinatnes fasneegumeem.
Социальное воспитание и политическое образование за 10 лет. *Rakstu krājums par sozialo audzināšanu.*
10 лет борьбы и строительство. *Jubilejas rakstu isdewumi par tautsaimniezibū un z. jautajumeem.*
Памятник борцам пролетарской революции, погибшим в 1917.—1921. г. (испарт) 770 lapp.
Кооперация в СССР за 10 лет. *Rakstu krājums.*

4. *Vokas grahmatas, literatūras apskati un dailliteratura.*

- Данишевский, С. Л.** Опыт библиографии Октябрьской революции. 276 lapp.
Добриницкий. Систематический указатель литературы по истории русской революции, 152 lapp.
Дурденевский В. и Берцинский С. Опыт библиографии общественных наук за революционное трехлетие (1918.—20) 270 lapp.
Ташкаров П. М. Литературные работы В. И. Ленина в 1917. г. *Lenina rakstu bibliografijsa no febr. lihds oſt. 1917. g. 151 lapp.*
„За работой“ .Моск. Рабоч.“ isd. Speziels jubilejas num. ar materialeem par daschadeem jautajumeem preelfch referateem.
Жемчужный В. Как организовать Октябрьскую демонстрацию. 31 lapp.
Schmits-Virojs, Ed. *Oktobris (infzenejums) Leninpiļi, 1927. g. 15 lapp.*
Es dseedu rewoluzijai. 1921. g. 30 lapp.

J. S—nais.

Latveeschu Zentralā Pedagogissū Tehnikuma Saitnes Komisija.

Pee Tehnikuma jau zeturto gadu darbojas Saitnes Komisija, kura uſtūr ſakarūs ar latveeschu koloniju ſkolam. Komisijas darbiba ar katu gadu pavlaſchīnajās. Schogad pee Saitnes Komisijas darbojas trihs ſekzijas: 1) metodifka, 2) klubu ſekzija un 3) redkolegija.

Metodifka ſekzija dod praktiskus norahdijumus ſkolas darbā, atbild uſ eefneegteem jautajumeem un iſdod laſamo materialu preefch wiſeem ſkolas gadeem. Klubu ſekzija zenschās dot norahdijumus apgahdat ſkolu ludſīnas, infzenejumus, deklamazijas un zitus materialus, un daschadām kampānam.

Redkolegija wadis komisijas iſdoto ſchurnalitī, turſči iſnahks reiſt mehnēſi un fneegs praktiſka ſatura rakſtus par latveeschu ſkolas wajadsibam.

Lihds ſchim Saitnes komisija iſdewuſe 15 daschadus iſdewumus: ludſīnas, deklamazijas, infzenejumus un t. t., no kureem eewehrojamakē „Dſeeſmas ſkolai“, „Behru waloda“, „Oktobris“, „Laſamais materials ſkolai“.

Saitnes Komisija iſſuhta iſweenai ſkolai, kura to wehlas, daschadus materialus, ja eefuhta atteezigu grahmatu wehrtibu.

Adrefe: ЛЕНИНГРАД, 2-я Красноармейская дом № 8

Комиссии связи при Л. Ц. П. Т.

Uſaizinajums.

I

Pee Lenigradas Latwju Iſgihtibas Nama ir noorganiseta Seem ef Reetum u Apg a b a l a latwju koloniju Pehtischanas Komisija, kura ſprauduſi par mehriki: organiset un wadit latwju koloniju pagahtnes, tagadejās fainmeesizkās, darba, ſadſhwes un kulturelo wajadsibu pehtischanas darbus.

Pehtischanas noluhks — pamatojotes uſ eeguhteem materialeem — palih dſet latwju kolonisteem iſkopt un iſweidot minu dſihwi jaunajā zeltneezibas gaitā.

Schis darbs tiſ tad buhs ſekmigi weizams, ja pee ta aktivi peedalifees paſchi latwju kolonisti, wiſi lauku ſabeedriſkee dargeeeki, ſkoloſi, ſarkano stuhrifchu, laſamo mahju waditaji, agronomi un jo ſewiſki koloniju jaunatne.

Tuwaki norahdijumi par pehtischanas darbu, pehz kā waditees, buhs no komisijas iſſtrahdatā programā, kas tiſ iſſuhtita uſ weetam. Katrā kolonijā pee ſkolem, laſammahjam, ſarkaneem stuhrifcheem un zitām organizācijam eeteizams organiset kolonijās dſihwes pehtischanas pulzīnus ar neaprobeshotu daſlibneeku ſkaitu. Tanis weetās, kur nepastahw wehſ ne kahdas organizācijas uſaizinam ſcho darbu uſaemtees atſewiſckām personam. Ikkatrā ſcha darba daſlibneeks ſkaitifees par Sem. Reet. Apgabala latwju koloniju Pehtischanas komisijas lihdsſtrahdneeku jeb foreſpondentu.

Dehſ tuwakām ſikam un paſkaidrojumeem greestees pee See.-Reet. Apg. latw. koloniju pehtischanas komisijas uſ ſekofch adresi: г. Ленинград, ул. Некрасова № 10, Латдомпросвет — Latwju koloniju Pehtischanas Komisijai.

Seem.-Reet. Apg. latwju kolon. Peht. Komisija.

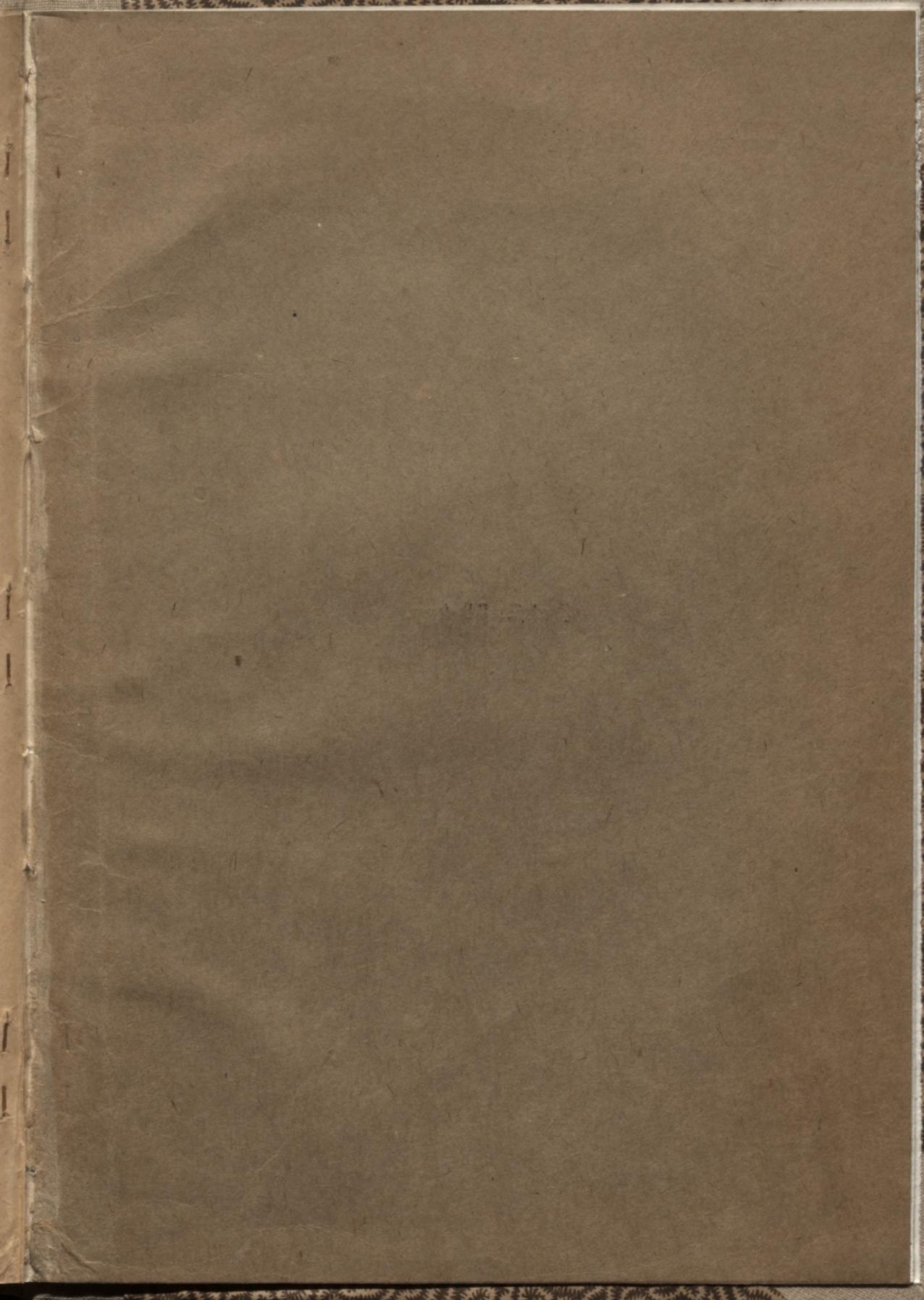
Saturs.

	Lapp.
10. gadi. R. Bause	5.
Latvju leelsineku organizacijas darbiba 1917.—1918. g. Petrogradā Mahkons	7.
„Prometeja” rajons. Wiltors	13.
Latvju strahdnežiba Petrogradā. 1917.—1918. gados P. Kimens	15.
Leningradas Latselzijas darbiba par 7 gadeem. J. Wihtols-Pakrastinsč	17.
Jaunatne zīhnā un darbos. A. Mīka	26.
Leningradas Darbstolas W. L. A. J. koletiws. Pinnis	31.
Latvju Strahdfakas Komjaunfaweeniba. W. Murewskis	33.
Latvju Kultur-isglihtibas darbs Leningradas apgabala. J. Heils	34.
Latveeschi Nowgorodas gubernā. J. Kroders	54.
Seemel-Reetumu Apgabala latveeschu kolonijas. P. Janfons	61.
Sarkana Gwardie. Ēd. Swirgsdinsč	71.
Uz 2. Padomju Kongresu. A. Karol (Witumson)	75.
Latvju strehlineki Leningradā. Strelneeks	77.
Latvju behgki Petrogradā. A. Kalninsč	79.
Oktobra deenas Pleščavā. D. Janfons	82.
10 gadu eeweļrojamaķee notikumi	85.
Literatura par Oktobra rewoluziju. J. Snais	91.
Latveeschu Centrāla Pedagogiska Technikuma Saiknes Komītja	94.
Uzaizinajums	94.

Gewehrotas drūšas lluhdas.

12.	lapp.	3.	rindā	no augſchāſ	nu no	jabuht	un no.
14.	"	3.	"	"	labaratoriju	"	laboratorijs
20.	"	32.	"	"	ramjus nn	"	rahmīss
"	"	43.	"	"	ſchei	"	ſcheit.
21.	"	38.	"	"	newajag	"	newajaga
24.	"	7.	"	"	Petrograde	"	Petrograda
25.	"	1.	no apalſchāſ	pehtus	"	"	ſpehtus
29.	"	6.	"	ſekzija	1.	"	ſekzijas II.
38.	"	nodaļu	nodalijuma	1.	weetā	"	II.
49.	"	34.	"	no augſchāſ	pakahpes, uu weena	" latweefchu . un . pak.	
					jabuht 1.	pakahpes un weena latweefchu 1. un II. pakahpes.	

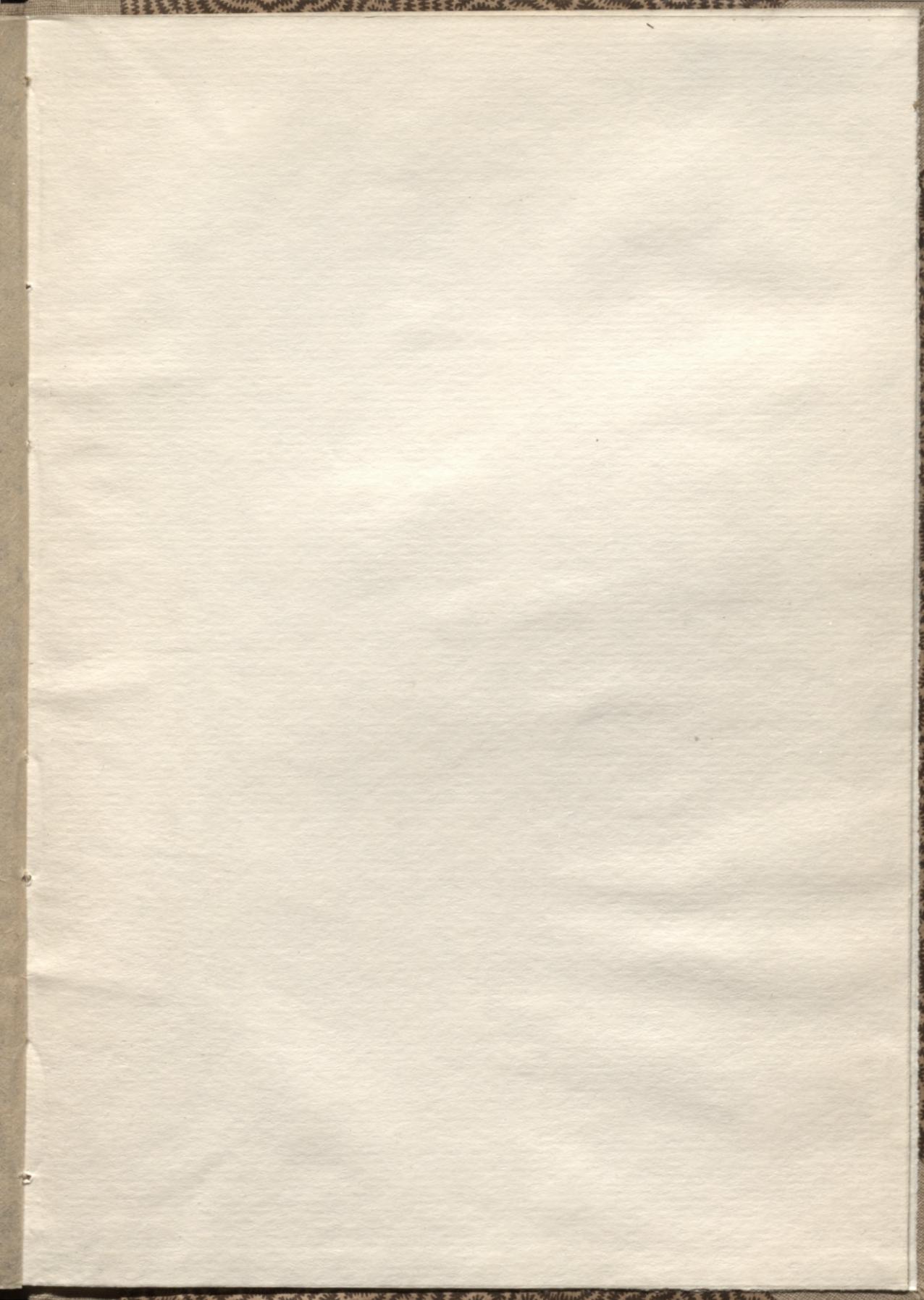

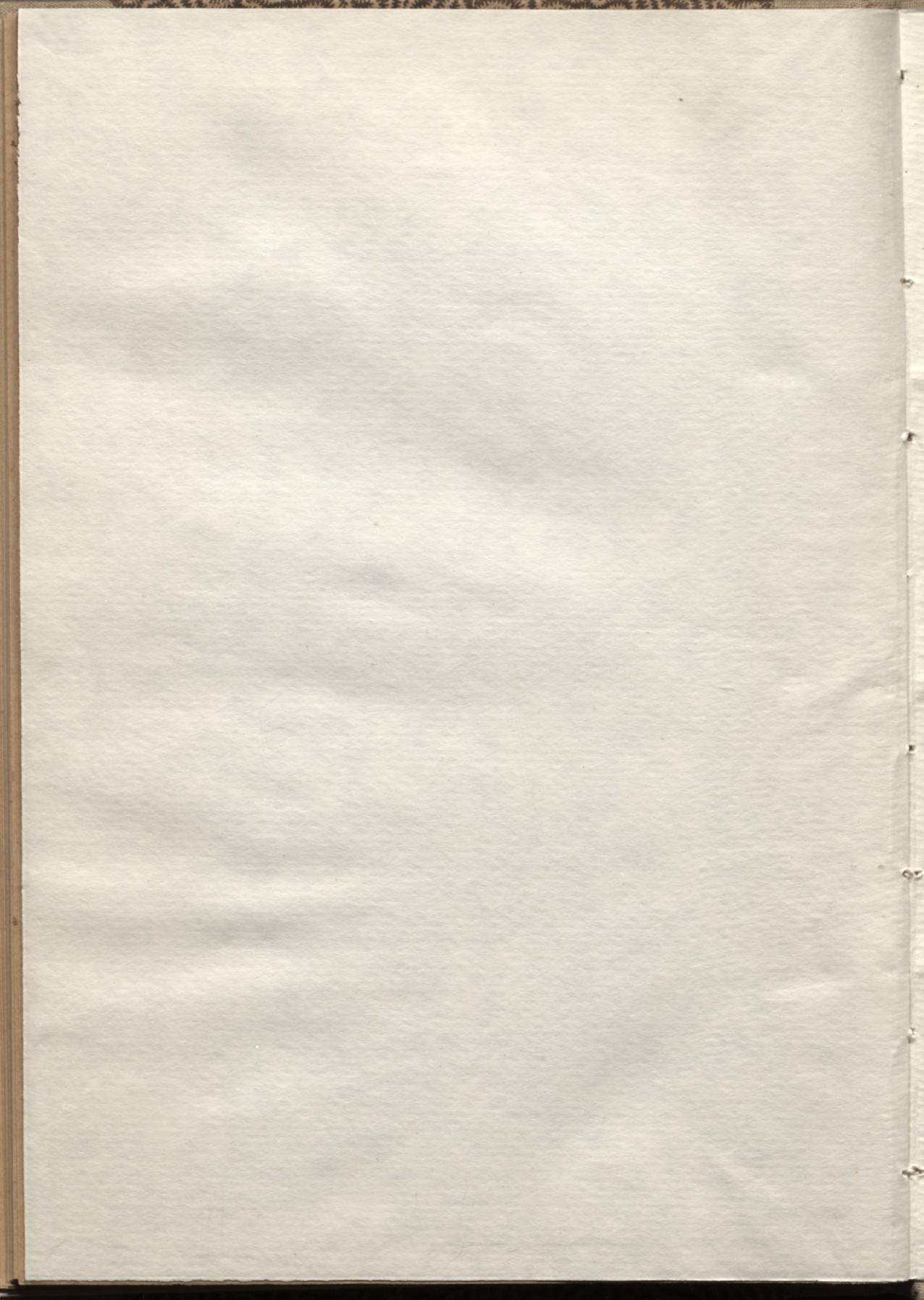
29354

Wahku sūmējis Julijs Julians.

(10)

Жалюзи: 50 коп.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309065237